

Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Buk na lata 2013–2016 z perspektywą na lata 2017–2020

Wykonawca:
BBF Sp. z o.o.
ul. Dąbrowskiego 461
60-451 Poznań

Poznań 2012

Autorzy opracowania

BBF Sp. z o.o.
ul. Dąbrowskiego 461
60-451 Poznań

Opracowali:

dr Jacek Kurzawa
mgr inż. Katarzyna Antkowiak
mgr inż. Krzysztofa Kochanka
mgr inż. Marta Radecka

Spis treści

1	Wstęp	7
1.1	Podstawa prawna opracowania.....	7
1.2	Koncepcja Programu ochrony środowiska.....	8
1.2.1	Forma realizacji zamówienia	11
1.3	Założenia struktury Programu	11
1.4	Metodyka tworzenia Programu.....	12
1.4.1	Główne uwarunkowania Programu	12
1.4.2	Przyjęte założenia metodyczne	13
1.5	Zawartość dokumentu "Programu ..."	15
1.6	Ogólna charakterystyka obszaru objętego Programem	16
1.6.1	Charakterystyka środowiska przyrodniczego i zasobów naturalnych	17
1.6.1.1	Warunki klimatyczne	17
1.6.1.2	Geomorfologia rzeźba terenu i hydrogeologia	17
1.6.1.3	Gleba	17
1.6.1.4	Zasoby kopalne	18
1.6.1.5	Przyroda.....	18
1.6.1.6	Zasoby wodne	18
2	Założenia i uwarunkowania Programu.....	19
2.1.1	Uwarunkowania wynikające z dokumentów sektorowych i strategicznych szczebla krajowego	19
2.1.1.1	Synteza wytycznych wynikających z polityki ekologicznej państwa	19
2.1.1.2	Synteza wytycznych wynikających z Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2010	25
2.1.2	Uwarunkowania wynikające z dokumentów sektorowych i strategicznych szczebla wojewódzkiego.....	26
2.1.2.1	Uwarunkowania wynikające ze zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020. Wielkopolska 2020	26
2.1.2.2	Uwarunkowania wynikające z realizacji Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010 - 2020	28
2.1.2.3	Uwarunkowania wynikające z realizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego	32
2.1.2.4	Uwarunkowania wynikające z Projektu Programu Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2015.....	32
2.1.2.5	Inne wojewódzkie programy sektorowe	39
2.1.3	Uwarunkowania wynikające z dokumentów sektorowych i strategicznych szczebla powiatowego.....	40
2.1.3.1	Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Poznańskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019	40
3	Identyfikacja problemów ekologicznych i ocena wdrażania Programu ochrony środowiska Gminy i Miasta Buk na lata 2009-2010.....	43
4	Strategia ochrony środowiska do 2020 roku.....	49
4.1	Działania o charakterze systemowym	49
4.1.1	Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych	50
4.1.2	Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska	51
4.1.3	Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym	52

4.1.4	Odpowiedzialność za szkody w środowisku oraz nadzór nad podmiotami korzystającymi ze środowiska.....	53
4.1.5	Turystyka i rekreacja	55
4.1.6	Osadnictwo	58
4.1.7	Edukacja ekologiczna.....	60
4.1.7.1	Edukacja ekologiczna w formalnym systemie kształcenia (w ramach nauczania szkolnego)	62
4.1.7.2	Edukacja ekologiczna w nieformalnym systemie kształcenia	63
4.2	Ochrona zasobów naturalnych	65
4.2.1	Ochrona przyrody i krajobrazu.....	65
4.2.2	Ochrona lasów	68
4.2.3	Ochrona powierzchni ziemi	71
4.2.4	Gospodarowanie zasobami kopalin	75
4.3	Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	76
4.3.1	Relacja środowisko a zdrowie	76
4.3.2	Jakość wód oraz ochrona przed powodzią i suszą	77
4.3.2.1	Obszary wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych	77
4.3.2.2	Zaopatrzenie w wodę	79
4.3.2.3	Gospodarka ściekowa	80
4.3.2.4	Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	82
4.3.3	Ochrona jakości powietrza atmosferycznego.....	83
4.3.3.1	System transportowy	83
4.3.3.2	Emisja niska	86
4.3.3.3	Emisja przemysłowa	88
4.3.3.4	Energia odnawialna	90
4.3.4	Ochrona przed hałasem	91
4.3.5	Pola elektromagnetyczne	94
4.3.6	Awarie przemysłowe	95
4.4	Gospodarka odpadami	96
4.4.1	Odpady komunalne	98
4.4.2	Odpady pozostałe (grupy 01 -19)	102
4.4.2.1	Odpady niebezpieczne	104
4.4.2.2	Odpady pozostałe	108
4.4.2.3	Odpady z wybranych gałęzi gospodarki, których zagospodarowanie stwarza problemy	111
4.5	Prognozowany stan środowiska w 2020 roku	112
4.5.1	Edukacja ekologiczna	112
4.5.2	Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe	113
4.5.3	Gleby	113
4.5.4	Kopaliny	113
4.5.5	Zasoby wodne	114
4.5.6	Powietrze atmosferyczne	114
4.5.7	Hałas	115
4.5.8	Promieniowanie elektromagnetyczne	115
4.5.9	Awarie przemysłowe	115
5	Plan operacyjny – działania na lata 2013-2016	116
5.1	Priorytety ekologiczne	116
5.2	Plan operacyjny na lata 2013–2016	119

6	Zarządzanie Programem ochrony środowiska.....	128
6.1	Instrumenty polityki ochrony środowiska	128
6.1.1	Instrumenty prawne.....	129
6.1.2	Instrumenty finansowe.....	130
6.1.3	Instrumenty społeczne.....	132
6.1.4	Instrumenty strukturalne	135
6.2	Upowszechnianie informacji o środowisku	137
6.3	Organizacja zarządzania środowiskiem.....	137
6.3.1	Wprowadzenie.....	137
6.3.2	Ogólne zasady zarządzania środowiskiem	137
6.3.3	Zarządzanie Programem	139
6.3.4	System oceny realizacji Programu wraz z proponowanymi wskaźnikami... 140	
6.3.4.1	Monitoring i ewaluacja Programu	142
6.3.4.2	Mierniki ekorozwoju	143
6.4	Główne działania w ramach zarządzania Programem	148
7	Aspekty finansowe wdrażania Programu.....	149
7.1.1	Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	149
7.1.2	Zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocowe.....	150
7.1.2.1	Fundusze unijne	150
7.1.3	Bank Ochrony Środowiska S.A.....	151
7.1.4	Inicjatywa JESSICA.....	151

Spis tabel

Tab. 4-1	Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w II regionie gospodarki odpadami komunalnymi – RIPOK – zał. 2 do uchwały Nr XXV/441/12	98
Tab. 4-2	Instalacje przewidziane do zastępczej obsługi regionów gospodarki odpadami – zał. 2 do uchwały Nr XXV/441/12	98
Tab. 4-3	Poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 komunalnych w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2012 Poz. 645)	109
Tab. 4-4	Poziomy odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych przyjęte do osiągnięcia do 2014 roku.....	110
Tab. 4-5	Poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych - Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 komunalnych (Dz. U. z 2012 Poz. 645).....	111
Tab. 5-1	Zaopatrzenie w wodę - zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016.....	119
Tab. 5-2	Gospodarka ściekowa - zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016.....	120
Tab. 5-3	Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi (melioracje) - zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016	121
Tab. 5-4	Powietrze atmosferyczne - zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016.....	121
Tab. 5-5	Przyroda i krajobraz - zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016.....	122

Tab. 5-6 Edukacja ekologiczna – zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016.....	123
Tab. 5-7 Gleby i rolnictwo – zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016.....	125
Tab. 5-8 Monitoring stanu środowiska - zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016.....	126
Tab. 5-9 Gospodarka odpadami - zadania własne zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016	126
Tab. 6-1. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego	143
Tab. 6-2. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony środowiska wodnego	143
Tab. 6-3. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego	145
Tab. 6-4. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony środowiska glebowego.....	145
Tab. 6-5. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony warunków sanitarnych	145
Tab. 6-6. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony przed hałasem	145
Tab. 6-7. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym.....	145
Tab. 6-8. Lista mierników realizacji w zakresie edukacji ekologicznej	146
Tab. 6-9. Lista mierników realizacji w zakresie awarii przemysłowej	146
Tab. 6-10. Lista mierników realizacji w zakresie racjonalizacji wykorzystania materiałów i surowców	146
Tab. 6-11. Lista mierników realizacji w zakresie rozwoju turystyki.....	146
Tab. 6-12. Lista mierników realizacji w zakresie zapobiegania szkodom w środowisku	147
Tab. 6-13 Najważniejsze działania w ramach zarządzania środowiskiem	148

Spis rycin

Ryc. 1-1 Proces generowania celów ekologicznych do 2020 roku wraz z kierunkami działań i celów.....	9
Ryc. 1-2 Struktura prac nad programem ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Buk	10
Ryc. 1-3 Relacje pomiędzy strategiami planami i programami w proces generowania celów ekologicznych dla Miasta i Gminy Buk	13
Ryc. 4-1 Region II gospodarki odpadami.....	97
Ryc. 6-1 Schemat zarządzania Programem	139
Ryc. 6-2 Relacje między podmiotami i instytucjami uczestniczącymi w realizacji Programu	140

Spis załączników

Załącznik 1 - Charakterystyka stanu środowiska w Mieście i Gminie Buk	
Załącznik 2 – Pismo Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej dotyczące pożarów, miejscowych zagrożeń oraz poważnych awarii przemysłowych	
Załącznik 3 – Uchwała Rady Miasta i Gminy Buk w sprawie partycypowania w kosztach w zakresie likwidacji wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta i Gminy Buk	

1 Wstęp

1.1 Podstawa prawna opracowania

Prawo ochrony środowiska obowiązujące w Polsce od 1 października 2001 r. nakłada na burmistrza, jako organu wykonawczego gminy, obowiązek sporządzenia programu ochrony środowiska. Obowiązek ustawowy jest formalną przesłanką dla utworzenia programu, istnieją jednakże przesłanki faktyczne, związane z planowanym rozwojem Miasta i Gminy Buk.

Niniejsza aktualizacja „Programu ochrony środowiska Miasta i Gminy Buk” została opracowana na podstawie umowy nr IP.602.1.2012 z dnia 7 maja 2012 w Buku zawartej pomiędzy Miastem i Gminą Buk a przedsiębiorstwem BBF Sp. z o.o. z siedzibą w Poznaniu.

Naczelną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiającą harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną elementów środowiskowych.

Długoterminowe cele programu można sformułować następująco:

- MIASTO I GMINA BUK - OBSZAR DOBRZE FUNKCJONUJĄCEJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ, ZINTEGROWANEJ Z OBSZAREM AGLOMERACJI POZNAŃSKIEJ.
- GMINA Z DOBRĄ OFERTĄ TURYSTYCZNĄ, OPARTĄ NA JEZIORZE NIEPRUSZEWSKIM I GOSPODARCZĄ W OBSZARACH GŁÓWNYCH CIĄGÓW KOMUNIKACYJNYCH.
- BEZPIECZNY SAMORZĄD SPRZYJAJĄCY ROZWOJOWI RÓŻNYCH FORM USŁUG, KULTURY I REKREACJI.

Cel ten został przyjęty jako misja rozwoju Miasta i Gminy Buk.

Obowiązek realizacji zasady zrównoważonego rozwoju spoczywa na wszystkich obywatelach Polski. Wynika on z Konstytucji RP (art.5). Zrównoważony rozwój jest naczelną zasadą polityki państw - członków Unii Europejskiej i Organizacji Narodów Zjednoczonych, jak również Polityki Ekologicznej Państwa.

Obowiązek opracowania aktualizacji Programów ochrony środowiska (POŚ) wprowadzono w ustawie Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. 2008 nr 25 poz. 150 z późn. zm.), w której w art. 17 organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska. Uwzględnia wymagania z art.14, w którym przewidziano, iż program przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w nim działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

Programy służą osiągnięciu celów wyznaczonych w polityce ekologicznej państwa.

1.2 Koncepcja Programu ochrony środowiska

Założenia koncepcyjne dokumentu oparto na metodyce przyjętej w poprzednim dokumencie. Niniejszy Program, podobnie jak poprzedni, jest uwarunkowany przyjętą przez Sejm RP „Polityką ekologiczną państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016”. Strategia jest aktualizacją przyjętej w Programie ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Buk w na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013–2016 uchwałą nr XLIV/271/09 w dniu 27 października 2009 r. Dodatkowo Program został uzupełniony o zagadnienia wynikające z przyjętego uchwałą powiatowego programu ochrony środowiska (Program ochrony środowiska dla Powiatu Poznańskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019, uchwała nr XIX/162/IV/2012 z dnia 21 czerwca 2012) oraz projektu wojewódzkiego programu obejmującego lata 2012-2015.

Zgodnie z obowiązkiem wynikającym z zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska niniejszy program wyznacza:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- poziomy celów długoterminowych,
- rodzaju i harmonogramu działań proekologicznych,
- środków niezbędnych do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Dokumentem nadrzędnym, wytyczającym cele i kierunki działań w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i ochrony środowiska jest:

- Strategia rozwoju Województwa Wielkopolskiego
- Strategia rozwoju Miasta i Gminy Buk,
- Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2012-2015,
- Plan gospodarki odpadami województwa wielkopolskiego na lata 2012-2015,
- Program ochrony środowiska dla Powiatu Poznańskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw, art. 10 ust. 3 „Programy zrównoważonego rozwoju oraz ochrony środowiska opracowane przez sejmiki województw oraz rady powiatów i gmin stają się odpowiednio wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi programami ochrony środowiska, o których mowa w Prawie ochrony środowiska”.

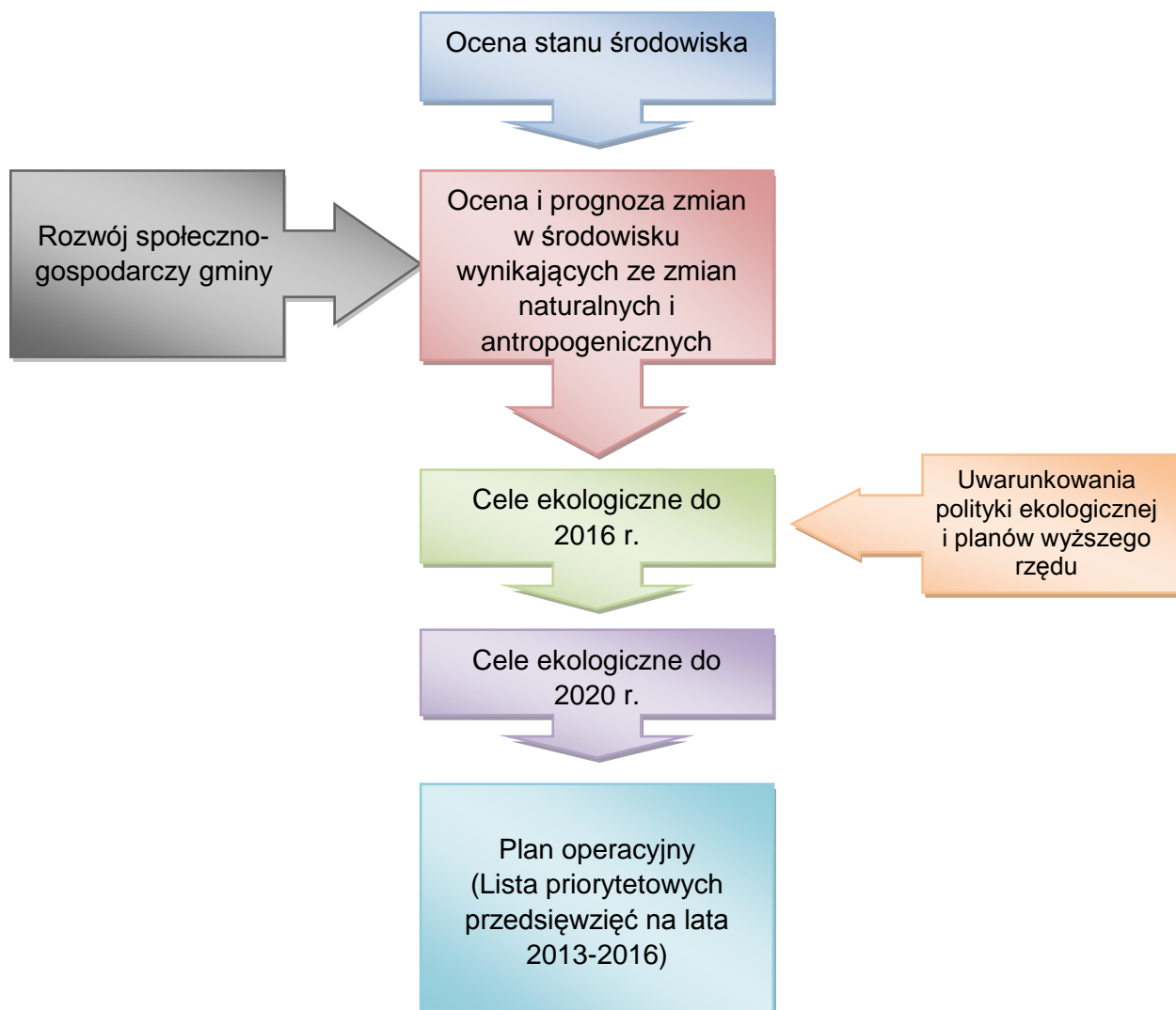
Artykuł 1 ustawy Prawo ochrony środowiska brzmi: „Ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju, a w szczególności:

- zasady ustalania:
 - warunków ochrony zasobów środowiska,
 - warunków wprowadzania substancji lub energii do środowiska,
 - kosztów korzystania ze środowiska;
- obowiązki organów administracji;
- odpowiedzialność i sankcje.”

Rozwój poszczególnych dziedzin gospodarki województwa wielkopolskiego i ich relacje ze środowiskiem przedstawione są dla trzech podsystemów: społeczeństwa, przestrzeni i gospodarki. Systemy te charakteryzuje przenikanie o cechach współdziałania, które zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, powinny podlegać zmianom prowadzącym do minimalizacji konfliktów.

Kierując się wytycznymi zawartymi w prawie ochrony środowiska oraz planach i programach wyższego rzędu cele ekologiczne zostały zdefiniowane dla dwóch okresów, tj.:

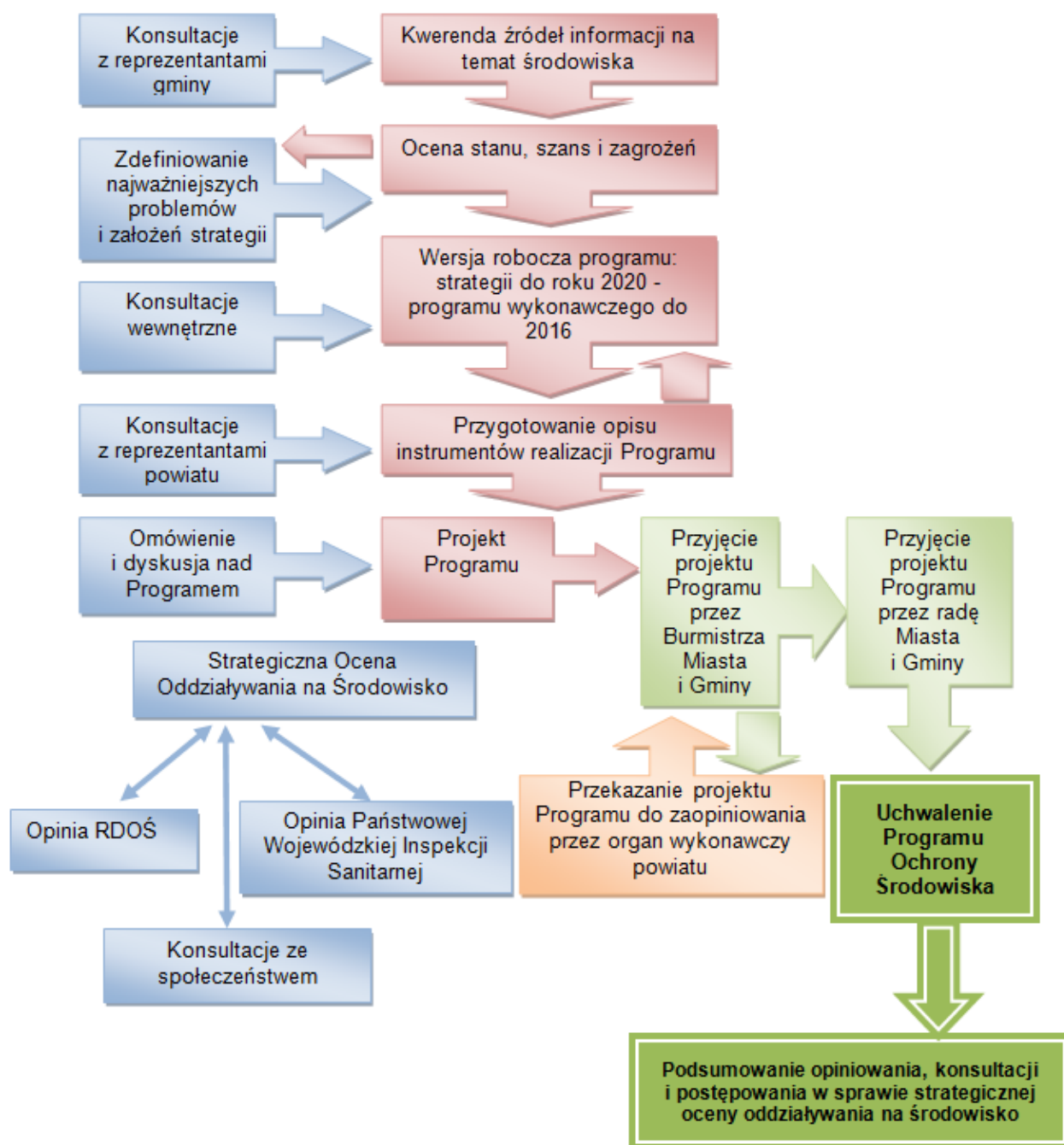
- cele ekologiczne do 2020 roku (zadania strategiczne obejmujące okres co najmniej 8 lat jako docelowy okres niniejszego Programu) wraz z kierunkami działań,
- cele ekologiczne do 2016 roku wraz z listą priorytetowych przedsięwzięć (harmonogram realizacji przedsięwzięć obejmujący okres 4 lat).

Ryc. 1-1 Proces generowania celów ekologicznych do 2020 roku wraz z kierunkami działań i celów

Zaproponowany program pozostaje w ścisłej relacji ze strategią rozwoju województwa, jako dokumentem nakreślającym rodzaj i skalę działalności gospodarczo-społecznej w tym obszarze. Traktowane są jako swoista determinanta zmian środowiska, zarówno w korzystnym, jak i niekorzystnym kierunku. Kształtowanie środowiska i gospodarowanie zasobami zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju musi być realizowane w samym środowisku w związku z dynamiką procesów w nim zachodzących i w związku z okolicznościami wpływającymi na te procesy. Wobec tego, dokument "Strategii" stanowi główne źródło informacji będącej podstawą prognozowania tych zmian.

A więc, na tle głównych dziedzin rozwoju i związanych z nimi kierunków presji na środowisko oraz na podstawie diagnozy i prognozy stanu środowiska, a także uwarunkowań polityki ekologicznej, następuje sformułowanie celów ekologicznych i strategii realizacji tych celów.

Ryc. 1-2 Struktura prac nad programem ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Buk

Ważnym elementem Programu jest przyjęty do realizacji system jego wdrażania. Instrumentami zarządzania środowiskiem przydatnymi w tym zakresie są:

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- gminne programy zrównoważonego rozwoju - Agenda 21,
- procedury określania dopuszczalnych warunków korzystania ze środowiska (np. pozwolenia zintegrowane),
- procedury związane z lokalizacją inwestycji i techniki określania wpływu na środowisko (raport o oddziaływaniu na środowisko),
- procedury przeglądów ekologicznych,

- procedury oceny ryzyka środowiskowego i zdrowotnego,
- procedury dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- opłaty za korzystanie ze środowiska.

Niniejszy Program będzie pełnił rolę narzędzia zarządzania środowiskiem w skali gminy. Planuje się, że zarządzanie programem będzie realizowane z wyników monitorowania procesów zachodzących w kwalifikowanych obszarach analizy - w otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej.

Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego, nakreślający w sposób ogólny główne cele i kierunki działań na rzecz ochrony środowiska w skali całego województwa, jest uszczegółowiony przez Program ochrony środowiska powiatu poznańskiego, który konkretyzuje poszczególne zadania dla powiatu ziemskiego. Dokumenty te należy postrzegać jako źródło wytycznych co do formułowania programu gminnego.

1.2.1 Forma realizacji zamówienia

Zamówienie zostało zrealizowane w postaci podstawowego dokumentu, którym jest Program ochrony środowiska Miasta i Gminy Buk na lata 2013–2016 z perspektywą na lata 2017-2020, którego elementem składowym są również zagadnienia dotyczące gospodarki odpadami oraz załączniki:

- Załącznik 1 - Charakterystyka stanu środowiska w Mieście i Gminie Buk
- Załącznik 2 – Pismo Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej dotyczące pożarów, miejscowych zagrożeń oraz poważnych awarii przemysłowych
- Załącznik 3 – Uchwała Rady Miasta i Gminy Buk w sprawie partycypowania w kosztach w zakresie likwidacji wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta i Gminy Buk

1.3 Założenia struktury Programu

Struktura Programu oparta jest głównie o zapisy dokumentów, którymi są:

1. Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 roku.

Definiuje ono ogólne wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska opracowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin. Zgodnie z ustawą (Art.14 ust.1 POŚ), program ochrony środowiska, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- poziomy celów długoterminowych
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016, dostosowana do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z zapisami tego dokumentu Program winien definiować cele średniookresowe (dla okresu 8-letniego) i zadania na okres najbliższych czterech

lat oraz Monitoring realizacji Programu i nakłady finansowe na jego wdrożenie. Cele i zadania ujęte w kilku blokach tematycznych:

- kierunki działań systemowych;
- ochrona zasobów naturalnych;
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;

3. **Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym**, które podają sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazówki co do zawartości programów. W gminnym programie powinny być uwzględnione kwestie:

- **zadań własnych** (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy);
- **zadań koordynowanych** (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego).

Założono, iż Program musi mieć formułę otwartą co oznacza, że w przypadku zmiany wymagań prawnych, pojawiania się nowych problemów, bądź nie wykonania niektórych przedsięwzięć w terminach przewidzianych w tym Programie - dokument opracowany w 2004 roku, jest cyklicznie (co 4 lata) aktualizowany. Program ochrony środowiska Miasta i Gminy Buk pozostaje w ścisłej relacji z „Programem ochrony środowiska dla województwa wielkopolskiego”, „Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego” i „Strategią rozwoju Miasta i Gminy Buk”.

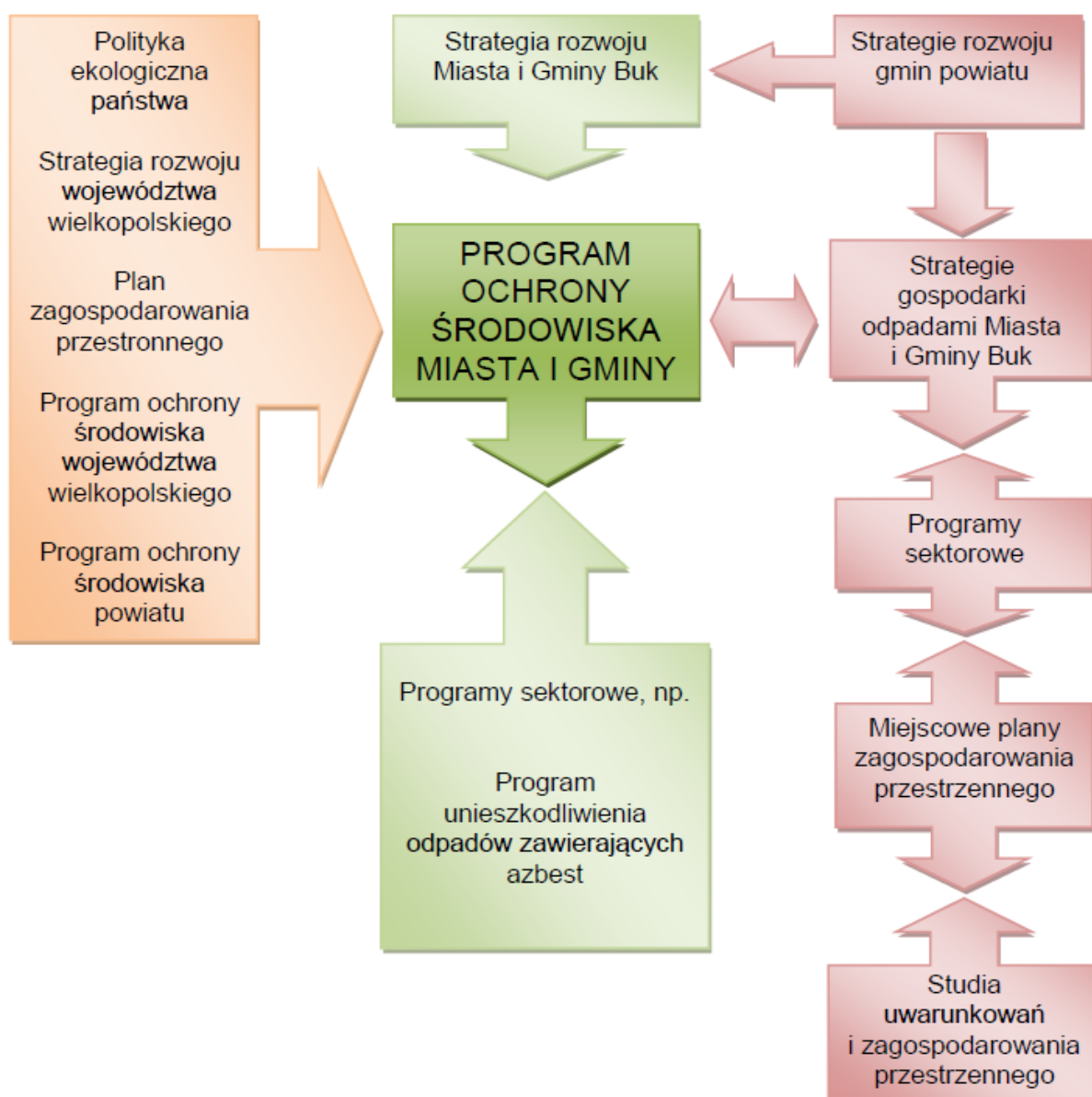
Z komentowanych dokumentów wynikają podstawowe kierunki rozwoju społecznego i gospodarczego terenu gminy oraz bezpośrednio związane z nimi kierunki presji na środowisko. Relacje programu ochrony środowiska miasta i gminy Buk do innych opracowań strategicznych, programowych i planistycznych na ryc. 1-3.

1.4 Metodyka tworzenia Programu

1.4.1 Główne uwarunkowania Programu

Podstawową funkcję w trakcie próby określania polityki ekologicznej Miasta i Gminy Buk spełniają zapisy zawarte zarówno w dokumencie pt. Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, jak i uwarunkowania wynikające z integracji z UE oraz specyfika obszaru województwa wielkopolskiego (warunki naturalne, stan środowiska, rozwój gospodarczy i społeczny, itp.). Szczególnie istotne jest zarządzanie środowiskiem, uwzględniające konieczność podjęcia działań społecznych traktowanych niemal na równi z inwestycyjnymi.

Poniżej przedstawiono najistotniejsze uwarunkowania, które wpływają na sposób podejścia do zagadnienia ochrony środowiska, sposób rozwiązania poszczególnych problemów, a także strukturę dokumentu i sposób jego opracowywania. Relacje programu z dokumentami wyższego i niższego rzędu przedstawiono na poniższym schemacie.

Ryc. 1-3 Relacje pomiędzy strategiami planami i programami w proces generowania celów ekologicznych dla Miasta i Gminy Buk

1.4.2 Przyjęte założenia metodyczne

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej nakłada konieczność podjęcia działań mających na celu dostosowywanie standardów do obowiązujących w Unii. Planowanie polityki ochrony środowiska wymaga zintegrowania jej z politykami innych sektorów.

Niniejszy dokument określa nie tylko długoterminową politykę w zakresie poszczególnych kierunków rozwojowych gminy, ze szczególnym uwzględnieniem ich konsekwencji dla środowiska, ale także politykę w zakresie poszczególnych elementów środowiska i uciążliwości.

Program powstawał w oparciu o tzw. otwarte planowanie, polegające na określeniu akceptowalnych parametrów rozwojowych opartych na założeniach strategii rozwoju gospodarczo-społecznego kraju oraz określeniu uwarunkowań wynikających z polityki ekologicznej państwa, zachowujących specyfikę tego obszaru. Można poprzez "otwarty"

proces tworzenia zdefiniować politykę ochrony środowiska, która będzie akceptowana przez instytucje zaangażowane zagadnienia związane z ochroną środowiska i propagujące ideę zrównoważonego rozwoju województwa.

Przygotowując program, jako szczególny traktowano proces wymianę informacji i konsultacje pomiędzy przedstawicielami administracji poszczególnych szczebli od wojewódzkiego po gminny. Skutkowało to zaangażowaniem wielu stron w proces opracowywania Programu umożliwiając realizację przyjętych już do realizacji kierunków działań zaczynając od polityk, poprzez strategie, na konkretnych problemach kończąc, co w efekcie ułatwia proces jego wdrażania.

Przyjęta metodyka opracowywania Programu oparta była na trzech poziomach refleksji. Pierwszy to ocena stanu wyjściowego, drugi to określenie celów i priorytetów, trzeci to wskazanie drogi ich osiągnięcia.

Najważniejszymi poruszonymi zagadnieniami były:

1. Przegląd i ocena aktualnych danych o stanie środowiska Miasta i Gminy Buk.
2. Precyzowanie potrzeb miasta i gminy w oparciu o „Strategię rozwoju województwa wielkopolskiego” oraz „Strategia rozwoju Miasta i Gminy Buk” oraz spotkania robocze z przedstawicielami administracji samorządowej szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego oraz społeczności lokalnych.
3. Opracowanie celów (do 2020 roku) i sposobu ich realizacji do roku 2016 (plan operacyjny).
4. Uznanie konieczności weryfikacji celów w odstępach 2- do 4-letnich.

W ramach Programu zidentyfikowano zbiory celów ekologicznych, dla których wyznaczono działania niezbędne dla ich osiągnięcia. Identyfikacja celów odbywa się w nawiązaniu do prognoz odnoszących się do rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki.

Na podstawie wykonanych diagnoz oraz prób prognozowania zmian poszczególnych elementów środowiska w ścisłym nawiązaniu do polityki ekologicznej następnie sformułowano cele średniookresowe ochrony środowiska, jakie należy osiągnąć do roku 2016.

Wyznaczenie celów średniookresowych stanowi podstawę dla określenia planu operacyjnego (do 2016 roku), z których następnie wynikają działania główne, pod które mogą być podpisywane konkretne projekty.

Program ochrony środowiska Miasta i Gminy Buk został przygotowany przy aktywnej konsultacji z samorządem szczebla gminnego.

Akceptując wymagania zawarte w ustawie „Prawo ochrony środowiska” oraz w „Wytycznych do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”, istotny nacisk skierowano na elastyczność jego treści. Generalną i podstawową zasadą procesu jest włączanie społeczności lokalnych zarówno w przygotowanie programu, jak i jego wdrażanie. Szczególnej uwadze poddano proces wymiany informacji i konsultacje pomiędzy przedstawicielami instytucji i organizacji oraz społeczności lokalnej. W procesie tym, zwanym procesem otwartego planowania, wykorzystano takie narzędzia jak:

- bieżąca korespondencja,
- spotkania robocze,
- bieżące konsultacje ze specjalistami lokalnymi.

W proces tworzenia Programu zaangażowanych było wiele stron.

Projekt programu gminnego zostaje skierowany do zaopiniowania przez odpowiednie Komisje Rady Miasta i Gminy oraz Starostwo Powiatowe i Marszałka Województwa Wielkopolskiego. Końcowym etapem proceduralnym, kończącym prace nad Programem jest przyjęcie Programu przez Radę Miasta i Gminy w formie uchwały.

1.5 Zawartość dokumentu "Programu ..."

Układ "Programu ..." jest oparty o schemat dokumentu pn. "Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016" i jednocześnie dopasowana do specyficznych uwarunkowań Miasta i Gminy Buk.

Dokument zawiera następujące rozdziały:

Rozdział 1 Wstęp

Rozdział, w którym scharakteryzowano podstawę oraz otoczenie prawne opracowania, przedstawiono metodykę realizowanych prac. oraz ogólną charakterystykę Miasta i Gminy Buk (bardziej szczegółowa została zawarta w Załączniku 1).

Rozdział 2 Założenia wyjściowe Programu

Rozdział ten prezentuje:

- uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne Programu,
- limity racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych i poprawy stanu środowiska,
- gminne priorytety w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, w tym obszary specyficzne o najbardziej niekorzystnym w skali gminy stanie środowiska i występujących zagrożeniach środowiska.

Rozdział 3 Identyfikacja problemów ekologicznych – ocena wdrażania Programu ochrony środowiska Miasta i Gminy Buk za lata 2009-2010

W rozdziale przedstawiono rekomendacje wynikające ze stanu realizacji Programu ochrony środowiska oraz komentarz dotyczący realizacji poszczególnych celów ekologicznych.

Rozdział 4 Strategia ochrony środowiska do 2020 roku

W rozdziale tym przedstawiono przyjęte cele ekologiczne i sposoby ich realizacji. Wskazano na zadania o charakterze strategicznym, które ujęto w pięciu grupach zadaniowych:

- Działania o charakterze systemowym
- Ochrona zasobów naturalnych
- Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego
- Gospodarka odpadami
- Prognozowany stan środowiska do 2020 roku

Rozdział 5 Plan operacyjny na lata 2013-2016

Zaprezentowano gminne priorytety ekologiczne dla okresu najbliższych lat oraz listę przedsięwzięć istotnych w skali gminy, które powinny zostać przewidziane do realizacji w tym okresie, tj. w latach 2013-2016, z podziałem na przedsięwzięcia własne i koordynowane

a także z podziałem na przedsięwzięcia inwestycyjne oraz pozainwestycyjne, z podaniem roku realizacji, kosztów i źródeł finansowania oraz instytucji odpowiedzialnych za realizację danego przedsięwzięcia.

Rozdział 6 Zarządzanie programem ochrony środowiska

Określenie parametrów służących ocenie realizacji Programu, instrumenty zarządzania środowiskiem, organizacja zarządzania Programem (cykliczna ocena realizacji Programu, w tym wskaźniki efektywności Programu, harmonogram procesu wdrażania Programu).

Rozdział 7 Aspekty finansowe wdrażania programu

Aspekty finansowe wdrażania Programu, ramy finansowe realizacji Programu, sumaryczne zestawienie kosztów wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2013-2016 (z podziałem na inwestycyjne i pozainwestycyjne, według dziedzin ochrony środowiska) oraz udział potencjalnych źródeł finansowania w ogólnych kosztach Programu.

1.6 Ogólna charakterystyka obszaru objętego Programem

Miasto i Gmina Buk leży w zachodniej części powiatu poznańskiego i graniczy odpowiednio z gminami: Dopiewo, Stęszew i Tarnowo Podgórne z powiatu poznańskiego, Granowo z powiatu grodzkiego, Opalenica z powiatu nowotomyskiego, Duszniki z powiatu szamotulskiego. Wszystkie te gminy leżą w województwie wielkopolskim.

Łączna powierzchnia miasta i gminy wynosi ok. 90,3 km² ha, co stanowi 4,75% powierzchni powiatu. Gminę zamieszkuje ok. na koniec lutego 2012 r. 12 086 w tym: miasto – 6 040 i wsie – 6 046 (dane z UMiG na koniec lutego 2012 r.). W gminie funkcjonuje 11 sołectw. Region ten ze względu na położenie w sąsiedztwie Poznania, w szczególności przy węźle komunikacyjnym autostrady A2, jest niezwykle atrakcyjny pod względem gospodarczym, a w mniejszym stopniu turystycznym.

Jak stwierdzono w strategii rozwoju miast i gminy do jego głównych atutów należą:

- korzystne położenie;
- dostępność komunikacyjna;
- atrakcyjność gospodarcza.

Głównym bogactwem gminy nie są zasoby przyrodnicze, ale potencjał wynikający z bardzo korzystnego położenia. Zasoby przyrody w tym lasów są bardzo ubogie.

W zakresie możliwości gospodarczych sporą szansę stanowi utworzony Park Przemysłowy Buk we wsi Niepruszewo. Teren Miasta i Gminy Buk stanowi atrakcyjne miejsce dla różnorodnych form inwestycji. Samorząd gminy oferuje swoją pomoc zainteresowanym w inwestowaniu na terenie miasta i gminy. Region gminy jest godny uwagi również ze względu na walory turystyczne i możliwości rozwoju turystyki w szczególności w okolicach jeziora Niepruszewskiego.

Szczegółową charakterystykę gminy zamieszczono w Załączniku nr 1. Poniżej zaprezentowano wyłącznie najistotniejsze dane o Mieście i Gminie Buk.

1.6.1 Charakterystyka środowiska przyrodniczego i zasobów naturalnych

1.6.1.1 Warunki klimatyczne

Klimatycznie Miasto i Gmina Buk położona jest w środkowej dzielnicy klimatycznej Wielkopolski. Charakteryzuje je:

- przewaga wpływów oceanicznych,
- amplituda temperatury mniejsza od przeciętnych w Polsce,
- wczesna i ciepła wiosna i lato oraz krótka, łagodna zima z nietrwałą pokrywą śnieżną,
- okres wegetacyjny trwający około 226 dni,
- średnia roczną temperaturą powietrza + 8,0 °C,
- średnią roczną wilgotnością względną powietrza 78 %,
- średnimi rocznymi opadami 528 mm,
- średnią roczną prędkością wiatru 4,0 m/s.

1.6.1.2 Geomorfologia rzeźba terenu i hydrogeologia

Miasto i Gmina Buk jest położona, według klasyfikacji J. Kondrackiego, w makroregionie - Pojezierze Wielkopolskie, a mezoregionie - Pojezierze Poznańskie (Regionalizacja Fizjograficzna Polski według J. Kondrackiego).

Budowa geologiczna to głównie utwory czwartorzędowe – plejstoceny i holoceny z dominującymi osadami piaszczysto-żwirowymi, a przede wszystkim gliny zwałowe ze zlodowacenia bałtyckiego oraz torfy i namuły organiczno-mineralne.

Rzeźba terenu jest związana z erozyjną działalnością lądolodu ostatniego zlodowacenia w szczególności stadiału poznańskiego.

Dominująca część obszaru zajmuje leżąca na wysokości 82 - 88 m n.p.m. wysoczyzna morenowa płaska. Należy ona do Bukowsko-Mosińskiego ciągu rynnowo-ozowego z polodowcowymi rynnami i obniżeniami dolinnymi. Najwyższym punktem w gminie jest wierzchołek ozu w rejonie przysiółka Otusz-Józefowo, wynosząca 107 m n.p.m. Najniższy punkt leży w obrębie wsi Dakowy Suche na wysokości 75 m n.p.m.

W granicach gminy występują fragmenty zlewni Mogilnicy Wschodniej z rzeczką Trupiną przepływającą przez miasto Buk i zlewni Samicy. Wchodzą one w skład zlewni Kanału Mosińskiego, a tym samym w obręb dorzecza Warty.

1.6.1.3 Gleba

Gleby charakteryzują się występowaniem na terenie wysoczyzn gleb płowych i brunatnych oraz opadowo-glejowych. Pomiędzy nimi w niewielkich skupiskach występują czarnoziemy i szare gleby leśno-łąkowe oraz czarne ziemie. W obniżeniach występują gleby rdzawe i bielcowe. Dna dolin rzecznych pokrywają często gleby glejowe, mineralno-murszowe i mady.

Wśród gruntów ornych gminy przeważają gleby kompleksu 4 (żytniego bardzo dobrego) z niewielkim udziałem gleb kompleksu 2 (pszennego dobrego) a więc gleby dobre. Gleby średniej klasy, 5 kompleksu przydatności rolniczej (żytniego dobrego) stanowią niecałe 30%. Gleby słabe czyli 6, i 7 kompleks, zajmują łącznie ok. 20%.

1.6.1.4 Zasoby kopalne

Na terenie gminy znajdują się tereny górnicze, w których wydobywane są kruszywa mineralne (kopalnie żwiru). Ponadto na terenie gminy występują eksploatowane złoża gazu ziemnego oraz towarzyszącej mu ropy naftowej, w przyszłości także przeznaczonej do eksploatacji.

1.6.1.5 Przyroda

W szacie roślinnej lesistość wynosi jedynie 3,7%. Resztę powierzchni pokrywa szata roślinna sezonowa wynikająca z płodozmianu uprawianych roślin oraz segmenty łąkowo-pastwiskowe. Na terenie Miasta i Gminy Buk rośnie 5 drzew będących pomnikami przyrody. Fauna tego terenu jest reprezentatywna dla terenów pól i lasów. Na terenie Miasta i Gminy Buk nie ma zlokalizowanych obszarów chronionych. Otulina Wielkopolskiego Parku Narodowego przylega prawie do granic gminy, w jej południowo-wschodniej części, w dolinie Samicy na obszarze Ozu Otulskiego.

1.6.1.6 Zasoby wodne

Sieć hydrograficzna na terenie gminy jest słabo rozwinięta. W granicach Miasta i Gminy Buk występują fragmenty zlewni Mogilnicy Wschodniej z rzeczką Trupiną przepływającą przez Miasto Buk i zlewni Samicy. Wchodzą one w skład zlewni Kanału Mosińskiego a tym samym w obręb dorzecza Warty. Największy zbiornik wody stojącej to Jezioro Niepruszewskie.

2 Założenia i uwarunkowania Programu

Przyjęte założenia określające istniejące uwarunkowania oraz przestrzeń formalną oraz prawną dla opracowania programu ochrony środowiska opierają się na uwarunkowaniach zewnętrznych i wewnętrznych.

Uwzględniono zarówno uwarunkowania wyższego rzędu, mające znamiona „uniwersalnych”, przynajmniej w kontekście mezoregionalnym – czyli dotyczących zarówno Miasta i Gminy Buk, jak i terenów sąsiednich w obrębie obowiązującego systemu prawnego (prawa polskiego, jak i międzynarodowego). Traktowane są w niniejszym opracowaniu jako uwarunkowania zewnętrzne. Druga grupa uwarunkowań jest związana z zamierzeniami rozwojowymi gminy, które to dość precyzyjnie delimitują przyszły kształt rozwoju w zakresie: gospodarczym, społecznym, jak i w kontekście ładu środowiskowo-przestrzennego.

Program ochrony środowiska winien być zgodny przede wszystkim:

- z ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z „Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- z aktualizacją Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2010
- ze Strategią Rozwoju Kraju 2020,
- z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie,
- ze Strategią „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” perspektywa 2020 r.,
- ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego,

Do wojewódzkich programów sektorowych należą m. in.:

- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020. Wielkopolska 2020, która realizowana jest także poprzez strategie branżowe i programy wojewódzkie. Wśród nich szczególnie istotne znaczenie dla ochrony środowiska
- Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010 – 2020
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego
- Projekt Programu Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2015

Powyższe dokumenty poziomu krajowego i wojewódzkiego uwzględniają zobowiązania międzynarodowe związane z wdrażaniem Dyrektyw Unii Europejskiej i są spójne ze wspólnotowymi dokumentami programowymi.

W dalszych fragmentach rozdziału niniejszego Programu odniesiono się także do sektorowych programów szczebla powiatowego i gminnego.

W każdym z dokumentów znajduje się szereg zapisów, które były bazą dla potrzeb opracowania celów oraz kierunków działań niniejszego Programu.

2.1.1 Uwarunkowania wynikające z dokumentów sektorowych i strategicznych szczebla krajowego

2.1.1.1 Synteza wytycznych wynikających z polityki ekologicznej państwa

Poniżej przedstawiono uwarunkowania wynikające z realizacji Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, dlatego jej zalecenia muszą być uwzględniane we wszystkich dokumentach strategicznych oraz programach, których realizacja może mieć wpływ na stan środowiska. W praktyce oznacza to, że wiele jej celów będzie osiągane tylko wtedy i w takim zakresie, w jakim zostały one uwzględnione w tych strategiach.

Nakłada to na wszystkie instytucje publiczne obowiązek dbałości o stan środowiska przyrodniczego, co zgodne jest z wymaganiami art. 74 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Najważniejszymi przyjętymi do realizacji zasadami polityki ekologicznej państwa są zasady, na których oparta jest również strategia ochrony środowiska Miasta i Gminy Buk, podobnie jak i województwa wielkopolskiego. Oprócz zasady zrównoważonego rozwoju jako nadrzędnej, uwzględniono szereg zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

Zasadę prewencji, oznaczającą w szczególności:

- zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
- zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC),
- wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care itp.

Zasadę „zanieczyszczający płaci” odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tą ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko, a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.

Zasadę integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi, oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.

Zasadę regionalizacji, oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych).

Zasadę subsydiarności, wynikającą m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej, a oznaczającą przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany.

Zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej, odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, a następnie do oceny osiągniętych wyników, a oznaczającą potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

Założenia zawarte w „Polityce Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” przewidują realizację celów i zadań o charakterze systemowym. Dokumenty te wynikają z realizacji wymogów cyklicznego sporządzania tego typu opracowań, co zostało zawarte w ustawie Prawo ochrony środowiska i są aktualizacjami "II Polityki ekologicznej Państwa" z 2000 roku. Niniejsze opracowanie należy traktować jako wypełnienie obowiązku aktualizacji tej polityki, a więc odniesienia jej celów i niezbędnych działań do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska. Odnosi to się głównie do priorytetowych kierunków działania określonych w VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska.

Cele polityki ekologicznej państwa w powiązaniu ze specyfiką miasta i gminy pozwalają na określenie konkretnych wyzwań dla „Programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Buk”.

Są to przede wszystkim:

1. W zakresie działań systemowych:

- zapewnienie, aby projekty gminnych dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki poddawane były procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny były uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów,
- doskonalenie struktur zarządzania środowiskiem w skali gminy,
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym kształtowanie proekologicznych zachowań konsumenckich, pro środowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska, uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska oraz organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
- przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze gminy, w szczególności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.

2. W zakresie ochrony zasobów naturalnych:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych,
- ochrona przed erozją oraz stosowanie dobrych praktyk rolnych

3. W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- ochrona wód przed zanieczyszczeniem,
- ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem,
- ochrona środowiska przed hałasem i przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- radykalna poprawa gospodarowania odpadami,

Ustawa Prawo ochrony środowiska w swoim art. 13 stwierdza, że polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania, takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów itp. Na koniec oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być

obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Nadrzędnym, strategicznym celem polityki ekologicznej państwa jest **zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju** (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Realizacja tego celu osiągnięta będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska. Stąd celami realizacyjnymi Polityki ekologicznej są:

1. wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska,
2. ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
3. zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
4. dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,
5. ochrona klimatu.

Priorytety zgodne są z celami VI Programu Działań na Rzecz Środowiska UE oraz Odnowioną Strategią UE dotyczącą Trwałego Rozwoju. W ten sposób realizacja krajowej polityki ekologicznej wpisywać się będzie w osiągnięcie celów tej polityki na poziomie całej Wspólnoty. Osiąganiu powyższych celów służyć będzie realizacja następujących priorytetów i zadań:

Wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska:

- zapewnienie integracji celów ochrony środowiska i priorytetów polityki ekologicznej ze strategiami rozwoju różnych sektorów gospodarki,
- prowadzenie edukacji ekologicznej dla zapewnienia akceptacji społecznej dla podejmowanych programów ochrony środowiska,
- zapewnienie pełniejszego wykorzystania sił rynkowych dla ochrony środowiska, likwidacja błędnych sygnałów ekonomicznych (m.in. antyekologicznych subsydiów),
- wspieranie zmian w systemie podatkowym stymulującym działania pożądane z punktu widzenia ochrony środowiska,
- promocja przyjaznych środowisku postaw konsumenckich,
- wspieranie aktywności podmiotów gospodarczych wdrażających systemy zarządzania środowiskowego,
- wzmocnienie roli planowania przestrzennego jako instrumentu ochrony środowiska,
- wspieranie badań naukowych dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystywania jego zasobów,
- wprowadzenie pełnej odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku jako elementu realizacji zasady „zanieczyszczający płaci”,
- zagwarantowanie wystarczającego strumienia finansowego na działania zapewniające realizację celów polityki ekologicznej, rozwój instrumentów wspierających te działania,
- zainicjowanie prac dla szerszego uwzględniania w kosztach produkcji kosztów zewnętrznych.

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody:

- wzmacnianie krajowego systemu obszarów chronionych,
- weryfikacja i uporządkowanie systemu obszarów chronionych w ramach sieci NATURA 2000, stworzenie skutecznych mechanizmów ochrony zasobów i walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych poza terenami chronionymi,
- ochrona terenów wodno-błotnych,
- odtworzenie zniszczonych ekosystemów i siedlisk, odbudowa zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- wzmocnienie ochrony różnorodności biologicznej zarówno in situ jak i ex situ,
- kontynuacja prac zmierzających do wzrostu lesistości kraju (docelowo do 30% pow. kraju),
- wspieranie rozwoju wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
- kontynuacja prac przy rekultywacji terenów zdegradowanych,
- wspieranie programów rolniczych zapewniających zrównoważone korzystanie z gleb (rolnictwo ekologiczne i zrównoważone, programy rolno-środowiskowe),
- poszukiwanie substytutów zasobów nieodnawialnych i wspieranie ich stosowania w gospodarce,
- wzrost racjonalności wykorzystania zasobów kopalin,
- wzmacnianie bezpieczeństwa biologicznego w odniesieniu do GMO.

Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

- wdrażanie zasady decouplingu - rozdzielenia zależności wielkości emisji od rozwoju gospodarczego,
- zmniejszenie zużycia energii na jednostkę PKB (w 2014 o 15% w stosunku do 2005 roku),
- wprowadzanie wskaźników zużycia surowców, wody i energii na jednostkę produktu w poszczególnych sektorach gospodarki,
- wspieranie programów efektywnego wykorzystania wody w przemyśle, w tym zamkniętych jej obiegów,
- osiągnięcie 7,5% udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych zarówno w bilansie zużycia energii pierwotnej w 2010 roku, jak i takiego samego udziału tych źródeł w produkcji energii elektrycznej,
- uzyskanie 5,75% udziału biokomponentów w zużyciu paliw płynnych w 2010 r.
- opracowanie i wdrażanie planów gospodarowania wodami na obszarach wydzielonych dorzeczy oraz programów działań dla osiągnięcia dobrego stanu wód w 2015 roku,
- opracowanie i wdrażanie planów ochrony przeciwpowodziowej oraz zapobiegania skutkom suszy,
- dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,
- zmniejszanie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego do wód przez modernizację istniejących i budowę nowych oczyszczalni ścieków,
- zakończenie programu budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w aglomeracjach powyżej 15 000 RLM,
- zakończenie programu budowy oczyszczalni ścieków w zakładach sektora rolno-spożywczego,

- zmniejszanie potrzeb transportowych i ograniczanie emisji ze środków transportu jako elementu poprawy jakości powietrza na terenach zurbanizowanych;
- realizacja programów ograniczenia wielkości emisji do powietrza ze źródeł przemysłowych i komunalnych,
- ograniczenie emisji z dużych źródeł spalania energetycznego,
- wspieranie działań mających na celu unikanie wytwarzania odpadów i zapewniających bezpieczne dla środowiska ich unieszkodliwianie,
- podniesienie poziomu odzysku odpadów komunalnych do 10% w 2010 roku,
- ograniczanie zagrożenia dla zdrowia ludzi i jakości środowiska spowodowanego stosowaniem substancji chemicznych,
- wycofywanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową,
- zapobieganie ryzyku powstania poważnych awarii przemysłowych przez wzmacnianie kontroli nad instalacjami stwarzającymi takie ryzyko,
- wspieranie działań mających na celu ograniczanie uciążliwości hałasu,
- ochrona ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- prowadzenie skutecznego nadzoru nad wykorzystywaniem źródeł promieniowania jonizującego.

Ochrona klimatu

- spełnienie wymagań Protokołu z Kioto,
- wykorzystanie lasów jako pochłaniaczy gazów cieplarnianych,
- dalsza redukcja emisji gazów cieplarnianych ze wszystkich sektorów gospodarki,
- wspieranie sektorowych działań prowadzących do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych lub zwiększających ilość wiążanego węgla,
- podjęcie działań instytucjonalnych pozwalających na korzystanie z mechanizmów elastyczności Protokołu z Kioto,
- rozpoczęcie analiz dotyczących potrzeb i możliwości wdrażania działań adaptacyjnych w sektorach szczególnie wrażliwych na skutki zmiany klimatu,
- stworzenie warunków instytucjonalnych pozwalających na aktywne współtworzenie wspólnotowej polityki klimatycznej, w tym przyjęcia zobowiązań na okres po roku 2012.

Ocena realizacji polityki ekologicznej

Ocena realizacji polityki ekologicznej państwa będzie prowadzona w oparciu o wskaźniki, których wykaz zostanie opracowany na podstawie następujących założeń: ich ilość będzie ograniczona, odnosić się będą do podstawowych celów i priorytetów polityki ekologicznej, a opierać przede wszystkim na informacjach pozyskanych: w ramach prac Głównego Urzędu Statystycznego, Państwowego Monitoringu Środowiska oraz w ramach tworzonych przez administrację zespólną systemów informacyjnych.

Wskaźniki, systematycznie modyfikowane, będą wykorzystywane dla cyklicznej oceny skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa oraz wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, a także oceny realizacji programów naprawczych. Oceny te będą dokonywane według następującego schematu:

- co 4 lata - oceny realizacji polityki ekologicznej państwa,

- co 2 lata - oceny realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

W nawiązaniu do wykonywanych ocen będą sporządzane 2 rodzaje raportów:

- raporty Rady Ministrów z realizacji polityki ekologicznej państwa przedkładane Sejmowi (co 4 lata),
- raporty organów wykonawczych województwa, powiatu i gminy, przedkładane odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu, radzie gminy (co 2 lata).

2.1.1.2 Synteza wytycznych wynikających z Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2010

Celem aktualizacji KPOŚK jest analiza stanu zaawansowania realizacji inwestycji, a także analiza przyczyn zaistniałych opóźnień. Ma to prowadzić do ustalenia realnych terminów ich zakończenia. Sytuacja taka pojawiła się w 120 aglomeracjach powyżej 15 000 RLM oraz 1 aglomeracji poniżej 15 000 RLM. Ze względu na opóźnienia inwestycji nie zrealizowały one zaplanowanych działań do końca 2010 roku. Zakończenie zaplanowanych inwestycji jest osiągnięciem efektu ekologicznego w zakresie oczyszczania ścieków lub gospodarki osadowej, a co za tym idzie spełnieniem wymogów dyrektywy 91/271/EWG.

Aby uzyskać, wyżej wspomniany, pożądany efekt ekologiczny przyjęto następujące rzeczywiste terminy realizacji zadań:

- osiągnięcie wymagań rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984 z późn. zm.),
- osiągnięcie wydajności oczyszczalni ścieków odpowiadającej ładunkowi zanieczyszczeń biodegradowalnych generowanemu przez aglomerację,
- zapewnienie w 2015 r. doprowadzenia systemami kanalizacji zbiorczej ścieków komunalnych z aglomeracji do oczyszczalni przy zapewnionym stopniu obsługi aglomeracji tymi systemami na poziomie:
 - 95% w przypadku aglomeracji $\geq 100\ 000$ RLM,
 - 90% w przypadku aglomeracji $\geq 15\ 000$ RLM i $<100\ 000$ RLM.

Przyjęto, że ww. stopień obsługi zostanie osiągnięty w 2015 r., jeśli w przekazanych dokumentach znajdują się informacje o rozbudowie systemu kanalizacyjnego przewidzianej na lata 2010 - 2015.

Jako uzyskanie wymaganego efektu ekologicznego gospodarki osadowej na oczyszczalni przyjęto zrealizowanie ciągów przeróbki osadów ściekowych dla wszystkich osadów powstających na oczyszczalni ścieków umożliwiających odprowadzenie osadów lub produktów ich przetworzenia do środowiska.

Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych stanowi jeden z elementów Polityki Ekologicznej Państwa, jakim jest poprawa jakości wód. Będzie też miała wpływ na zwiększenie zatrudnienia w Polsce.

2.1.2 Uwarunkowania wynikające z dokumentów sektorowych i strategicznych szczebla wojewódzkiego

2.1.2.1 Uwarunkowania wynikające ze zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020. Wielkopolska 2020

Cele sformułowane są w układzie hierarchicznym, w podziale na generalny, strategiczne, operacyjne, oraz w układzie horyzontalnym.

Cel generalny sformułowano następująco: Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Cel strategiczny 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu

Cel strategiczny osiągany będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej
- Cel operacyjny 1.2. Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie inteligentnych form transportu
- Cel operacyjny 1.3. Rozbudowa infrastruktury na rzecz społeczeństwa informacyjnego
- Cel operacyjny 1.4. Lepsze wykorzystanie dróg wodnych
- Cel operacyjny 1.5. Rozwój komunikacji zbiorowej
- Cel operacyjny 1.6. Rozwój komunikacji lotniczej

Cel strategiczny 2. Poprawa stanu środowiska

Cel strategiczny osiągany będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 2.2. Ochrona krajobrazu
- Cel operacyjny 2.3. Ochrona zasobów leśnych i racjonalne ich wykorzystanie
- Cel operacyjny 2.4. Racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz niwelowanie skutków ich eksploatacji
- Cel operacyjny 2.5. Ograniczanie emisji do atmosfery
- Cel operacyjny 2.6. Uporządkowanie gospodarki odpadami
- Cel operacyjny 2.7. Poprawa gospodarki wodno – ściekowej
- Cel operacyjny 2.8. Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego
- Cel operacyjny 2.9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa
- Cel operacyjny 2.10. Promocja postaw ekologicznych
- Cel operacyjny 2.11. Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym
- Cel operacyjny 2.12. Poprawa stanu akustycznego województwa

Cel strategiczny 3. Lepsze zarządzanie energią

Cel strategiczny osiągany będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 3.1. Racjonalizacja gospodarowania energią

- Cel operacyjny 3.2. Rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii
- Cel operacyjny 3.3. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego regionu

Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności województwa i przewyższanie różnic rozwojowych

Cel strategiczny osiągnąć będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 4.1. Wsparcie poznańskiego obszaru metropolitalnego na rzecz rozwoju regionu
- Cel operacyjny 4.2. Wzmocnienie rozwojowych funkcji ośrodków regionalnych i subregionalnych
- Cel operacyjny 4.3. Wsparcie ośrodków lokalnych
- Cel operacyjny 4.4. Rozwój obszarów wiejskich
- Cel operacyjny 4.5. Aktywizacja obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych
- Cel operacyjny 4.6. Wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji
- Cel operacyjny 4.7. Zwiększenie dostępności do podstawowych usług publicznych
- Cel operacyjny 4.8. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego

Cel strategiczny 5. Budowa inteligentnej, innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki

Cel strategiczny osiągnąć będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 5.1. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw
- Cel operacyjny 5.2. Wzmocnienie roli nauki i badań dla innowacji i rozwoju gospodarczego
- Cel operacyjny 5.3. Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu
- Cel operacyjny 5.4. Rozbudowa instytucji otoczenia biznesu
- Cel operacyjny 5.5. Tworzenie warunków rozwoju i wspieranie inteligentnych specjalizacji w gospodarce
- Cel operacyjny 5.6. Rozwój instrumentów finansowych dla gospodarki
- Cel operacyjny 5.7. Doskonalenie kadr gospodarki
- Cel operacyjny 5.8. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych
- Cel operacyjny 5.9. Tworzenie warunków dla ekspansji gospodarki województwa na rynki zewnętrzne
- Cel operacyjny 5.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego
- Cel operacyjny 5.11. Rozwój gospodarki społecznej
- Cel operacyjny 5.12. Rozwój „srebrnego” sektora gospodarki
- Cel operacyjny 5.13. Rozwój biznesu i usług zdrowotnych

Cel strategiczny 6. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia

Cel strategiczny osiągnąć będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 6.1. Poprawa warunków, jakości i dostępności edukacji
- Cel operacyjny 6.2. Wsparcie szkolnictwa wyższego
- Cel operacyjny 6.3. Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności
- Cel operacyjny 6.4. Promocja postaw innowacyjnych
- Cel operacyjny 6.5. Poprawa organizacji rynku pracy
- Cel operacyjny 6.6. Rozwój kształcenia ustawicznego

Cel strategiczny 7. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa

Cel strategiczny osiągnąć będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 7.1. Wzmacnianie aktywności zawodowej
- Cel operacyjny 7.2. Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym
- Cel operacyjny 7.3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej
- Cel operacyjny 7.4. Promocja zdrowego stylu życia
- Cel operacyjny 7.5. Wzmacnianie włączenia społecznego
- Cel operacyjny 7.6. Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej
- Cel operacyjny 7.7. Kształtowanie skłonności mieszkańców do zaspokajania potrzeb wyższego rzędu
- Cel operacyjny 7.8. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego
- Cel operacyjny 7.9. Ochrona zasobów, standardu i jakości życia rodziny
- Cel operacyjny 7.10. Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego
- Cel operacyjny 7.11. Poprawa warunków mieszkaniowych

Cel strategiczny 8. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem

Cel strategiczny osiągnąć będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:

- Cel operacyjny 8.1. Tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem regionu
- Cel operacyjny 8.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja
- Cel operacyjny 8.3. Sprawna, innowacyjna administracja samorządowa
- Cel operacyjny 8.4. Budowa partnerstwa dla innowacji
- Cel operacyjny 8.5. Budowa regionalnych systemów zabezpieczania przed zagrożeniami

2.1.2.2 Uwarunkowania wynikające z realizacji Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010 - 2020

Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020 jest dokumentem opisującym założenia i sposób realizacji wielkopolskiej polityki innowacyjnej. Kierunki działań określone w Regionalnej Strategii Innowacji zdefiniowano w dwuetapowym dialogu z podmiotami systemu innowacji: w trakcie monitoringu wielkopolskiego systemu innowacji przeprowadzonego w 2009 roku, w trakcie pięciomiesięcznych konsultacji społecznych prowadzonych w trakcie spotkań subregionalnych oraz internetowo i uzgodnień z władzami

województwa oraz ekspertami z dziedziny polityki innowacyjnej. Poniżej zamieszczone są najważniejsze działania planowane na rok 2013 dla poszczególnych programów strategicznych.

PROGRAM: Innowacyjny Urząd

- Stworzenie merytokratycznych systemów motywacyjnych dla pracowników generujących innowacyjne rozwiązania
- Plany działań innowacyjnych w instytucjach publicznych w Wielkopolsce
- Wprowadzenie rozwiązań przyspieszających, usprawniających bądź ułatwiających korzystanie z usług publicznych w sektorze edukacji
- Stały monitoring jakości świadczonych usług administracji publicznej
- Określenie standardów jakości w zakresie inwestycji, zakupów i zamówień, w które inwestowane są środki publiczne
- Wprowadzenie systemu mierzenia jakości kupowanych rozwiązań, technologii, usług i produktów
- Uruchomienie biura głównego instytucji wdrażającej jako głównego punktu kontaktowego w sprawach związanych z innowacjami w regionie
- Stworzenie kompleksowego systemu wspierania i finansowania działań proinnowacyjnych i innowacyjnych w regionie - etap 2 - dostosowanie systemu zarządzania środkami strukturalnymi w regionie w części przeznaczonej na wspieranie innowacji
- Opracowanie nowego Planu działań zawierającego niezbędne dostosowania w zakresie realizacji programu

PROGRAM: Partnerstwa dla innowacyjności

- Ocena i certyfikacja usług podmiotów systemu innowacji (kontynuowana corocznie)
- Regularne rozbudowywanie i uzupełnianie tematycznej bazy dobrych praktyk
- Działania promocyjne ukierunkowane na rozwijanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i kreatywnych wśród mieszkańców regionu
- Dalsza rozbudowa portalu internetowego
- Uruchomienie pilotażowych usług doradczych dla przedsiębiorstw
- Podsumowanie efektów pierwszych partnerstw
- Promocja instytucji partnerstw, objęcie partnerstwami kluczowych aktorów systemu innowacji
- Dopasowanie systemu finansowania działalności innowacyjnej do rzeczywistych potrzeb podmiotów systemu innowacji
- Uruchomienie Regionalnego Obserwatorium Innowacji i Rozwoju Regionu jako jednostki instytucji wdrażającej
- Przeprowadzenie pierwszego mierzenia innowacyjności regionu wg nowej metodologii

PROGRAM: Innowacyjne przedsiębiorstwa

- Przeprowadzenie analizy danych pozyskanych z modułów samooceny pod kątem zakresu niezbędnego wsparcia

- Udostępnienie przedsiębiorstwom pilotażowych usług doradczych pozwalających na głęboką diagnozę ich potrzeb
- Szkolenia zasadnicze
- Badania skuteczności procesu szkoleniowego
- Wnioskowanie i rekomendacje do zmian
- Weryfikacja planów i metodyki szkolenia
- Opracowanie metod promocji, finansowania i stosowania elektronicznego podpisu jako podstawowego narzędzia identyfikacji/weryfikacji przedsiębiorstw
- Wybór standardu opisu informacji biznesowych w Wielkopolsce
- Prezentacja postępów w zakresie wdrażania w regionie planu działań dotyczącego przedsiębiorstw i korzyści z tego płynących
- Działania prowadzące do zwiększenia wykorzystania zaawansowanych funkcji Internetu przez przedsiębiorstwa
- Wsparcie zainteresowanych grup przedsiębiorstw, które przeszły szkolenia w dalszych działaniach związanych z poprawą innowacyjności lub internacjonalizacją
- Włączenie kolejnych grup przedsiębiorstw objętych szkoleniami lub wsparciem w proces dialogu

PROGRAM: Skuteczne instytucje otoczenia biznesu

- Aktywne wsparcie w zakresie tworzenia niezbędnej i korzystania z istniejącej infrastruktury innowacyjnej
- Inwentaryzacja i segmentacja zasobów jednostek naukowo-badawczych do współpracy z otoczeniem (w tym z gospodarką)
- Projekt pilotażowy - Efektywne usługi instytucji otoczenia biznesu: Metodyka oceny jakości świadczonych (w ramach bliskiej współpracy z instytucjami otoczenia biznesu), konstrukcja modelu „idealnych”/pożądanych usług, metodyka i schemat finansowania nowych usług. Początek certyfikacji
- Projekt pilotażowy Brokerzy technologii: Schemat finansowania działalności brokerskiej, rekrutacja i początek szkoleń
- Projekt pilotażowy Subregionalne punkty kontaktowe: Wybór partnerów do realizacji projektu, określenie standardów działania, pierwsze testy struktury działania (np. jeden podmiot)

PROGRAM: Współpraca nauki z gospodarką

- Kształtowanie umiejętności menedżerskich w nauce
- Cykliczne badania przedsiębiorstw regionalnych oraz prognozowanie zapotrzebowania na pracowników i informowanie o tym instytucji edukacyjnych
- Opracowywanie programów edukacyjnych i szkoleniowych odpowiadających potrzebom przedsiębiorstw
- Rozpoczęcie tworzenia Wielkopolskiej Platformy Badawczej, uruchomienie publikacji typu open access
- Staże zagraniczne pracowników naukowo-badawczych w wiodących jednostkach na świecie

- Zachęcanie do udziału w międzynarodowych projektach badawczych poprzez wspieranie procesu aplikacyjnego, wspieranie finansowe części badań, zatrudnienia dodatkowego zaplecza kadrowego dla najbardziej aktywnych
- Opracowanie zasad udostępniania zasobów intelektualnych i infrastrukturalnych innym podmiotom systemu innowacji
- Skatalogowanie informacji o Intelektualnych i infrastrukturalnych zasobach jednostek naukowo-badawczych
- Wspieranie lepszego wykorzystania istniejącej infrastruktury badawczo-rozwojowej zwiększającej potencjał innowacyjny Wielkopolski
- Wzmacnianie istniejących oraz tworzenie nowych punktów pierwszego kontaktu, centrów innowacji i transferu technologii przy uczelniach i innych jednostkach naukowych

PROGRAM: Edukacja dla innowacji

- Stworzenie dobrych praktyk w zakresie zarządzania oświatą
- Badanie przedsiębiorczości i kreatywności dzieci i młodzieży w Wielkopolsce
- Rozpoczęcie projektu e-szkoły
- Opracowanie projektu pracowni innowacji i kreatywności
- Kontynuacja warsztatów kształtujących postawy kreatywne
- Kontynuacja monitorowania sytuacji na rynku pracy oraz kształcenia protechnologicznego
- Promowanie kształcenia gimnazjalnego i średniego opartego o wieloprezedmiotowe grupy projektowe
- Wprowadzenie treści ukierunkowanych na rozwijanie umiejętności pracy w grupie w całym cyklu, w tym współpraca w kreacji - kontynuacja
- Stałe wsparcie metodologiczne dla nauczycieli w zakresie kreatywnych treści w nauczaniu
- Wsparcie wykorzystania Internetu przez gospodarstwa domowe
- Uruchomienie mechanizmu składania zamówień przez przedsiębiorstwa na kształcenie zawodowe i ustawiczne w określonych specjalnościach

PROGRAM: Proinnowacyjny samorząd lokalny

- Stworzenie i udostępnienie arkusza samooceny w zakresie lokalnej polityki innowacyjnej oraz sprawności instytucjonalnej
- Wsparcie samorządów w zakresie zarządzania lokalnymi systemami innowacji
- Uruchomienie programów wsparcia w zakresie inicjatyw podejmowanych przez grupy robocze
- Zapewnienie samorządom usług doradczych w zakresie tworzenia lokalnej polityki innowacyjnej przez Instytucję wdrażającą
- Wsparcie samorządów w zakresie wiedzy i umiejętności kształtowania lokalizacji gospodarczych atrakcyjnych w gospodarce opartej na wiedzy i określania profilu pożądanego inwestora
- Kontynuacja wsparcia działań z zakresu podnoszenia sprawności instytucjonalnej w samorządach lokalnych

2.1.2.3 Uwarunkowania wynikające z realizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego

Plan zawiera uszczegółowienia oraz wskazania dla działań w przestrzeni, których realizacja jest wypełnieniem zadań określonych przez Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. Obecnie obowiązujący plan został przyjęty uchwałą nr XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie uchwalenia zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

Celem Planu jest zrównoważony rozwój przestrzenny jako jedna z podstaw wzrostu poziomu życia mieszkańców regionu.

Niniejszy Program uwzględnia szereg zapisów z Planu, ujętych w następujących zagadnieniach:

Polityka poprawy efektywności struktur przestrzennych:

- Poprawa ładu przestrzennego w obrębie struktur i obszarów,
- Kształtowanie zrównoważonej struktury funkcjonalno – przestrzennej oraz minimalizacji napięć i konfliktów.
- Polityka ograniczania zagrożeń dla zrównoważonego rozwoju.

Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi:

- Ochrona zasobów i przywracanie walorów środowiska,
- Zachowanie, wzbogacanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- Racjonalne wykorzystanie złóż kopalin,
- Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego dla rozwoju energii ze źródeł odnawialnych,
- Zagospodarowanie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

Ponadto Plan wskazuje na konieczność stworzenia spójnego systemu przyrodniczego.

2.1.2.4 Uwarunkowania wynikające z Projektu Programu Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2015

Propozycje celów i kierunków działań zawarte w Projekcie Programu wynikają m.in. ze zdefiniowanych zagrożeń i problemów województwa dla poszczególnych zagadnień. Uwarunkowania wynikające z Projektu Programu Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2015 przedstawiono poniżej.

Ochrona przyrody

Cel do 2023 r.: Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych

Kierunki działań

1. Rozbudowa systemu obszarów chronionych w województwie wielkopolskim.
2. Opracowanie planów ochrony obszarów chronionych.
3. Tworzenie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.
4. Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków.
5. Utrzymanie różnorodności gatunków, w tym opracowanie i wdrażanie planów ochrony dla gatunków zagrożonych.
6. Wzmocnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
7. Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych.
8. Renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno-błotnych, rzecznych i leśnych.
9. Prowadzenie szkoleń i edukacji ekologicznej w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.
10. Ochrona korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej.
11. Utrzymanie i rozwój terenów zieleni.

Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Cel do 2023 r.: Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej i zwiększanie lesistości

Kierunki działań

1. Realizacja zrównoważonej gospodarki leśnej
2. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów.
3. Ujmowanie w dokumentach planistycznych gruntów do zalesień, wyznaczanie w mpzp granic polno-leśnych
4. Zalesianie nieefektywnych (nieprzydatnych rolnictwu) gruntów rolnych.
5. Ochrona różnorodności biologicznej lasów.
6. Doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów.
7. Doskonalenie ekonomiczne i przyrodnicze lasów prywatnych.
8. Realizacja gospodarki leśnej w oparciu o plany urządzenia lasów i uproszczone plany urządzenia lasów, szczególnie dla lasów prywatnych.
9. Powierzenie nadzoru nad lasami prywatnymi służbom Lasów Państwowych.
10. Kontynuacja i rozwój monitoringu
11. Środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób.
12. Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju przez nadleśnictwa (tworzenie izb przyrodniczych, leśnych ścieżek dydaktycznych).
13. Kontynuacja zadań z zakresu gospodarki wodnej na terenach leśnych – realizacja programu małej retencji.
14. Systematyczna zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów, w celu dostosowania ich do charakteru siedliska i zwiększenia różnorodności genetycznej i biologicznej biocenoz leśnych.

15. Odbudowa zdegradowanych siedlisk leśnych.

Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

Cel do 2023 r.: Zrównoważone użytkowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą

Kierunki działań

1. Realizacja harmonogramu wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej w regionie wodnym Warty
2. Wdrażanie Dyrektywy Powodziowej w regionie wodnym Warty
3. Objęcie ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych rzek
4. Przebudowa, rozbudowa i budowa wałów przeciwpowodziowych
5. Budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych
6. Odbudowa zniszczonych obiektów hydrotechnicznych
7. Realizacja programu małej retencji
8. Modernizacja melioracji szczegółowych
9. Budowa przepławek dla ryb
10. Bieżące utrzymywanie właściwego stanu technicznego urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, głównie obwałowań obszarów zalewowych i zbiorników retencyjnych, a także stacji pomp.
11. Utrzymywanie właściwego stanu urządzeń melioracji podstawowej i szczegółowej, w tym udrażnianie koryt rzek.

Ochrona powierzchni ziemi

Cel do 2023 r.: Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

Kierunki działań

1. Przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo.
2. Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb, w tym erozji gleb.
3. Wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego.
4. Ochrona gruntów rolnych i leśnych zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
5. Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan powierzchni ziemi.
6. Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska glebowego w województwie.
7. Prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych.
8. Rewitalizacja terenów zdegradowanych.
9. Identyfikacja obszarów osuwiskowych oraz rezygnacja z wprowadzania nowej oraz utrwalania istniejącej zabudowy na terenach zagrożonych osuwiskami.

Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Cel do 2023 r.: Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin oraz ochrona środowiska w trakcie ich eksploatacji

Kierunki działań

1. Kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznania i dokumentowania złóż kopalin.
2. Uwzględnianie ochrony złóż kopalin w opracowaniach planistycznych.
3. Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji kopalin.

Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa

Cel do 2023 r.: Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego, usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę

Kierunki działań

1. Budowa nowych i przebudowa istniejących oczyszczalni ścieków wraz z systemami gospodarowania osadami ściekowymi.
2. Budowa nowych i przebudowa istniejących systemów kanalizacji zbiorczej.
3. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, na terenach gdzie budowa systemów zbiorczych jest nieuzasadniona ze względu na uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne.
4. Rozbudowa infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych.
5. Realizacja programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.
6. Rozbudowa sieci wodociągowej, budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody.

Jakość powietrza

Cel do 2023 r.: Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa

Kierunki działań

1. Wdrażanie programów ochrony powietrza.
2. Wzmocnienie systemu monitoringu powietrza.
3. Ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, w tym eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi, bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła, w tym odnawialnych źródeł energii (np. wody geotermalne, energia słoneczna, energia wiatrowa, energia biomasy z lokalnych źródeł).
4. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych.

5. Wprowadzanie zintegrowanej gospodarki energetycznej w miastach poprzez wykorzystanie do celów komunalnych ciepła odpadowego z elektrociepłowni i kotłowni zakładowych.
6. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
7. Modernizacja układów technologicznych ciepłowni i elektrociepłowni, w tym wprowadzanie nowoczesnych technik spalania,
8. Instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesie spalania, a także poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń redukujących zanieczyszczenia.

Hałas

Cel do 2023 r.: Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego

Kierunki działań

1. Realizacja programów ochrony środowiska przed hałasem.
2. Systematyczna aktualizacja map akustycznych i programów ochrony środowiska przed hałasem.
3. Rozszerzanie monitoringu hałasu w środowisku, szczególnie na terenach będących pod wpływem oddziaływania określonej kategorii dróg, linii kolejowych oraz terenów wskazanych w powiatowych programach ochrony środowiska.
4. Realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny (budowa obwodnic, modernizacja szlaków komunikacyjnych, budowa ekranów akustycznych, rewitalizacja odcinków linii kolejowych i wymiana taboru na mniej hałaśliwy, itp.).
5. Dalsze ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, m.in. poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu).
6. Przestrzeganie wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w odniesieniu do nowo zagospodarowywanych terenów: stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania.

Pola elektromagnetyczne

Cel do 2023 r.: Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko

Kierunki działań

1. Kontynuacja badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi oraz poszerzenie wiedzy na temat stopnia ich oddziaływania.
2. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi.

3. Opracowanie i wdrożenie systemu pomiarów i ich ewidencji (baza danych w systemie GIS) w celu monitorowania zmian wielkości i stopnia zagrożenia środowiska polami elektromagnetycznymi.
4. Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.
5. Edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

Poważne awarie przemysłowe

Cel do 2023 r.: Minimalizacja skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska

Kierunki działań

1. Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych.
2. Bezpieczny transport materiałów niebezpiecznych, w tym minimalizacja transportu substancji niebezpiecznych przez obszary zamieszkałe.
3. Usuwanie skutków zagrożeń środowiska oraz bezpieczne, tymczasowe magazynowanie odpadów powstałych w czasie usuwania skutków poważnej awarii.
4. Wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom oraz zagrożeniom środowiska i zdrowia człowieka wynikającym z nadzwyczajnych zdarzeń.

Edukacja dla zrównoważonego rozwoju

Cel do 2032 r.: Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa wielkopolskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna

Kierunki działań

1. Prowadzenie działań związanych z edukacją dla zrównoważonego rozwoju przez jednostki samorządu terytorialnego.
2. Wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach, parkach krajobrazowych i narodowych oraz promowanie aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży.
3. Współpraca samorządów wszystkich szczebli z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie prezentacji stanu środowiska i pozytywnych przykładów działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
4. Wspieranie działalności Ośrodków Edukacji Przyrodniczej prowadzonej przez Parki Narodowe, Parki Krajobrazowe współpracujące z placówkami akademickimi i instytutami badawczymi oraz organizacjami naukowymi.
5. Promowanie materiałów/wydawnictw w zakresie edukacji ekologicznej.

6. Udział przedstawicieli administracji publicznej, szczebla wojewódzkiego i lokalnego oraz przedstawicieli przedsiębiorstw w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku.
7. Promowanie postaw opartych na idei zrównoważonej i odpowiedzialnej konsumpcji.

Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Cel do 2023 r.: Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem

Kierunki działań

1. Objęcie dokumentów polityk/strategii/programów/planów sektorowych (zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku.) strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko.
2. Popularyzacja szkoleń w zakresie metodologii wykonywania i oceniania prognoz skutków oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych.

Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Cel do 2023 r.: Kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska

Kierunki działań

1. Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań przepisów ochrony środowiska i gospodarki wodnej, wyników monitoringu środowiska (w szczególności w zakresie powietrza, hałasu i wód) oraz identyfikacja konfliktów środowiskowych i przestrzennych oraz sposobów zarządzania nimi.
2. Wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które jest opracowaniem planistycznym obejmującym teren całej gminy.
3. Uwzględnianie progów tzw. „chłonności” środowiskowej i „pojemności” przestrzennej wraz z systemem monitorowania zmian.
4. Zachowanie korzystnych warunków w zakresie stanu środowiska na istniejących terenach o wysokich walorach.

Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

Cel do 2023 r.: Wdrożenie mechanizmów zapewniających aktywizację rynku na rzecz ochrony środowiska

Kierunki działań

1. Analiza możliwości wprowadzenia w województwie nowych rynkowych instrumentów wspierających działania w zakresie ochrony środowiska.
2. Promocja tworzenia „zielonych miejsc pracy” z wykorzystaniem środków pomocowych UE.
3. Promocja wśród mieszkańców województwa etykiet informujących o produktach ekologicznych.
4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w prowadzeniu kampanii promocyjnych etykiet ekologicznych, zrównoważonej konsumpcji oraz tworzenia „zielonych miejsc pracy”.
5. Promocja polskich firm, zwłaszcza lokalnych, produkujących urządzenia ochrony środowiska.

Rozwój badań i postęp techniczny

Cel do 2023 r.: Zwiększenie roli wielkopolskich placówek badawczych we wdrażaniu innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska

Kierunki działań

1. Rozwój środowisk akademickich w zakresie rozwoju kierunków związanych z ochroną środowiska.
2. Integracja środowisk społeczno-gospodarczych regionu na rzecz innowacji.
3. Wsparcie dla powiązań o charakterze klastrów.
4. Promowanie i wspieranie przedsiębiorstw wprowadzających innowacje.

Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Cel do 2023 r.: Wdrożenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody

Kierunki działań

1. Udział pracowników administracji w szkoleniach na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku
2. Wzmocnienie kadrowe i aparaturowe WIOŚ w Poznaniu, pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych

2.1.2.5 Inne wojewódzkie programy sektorowe

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego realizowana jest także poprzez strategię branżowe i programy wojewódzkie. Wśród nich szczególnie istotne znaczenie dla ochrony środowiska mają:

- Regionalny Program Operacyjny Polityki Leśnej Państwa, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu, Poznań 2003,

- Program udroźnienia rzek w województwie wielkopolskim, Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu, Poznań 2004
- Program małej retencji wodnej na terenie działania Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu, Poznań 2005.
- Mała retencja wodna na terenie województwa wielkopolskiego – aktualizacja, projekt, Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu, Poznań 2008.
- Energetyka odnawialna w Wielkopolsce – uwarunkowania rozwoju, Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu, 2010

W każdym z powyższych dokumentów znajduje się szereg zapisów, które były bazą dla potrzeb opracowania celów oraz kierunków działań niniejszego Programu.

2.1.3 Uwarunkowania wynikające z dokumentów sektorowych i strategicznych szczebla powiatowego

2.1.3.1 Uwarunkowania wynikające z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Poznańskiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019

W programie wskazano istotne zagrożenia środowiskowe powiatu poznańskiego, na podstawie których określono priorytety ekologiczne. W ramach wszystkich priorytetów wyznaczono cele i konkretne zadania, które będą realizowane w kolejnych latach. Priorytety ekologiczne, cele i zadania powiatu poznańskiego przedstawiono poniżej.

1. Edukacja ekologiczna.

Cel: Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu.

Zadania:

- konkursy dla dzieci i młodzieży,
- szkolenia z zakresu ochrony środowiska i przyrody (m. in. dla nauczycieli, uczniów, sołtysów, policji),
- realizacja Programu PEPE (Promocja Ekologii Poprzez Edukację),
- działania informacyjne skierowane do przedsiębiorców.

2. Promocja i pogłębianie wiedzy na temat walorów przyrodniczych powiatu.

Cel: Znajomość środowiska przyrodniczego Powiatu przez jego mieszkańców.

Zadania:

- promocja walorów przyrodniczych Powiatu w mediach, na stronach internetowych i na imprezach masowych,
- udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie,
- promowanie wśród młodzieży znajomości Powiatu Poznańskiego jako „Małej Ojczyzny” z uwzględnieniem aspektów przyrodniczych,
- aktywizacja kadry pedagogicznej do przygotowywania dzieci i młodzieży do zdobywania i poszerzania wiedzy o środowisku w swojej okolicy.

3. Ochrona jakości powietrza, wód i ziemi.

Cel: Ograniczenie emisji szkodliwych substancji do środowiska oraz zapewnienie zrównoważonego rozwoju. Ochrona naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi i gleb przed degradacją. Ochrona zasobów kopalin. Racjonalizacja zużycia wód.

Zadania:

- wydawanie decyzji administracyjnych regulujących poziomy emisji i ograniczających te poziomy,
- zbieranie informacji o odnawialnych źródłach energii,
- opiniowanie z zakresu ochrony środowiska studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- nakładanie obowiązku rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
- modernizację budynków pozostających w gestii Powiatu,
- wymiana tradycyjnych kotłów węglowych na niskoemisyjne,
- przebudowa dróg powiatowych z zastosowaniem rozwiązań ograniczających wpływ na środowisko,
- wykonywanie dróg dla rowerów,
- prowadzenie okresowych badań gleby i ziemi zgodnie z Programem okresowych badań gleby i ziemi dla obszaru powiatu poznańskiego,
- dofinansowywanie działalności spółek wodnych w zakresie modernizacji systemów melioracyjnych,
- realizacja Programu usuwania azbestu na terenie powiatu poznańskiego,
- stosowanie energooszczędnych urządzeń elektrycznych i oświetlenia oraz wodooszczędnych baterii i urządzeń w budynkach Powiatu,
- monitorowanie stanu środowiska na podstawie dostępnych wyników badań,
- nadzór nad unieszkodliwieniem odpadów z wypadków,
- działania zabezpieczające przed wystąpieniem oraz skutkami powodzi i suszy zgodnie ze zaktualizowanym Operatem przeciwpowodziowym powiatu poznańskiego,
- prowadzenie Rejestru terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

2. Zapobieganie ponadnormatywnej emisji hałasu i pól elektromagnetycznych.

Cel: Ograniczanie emisji do środowiska i zmniejszanie narażenia mieszkańców na ponadnormatywny poziom hałasu oraz pól elektromagnetycznych.

Zadania:

- wydawanie decyzji administracyjnych ograniczających poziom emisji hałasu,
- prowadzenie ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne,
- stosowanie rozwiązań ograniczających emisję z dróg powiatowych,
- wykonywanie dróg dla rowerów,
- uchwały wprowadzające zakaz używania jednostek pływających napędzanych silnikami spalinowymi,
- opiniowanie z zakresu ochrony środowiska studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- pogłębianie świadomości społecznej o negatywnym wpływie hałasu na człowieka (edukacja ekologiczna).

3. Właściwa gospodarka odpadami.

Cel: Właściwe postępowanie z odpadami wytwarzanymi w związku z działalnością gospodarczą. Unieszkodliwianie odpadów szczególnie szkodliwych dla zdrowia ludzi.

Zadania:

- realizacja Programu usuwania azbestu na terenie powiatu poznańskiego,
- nadzór nad unieszkodliwieniem odpadów z wypadków,
- informowanie przedsiębiorców o sposobach prawidłowego postępowania z odpadami,
- promocja technologii małodopadowych i energooszczędnych.

4. Nadzór nad podmiotami korzystającymi ze środowiska.

Cel: Przestrzeganie prawa z zakresu ochrony środowiska.

Zadania:

- kontrole obowiązków nałożonych decyzjami (przeglądy pozwoleń wodnoprawnych, analizy pozwoleń zintegrowanych, przeglądy decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu, kontrole pozwoleń emisyjnych do powietrza, kontrole decyzji z zakresu gospodarki odpadami, kontrole decyzji nakładających obowiązki nasadzeń, odnowień lub zalesień, kontrole decyzji wyłączających grunty rolne z produkcji rolniczej, kontrole koncesji geologicznych).

7. Ochrona zasobów przyrody.

Cel: Poprawa stanu i jakości zasobów przyrodniczych Powiatu. Rozwój zasobów leśnych.

Zadania:

- prowadzenie rejestru zwierząt - gatunków wymienionych w załącznikach A i B rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi,
- dofinansowywanie odstrzału redukcyjnego drapieżników (lisów i jenotów),
- działania wspierające ratowanie gatunków zagrożonych zgodnie z Programem odbudowy populacji zwierzyny drobnej i redukcji drapieżników,
- zwiększanie lesistości - realizacja Programu zwiększania lesistości powiatu poznańskiego,
- kontrola nasadzeń, odnowień i zalesień,
- wykonywanie uproszczonych planów urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu.

3 Identyfikacja problemów ekologicznych i ocena wdrażania Programu ochrony środowiska Gminy i Miasta Buk na lata 2009-2010

Zmiany stanu środowiska widoczne są dopiero w dłuższej perspektywie czasowej, dlatego też ocena realizacji celów i zadań, określonych w Programie ochrony środowiska nie jest jednoznacznym odzwierciedleniem efektów realizacji Programu.

Ocena przedstawia dotychczas podjęte działania oraz potrzeby zmian w przyjętych priorytetach w kontekście zaistniałych zmian stanu środowiska na terenie Miasta i Gminy Buk oraz w kontekście konkretyzacji wielu zamierzeń inwestycyjnych przyjętych przez samorząd i podmioty gospodarcze. Miarodajna ocena efektów realizacji Programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Buk będzie możliwa dopiero w dłuższej perspektywie czasowej. Analizowany okres nie pozwolił w wielu przypadkach na określenie tendencji zmian.

W większości przypadków stan środowiska na terenie Miasta i Gminy Buk nie uległ pogorszeniu, jednak nie odnotowano również znaczących efektów w jego poprawie. Na uwagę zasługują obserwowane tendencje w zakresie przekraczania norm hałasu związanego z wzrostem rozwoju transportu, w szczególności w bliskim otoczeniu dróg szybkiego ruchu oraz kolei. W latach 2009-2010 nie nastąpiła znacząca poprawa gminnego systemu transportowego. Prace, które podjęto w okresie sprawozdawczym, dotyczyły głównie bieżących remontów dróg gminnych, budowy chodników oraz wprowadzenia oświetlenia.

Pozytywnym aspektem ochrony środowiska jest systematyczne porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na obszarze aglomeracji Buk i aglomeracji Niepruszewo, korzystanie wpływające na jakości wód.

Niektóre zadania wytyczone do realizacji w perspektywie 2 lat udało się zakończyć, lub są one w trakcie wykonywania. Dotyczy to szczególnie inwestycji w zakresie gospodarki wodno – ściekowej oraz budowy i sieci drogowej.

Zadaniami, których nie udało się zrealizować dotyczą m. in. budowy nowych ścieżek rowerowych, obiektów turystycznych. Dalsza rozbudowa dróg jak i wprowadzanie nowych nasadzeń w gminie są działaniami, które były realizowane w przeszłości jednak potrzeba zmian jakie powstają w zakresie ruchu drogowego oraz niski stopień zalesiania w gminie przyczyniają się do konieczności kontynuacji tych działań.

Większość zadań wytyczonych w aktualizowanym Programie ma charakter ciągły – proponuje się ich kontynuację podczas wykonywania niniejszego Programu.

Z analizy struktury wydatków na ochronę środowiska w mieście i gminie wynika, że zadania ekologiczne przyjęte w Programie zostały w większości określone prawidłowo, podobnie jak ich hierarchia. Jednak w wielu przypadkach nastąpiło przesunięcie założonych w Programie terminów realizacji celów i działań, a część z nich została zastąpiona innymi zadaniami z tego samego obszaru, które nie zostały ujęte w planie operacyjnym Programu.

Zaawansowanie realizacji celów i zadań ekologicznych jest zróżnicowane. Przyczyną tego są przede wszystkim możliwości finansowe, niedostateczne środki własne, mogące stanowić wkład własny w pozyskiwanych środkach finansowych z Unii Europejskiej, także przedłużające się procedury przetargowe.

Zachodzi potrzeba dokonania weryfikacji obowiązującego Programu Ochrony Środowiska uwzględniającej:

- zmiany w programach wyższego szczebla, tj. w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego,
- dostosowanie do nowych uregulowań prawnych zarówno prawa polskiego jak i unijnego w szczególności Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola),
- plany i programy oraz dokumenty studialne dotyczące rozwoju miasta i gminy
- uszczegółowienie celów i działań proekologicznych dokonane przez samorząd oraz podmioty gospodarcze,
- dostosowanie do zmienionych, aktualnie obowiązujących przepisów ochrony środowiska.

Potrzeba dokonania zmian w Programie wynika przede wszystkim z konieczności dostosowania go do przepisów wynikających z aktualnie obowiązującego prawa krajowego oraz zmian zaistniałych w stanie środowiska na terenie miasta i gminy. Aktualizacja Programu ochrony środowiska powinna uwzględniać programy, strategie i plany branżowe szczebla krajowego, wojewódzkiego, powiatowego i gminnego, powstałe po uchwaleniu aktualnie obowiązującego Programu.

Do istotnych zagadnień wymagających uwzględnienia przy ewaluacji Programu ochrony środowiska jest przyjęcie nowych celów i działań w zakresie poprawy stanu wód powierzchniowych, powietrza atmosferycznego oraz ograniczania hałasu komunikacyjnego wzdłuż głównych ciągów drogowych na obszarach zurbanizowanych. Poniżej zamieszczono do każdego z omawianych obszarów szczegółowe propozycje zmian znikających ze zdiagnozowanych problemów ekologicznych.

W zakresie systemu transportowego konieczne jest:

- prowadzenie dalszych efektywnych działań dotyczących budowy i modernizacji dróg na terenie Miasta i Gminy Buk,
- realizowanie przedsięwzięć związanych z zabezpieczeniami przed hałasem komunikacyjnym (np. ekrany, zieleń itp.),
- monitoring hałasu drogowego w tym pomiary, mapy akustyczne itp.,
- zwiększenie roli transportu kolejowego i autobusowego poprzez jego modernizację i rozwój połączeń, a także zachęcanie mieszkańców do korzystania z takiej formy transportu,
- budowa nowych oraz modernizacja istniejących dróg dla rowerów (tzw. ścieżek rowerowych)
- zwiększenie udziału ścieżek rowerowych i pieszych w funkcjonującej gminnej sieci drogowej wraz zastosowaniem oświetlenia wzdłuż tych tras.

W zakresie rolnictwa konieczne jest:

- prowadzenie ekologicznych zabiegów agrotechnicznych przez rolników,
- zintensyfikowanie prac związanych z regulacją stosunków wodno-powietrznych,
- zintensyfikowanie prac związanych z zabezpieczeniem gleb przed erozją,
- kontynuacja działań edukacyjnych skierowanych do rolników (w tym Kodeks Dobrych Praktyk Rolniczych),

W zakresie turystyki i rekreacji konieczna jest:

- budowa oraz modernizacja dróg i chodników,
- budowa nowych dróg dla rowerów (tzw. ścieżek rowerowych) i pieszych,
- wytyczenie nowych szlaków rowerowych i pieszych (np. odgałęzienie pierścienia dookoła Poznania przez Skrzynki i Niepruszewo),

- rozbudowa bazy rekreacyjnej i jej dalsze porządkowanie w szczególności nad Jeziorem Niepruszewskim,
- dalszy rozwój i uporządkowanie systemów zieleni, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych w tym uzupełnienie infrastruktury ochrony środowiska polegającej głównie na modernizacji gospodarki wodno-ściekowej oraz zorganizowaniu sprawnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi,
- prowadzenie działań ograniczających uciążliwości pozaprzemysłowych źródeł zanieczyszczenia atmosfery i hałasu, a także ograniczenie ruchu samochodowego na terenach atrakcyjnych turystycznie,
- wprowadzenie odpowiednich zabezpieczeń mających na celu zapobieganie niszczeniu nowych nasadzeń drzew przez pojazdy terenowe,
- dalsza edukacja ekologiczną.

W zakresie energetyki przemysłowej i przemysłu konieczne jest:

- zaostrenie wymogów ekologicznych dla zakładów i ich restrukturyzacja m.in. w wydawanych decyzjach środowiskowych,
- egzekwowanie wymogów programu ochrony środowiska w zezwoleniach na emisję;
- podejmowanie działań zmierzających do zminimalizowania wpływu przedsiębiorstwa na środowisko (usprawnienia techniczne i organizacyjne).

W zakresie osadnictwa konieczny jest:

- dalszy rozwój infrastruktury ukierunkowany na spełnienie wymagań ochrony środowiska w zakresie jakości poszczególnych jego elementów,
- porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez rozbudowę oraz ograniczanie emisji niskiej,
- zintensyfikowanie prac nad rewitalizacją miasta (opracowanie programu rewitalizacji),
- kontynuacja prac związanych z nowymi nasadzeniami na terenie gminy oraz kontynuacja prac porządkowych i pielęgnacyjnych istniejącej zieleni.

W zakresie działań aktywizacji rynku do działań na rzecz ochrony środowiska konieczne jest:

- zweryfikowanie celu i doprecyzowanie kierunków działań,
- uzyskanie większej świadomości dotyczącej istotności celu, a także możliwości jego realizacji.

W zakresie edukacji ekologicznej konieczne jest:

- opracowanie programu edukacji ekologicznej;
- przeprowadzenie pilotażu programu edukacji ekologicznej;
- prowadzenie dalszych działań związanych z rozwojem i wzrostem świadomości ekologicznej wśród mieszkańców Miasta i Gminy Buk.

W zakresie współpracy ponadlokalnej konieczna jest:

- weryfikacja i kierunków działań w celu uzyskania możliwości oceny ich realizacji.

W zakresie ochrony przyrody i krajobrazu konieczne jest:

- wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej gminy,
- wykonanie opracowania ekofizjograficznego gminy;
- realizacja projektu pn.: „Przywracamy buki gminie”,
- zachowanie i umocnienie zadrzewień, zakrzaczeń śródpolnych, przydrożnych małych kompleksów leśnych, oczek wodnych itp.,
- ograniczenie wycinki drzew i krzewów,
- dalsza promocja zasady Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych,

- prowadzenie działań związanych z przywróceniem do właściwego stanu siedlisk nieleśnych.

W zakresie ochrony lasów konieczne jest:

- wyznaczenie granicy rolno-leśnej,
- podejmowanie bardzo intensywnych prac nad zwiększeniem lesistości gminy (od działań planistycznych po nasadzenia i dalszą pielęgnację),
- prowadzenie działań związanych z przywróceniem do właściwego stanu siedlisk leśnych,
- preferowanie biologicznych i mechanicznych metod ochrony lasu realizowanych poprzez: zakładanie remiz, wywieszanie budek lęgowych, ochronę mrowisk, wykładanie pułapek na owady, korowanie.

W zakresie ochrony gleb konieczne jest:

- podejmowanie działań mających na celu zagospodarowanie terenów nieprzydatnych rolniczo poprzez zalesianie i zakrzewianie,
- racjonalne wykorzystanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz preferowanie nawozów naturalnych, np. obornika,
- zmiana metody produkcji gospodarstw w kierunku rolnictwa ekologicznego,
- wdrażanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR),
- intensyfikacja edukacji ekologicznej rolników.

W zakresie ochrony zasobów kopalin konieczne jest:

- wydobycie kopalin na nowych obszarach tylko w sytuacjach uzasadnionych pod względem ekologicznym.

W zakresie relacji: środowisko a zdrowie konieczne jest:

- kontrola i przestrzeganiem zasad higieniczno-sanitarnych w szczególności w przypadkach obiektów użytkowanych przez dzieci,
- wykonanie badań dotyczących zagrożeniem toksoplazmozą i toksokariozą,
- działania związane z edukacyjną społecznością.

W zakresie zaopatrzenia w wodę, gospodarki ściekowej, kształtowania stosunków wodnych i ochrony przed powodzią konieczne jest:

- prowadzenie dalszych działań przedsiębiorstw wodociągowych ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody w systemach przesyłowych,
- kontynuacja zadań związanych z budową, rozbudową i systematyczną modernizacją kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej na terenie Miasta i Gminy Buk,
- aktualizacja ewidencji zbiorników bezodpływowych,
- ewidencja zbiorników na gnojowice i płyt obornikowych;
- podnoszenie świadomości ekologicznej wśród rolników związane z wykorzystaniem nawozów naturalnych,
- dalsze promowanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych,
- opracowanie i korzystanie z programów rolno-środowiskowych przez rolników,
- prowadzenie dalszych działań związanych z modernizacją oraz konserwacją istniejących na terenie Miasta i Gminy Buk systemów melioracji.

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego konieczny jest:

- dalszy rozwój infrastruktury rowerowej w tym budowy nowych tras rowerowych i modernizacja istniejących - wyłączenie tras rowerowych poza pasy dróg samochodowych oraz budowa parkingów dla rowerów,
- dalsze prowadzenie działań związanych z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych,

- kontynuacja działań promujących korzyści płynące z alternatywnych źródeł energii,
- wyznaczenie nowych działań w tym m. in.:
- zmiana sposobu ogrzewania (tzn. zamiana paliwa stałego na paliwa ciekłe lub gazowe),
- wykonanie przyłączy sieci gazowej do poszczególnych budynków,
- wymiana starych kotłów węglowych na nowoczesne, niskoemisyjne,
- likwidacja pieców na paliwo stałe w mieszkaniach i domkach jednorodzinnych,
- ewentualna rozbudowa sieci gazowej,
- ewentualna rozbudowa sieci ciepłej i wykonanie przyłączy sieci ciepłej do poszczególnych budynków,
- przygotowanie Programu Ograniczenia Niskiej Emisji (PONE) i stworzenie systemu organizacyjnego w celu jego realizacji.

W zakresie ochrony przed hałasem konieczne jest:

- wprowadzenie lokalnych ograniczeń prędkości ruchu,
- zmniejszenie udziału pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu na terenie zwartej zabudowy,
- eliminacja tranzytu ciężarowego z terenu gminy;
- dążenie do poprawy płynności ruchu poprzez odpowiednią organizację ruchu oraz stosowanie tzw. „cichych” nawierzchni drogowych,
- prowadzenie regularnej kontroli poziomu hałasu w szczególności w miejscach najbardziej narażonych na przekroczenia dopuszczalnych wartości przez odpowiednie jednostki,
- kontynuacja prac związanych z nasadzeniami drzew i krzewów nie tylko na terenach przeznaczonych pod zalesienie, ale również wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

W zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi konieczne jest:

- prowadzenie badań przez WIOŚ w Poznaniu związanych z pomiarem wartości dopuszczalnych w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych na terenie Miasta i Gminy Buk.

W zakresie awarii przemysłowych konieczna jest:

- dalsza edukacja społeczeństwa w związku z możliwością wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych.

W zakresie wodochłonności i energochłonności gospodarki konieczne jest:

- kontynuacja modernizacji sieci wodociągowych, aby zapobiec powstawaniu strat wody w systemach przesyłowych,
- podejmowanie działań przez przedsiębiorców i mieszkańców Miasta i Gminy Buk mających na celu ograniczenie strat energii oraz dążenie do poprawy parametrów energetycznych budynków.

W zakresie wykorzystania energii odnawialnej konieczne jest:

- wspieranie projektów w zakresie budowy urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej w oparciu o źródła odnawialne,
- promowanie przez samorząd najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w tym rozwiązań technologicznych, administracyjnych i finansowych,
- instalowanie na obiektach gminnych baterii solarnych,
- wykorzystanie energii odnawialnej do zasilania oświetlenia miejskiego.

Z analizy zadań przeznaczonych do realizacji w mieście i gminie wynika, że w większości zostały one określone prawidłowo, podobnie jak ich hierarchia. Jednak w wielu przypadkach nastąpiło przesunięcie założonych w Programie terminów realizacji celów i działań. Ponadto, część z nich została zastąpiona innymi zadaniami z tego samego obszaru, które nie zostały ujęte w planie operacyjnym Programu:

- Rozbudowa oczyszczalni ścieków we wsi Wielkawieś,
- Budowa przydomowej oczyszczalni ścieków typu OZO 100 wraz z kanalizacją sanitarną, przyłączem energetycznym i wodnym we wsi Dobra,
- Remont ulicy Dworcowej w Buku wraz z częścią budowy kanalizacji deszczowej,
- Modernizacja kotłowni olejowej na kotłownię zasilaną gazem ziemnym w Wiejskim Domu Kultury we wsi Żegowo.

Aktualizacja Programu wymaga dostosowania do nowej Polityki Ekologicznej Państwa, z uwzględnieniem wszystkich aspektów związanych z ochroną środowiska. Cele powinny być kwantyfikowane i wymierne oraz zgodne z programami wyższego rzędu. Przyjęte w Programie wskaźniki powinny dobrze odzwierciedlać zmiany zachodzące w środowisku w sposób miarodajny oraz być powszechnie dostępne w materiałach sprawozdawczych urzędów statystycznych i organów zobowiązanych do udostępnienia informacji o środowisku. Koniecznym jest podjęcie prac nad aktualizacją Programu ochrony środowiska w celu wdrożenia zapisów wynikających z realizacji dokumentów wyższego rzędu.

4 Strategia ochrony środowiska do 2020 roku

Strategia ochrony środowiska Miasta i Gminy Buk polega na wyznaczeniu celów i kierunków działań polityki ekologicznej w perspektywie do 2020 roku. Niniejszy Program, podobnie jak poprzedni, jest uwarunkowany przyjętą przez Sejm RP „Polityką ekologiczną państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016”.

Niniejsza strategia jest aktualizacją poprzedniej, przyjętej w Programie ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Buk w na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013–2016 uchwałą nr XLIV/271/09 w dniu 27 października 2009 r. i większość jej kierunków działań jest nadal aktualna.

W Programie na lata 2013-2016 zawarto również cele i kierunki działań zapewniające dalszą poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego w zakresie gospodarki odpadami. Do tej pory charakteryzowane one były w osobnej dokumentacji - w Planie gospodarki odpadami dla Miasta i Gminy Buk. W związku ze zmianą w roku 2011 ustawy o odpadach (Dz. U. z 2011, Nr 152, poz. 897) plan gospodarki odpadami nie musi zostać przyjęty uchwałą Rady Miasta i Gminy gdyż usunięto obowiązek opracowywania i uchwalania gminnych planów. W związku ze wzmiarkowaną zmianą uwarunkowań prawnych oraz brakiem konieczności opracowywania gminnych planów gospodarki odpadami w celu poprawy stanu środowiska w zakresie gospodarki odpadami przyjęto cele i działania na podstawie uchwalonego z dnia 27 sierpnia 2012 roku (nr XXV/440/12) Planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012–2017.

Propozycje celów i kierunków działań wynikają m. in. ze zdefiniowanych zagrożeń i problemów dla poszczególnych zagadnień. W opisie realizacji strategii dla poszczególnych obszarów zawarto najważniejsze działania, jakie będą podejmowane w najbliższych latach.

Omawiając każdy z wymienionych obszarów wzięto pod uwagę cztery elementy:

- stan wyjściowy,
- identyfikację głównych zagrożeń i problemów środowiska,
- strategię wyznaczonych do realizacji celów ekologicznych,
- kierunki działań podjęte do zminimalizowania presji na środowisko.

Aktualny stan środowiska oraz szczegółowa charakterystyka Miasta i Gminy Buk została przedstawiona w Załączniku nr 1 do niniejszego opracowania. Z tego też powodu omówienie stanu wyjściowego w poszczególnych podrozdziałach ograniczono do niezbędnego minimum.

4.1 Działania o charakterze systemowym

Kluczową rolę pełni integracja aspektów ekologicznych z rozwojem społeczno-gospodarczym Miasta i Gminy Buk. Zachowanie równowagi ekologicznej powierzchni ziemi przy nieprzerwanie prowadzonych działaniach człowieka powodujących zmiany w przyrodzie sprawia, że niezbędną jest analiza poszczególnych dziedzin gospodarki, tendencji i kierunków zmian z punktu widzenia presji wywieranej na środowisko.

Włączenie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych jest warunkiem skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa i zasady zrównoważonego rozwoju.

Poniżej przedstawiono aktualną sytuację i perspektywiczny rozwój poszczególnych dziedzin gospodarki na terenie Miasta i Gminy Buk w relacji do środowiska. Wzięto pod uwagę następujące aspekty działań o charakterze systemowym:

- uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,
- aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska,
- aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym,
- odpowiedzialność za szkody w środowisku,
- turystyka i rekreacja,
- osadnictwo,
- edukacja ekologiczna.

4.1.1 Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Stan wyjściowy

Wszystkie działania człowieka są prowadzone w środowisku przyrodniczym, mają więc wpływ na jego stan obecny i przyszły. Stąd też w art. 5 Konstytucji RP zapisane zostało, że „Rzeczpospolita Polska (...) zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. Oznacza to konieczność takiego gospodarowania, aby zachować środowisko w możliwie dobrym stanie dla przyszłych pokoleń. Tak więc kryteria rozwoju zrównoważonego powinny być uwzględnione we wszystkich dokumentach strategicznych sektorów gospodarczych. Dokumenty te, zgodnie z art. 40 ustawy - Prawo ochrony środowiska, powinny być poddawane tzw. strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko w celu sprawdzenia, czy rozwiązania w nich zawarte nie przyniosą zagrożeń dla środowiska teraz i w przyszłości. Niestety, dotychczas Prawo ochrony środowiska w tym zakresie rzadko jest przestrzegane, choć ostatnio jest obserwowany znaczny postęp.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- częste nieprzestrzeganie prawa związanego z procedurą postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji dokumentów sektorowych.

Cel ekologiczny do 2020 roku

1. Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem.

Strategia realizacji celu

Zasada zrównoważonego rozwoju stanowi podstawę rozwoju gospodarczego i społecznego przy zachowaniu cennych zasobów przyrodniczych oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Konieczność uwzględniania celów ochrony środowiska w sektorowych politykach/strategiach/planach/programach jest niezbędna.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Objęcie dokumentów polityk/strategii/programów/planów sektorowych (zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku) strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko.
2. Popularyzacja szkoleń w zakresie metodologii wykonywania i oceniania prognoz skutków oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych

4.1.2 Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska

Stan wyjściowy

Istotnym wsparciem ochrony środowiska jest aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska, prowadząca do tworzenia tzw. zielonych miejsc pracy (szczególnie w rolnictwie, turystyce, leśnictwie i ochronie przyrody, odnawialnych źródłach energii, wykorzystania odpadów), rozwoju produkcji urządzeń służących ochronie środowiska, bądź produkcji towarów przyjaznych środowisku.

W 2004 roku przez Rząd został przygotowany ramowy program wspierania zielonych miejsc pracy, jako element zmniejszenia bezrobocia. Program ten będzie zawierał mechanizm finansowego i eksperckiego wspierania władz samorządowych i prywatnych przedsiębiorców w tworzeniu zielonych miejsc pracy. Podstawą uzyskania wsparcia będzie przedstawienie przez władze samorządowe (wojewódzkie, powiatowe, gminne) konkretnego programu tworzenia zielonych miejsc pracy.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- brak instrumentów rynkowych wspierających zielone miejsca pracy

Cel ekologiczny do 2020 roku

1. Wdrożenie mechanizmów zapewniających aktywizację rynku na rzecz ochrony środowiska

Strategia realizacji celu

W najbliższych latach konieczne są prace w zakresie oceny możliwości aktywizacji rynku do działań na rzecz ochrony środowiska w województwie. Działania podejmowane w ramach omawianego zagadnienia powinny być zgodne z systemem prawnych, ekonomicznych i finansowych instrumentów polityki ekologicznej. Należy zintensyfikować działania dotyczące promocji: tworzenia „zielonych miejsc pracy” z wykorzystaniem funduszy Unii Europejskiej, transferu do Polski najnowszych technologii służących ochronie środowiska przez finansowanie projektów w ramach programów unijnych, etykiet ekologicznych, a także zrównoważonej konsumpcji.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Promocja tworzenia „zielonych miejsc pracy” z wykorzystaniem środków pomocowych UE.
2. Promocja wśród mieszkańców etykiet informujących o produktach ekologicznych.
3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w prowadzeniu kampanii promocyjnych etykiet ekologicznych, zrównoważonej konsumpcji oraz tworzenia „zielonych miejsc pracy”.
4. Promocja polskich firm, zwłaszcza lokalnych, produkujących urządzenia ochrony środowiska zwłaszcza urządzeń wykorzystywanych w ochronie wód i powietrza oraz zagospodarowania odpadów.

4.1.3 Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Stan wyjściowy

Aktualnie na terenie miasta i gminy obowiązuje 27 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Cel ekologiczny do 2020 roku

1. Kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska

Strategia realizacji celu

Konieczność uwzględniania wymagań oraz uwarunkowań wynikających z ochrony środowiska w planach zagospodarowania przestrzennego wynika z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zasady te są przestrzegane przy opracowywaniu dokumentów planistycznych, zarówno na poziomie krajowym, wojewódzkim, jak i gminnym.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań przepisów ochrony środowiska i gospodarki wodnej, wyników monitoringu środowiska (w szczególności w zakresie powietrza, hałasu i wód) oraz identyfikacja konfliktów środowiskowych i przestrzennych oraz sposobów zarządzania nimi.
2. Wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które jest opracowaniem planistycznym obejmującym teren całej gminy.

3. Zachowanie korzystnych warunków w zakresie stanu środowiska na istniejących terenach o wysokich walorach.

4.1.4 Odpowiedzialność za szkody w środowisku oraz nadzór nad podmiotami korzystającymi ze środowiska

Stan wyjściowy

System odpowiedzialności za szkody w środowisku został zmodyfikowany i rozszerzony w 2007 r. przez wejście w życie ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz. 493, z późn. zm.), która implementowała do polskiego porządku prawnego dyrektywę 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu.

Podstawowym celem transpozycji dyrektywy 2004/35/WE jest zapewnienie rzeczywistego wdrożenia zasady „zanieczyszczający płaci”, a także zlikwidowanie barier w konkurencyjności podmiotów gospodarczych, gospodarujących w różnych krajach Wspólnoty, których działalność może stać się źródłem bezpośredniego zagrożenia wystąpieniem szkody lub szkody w środowisku. Przepisy dyrektywy 2004/35/WE zostały wprowadzone do legislacji krajowej w Polsce, w wyznaczonym terminie, tj. w dniu 30 kwietnia 2007 r., a także z dniem wejścia w życie przepisów wykonawczych do przedmiotowej ustawy.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- niewystarczająca wiedza wśród społeczeństwa oraz wśród pracowników samorządowych.

Cel ekologiczny do 2020 roku

1. Wdrożenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody.
2. Przestrzeganie prawa z zakresu ochrony środowiska.

Strategia realizacji celu

Strategia realizacji celu przewiduje stworzenie systemu zapewniającego, że koszty szkód w środowisku oraz koszty zapobiegania powstaniu tych szkód ponosić będą sprawcy.

Ustawa Prawo ochrony środowiska rozróżnia dwa rodzaje odpowiedzialności związanej z wystąpieniem szkody w środowisku (lub groźby jej powstania) - odpowiedzialność administracyjna związana z egzekwowaniem administracyjnych obowiązków ciążyących na podmiotach korzystających ze środowiska oraz odpowiedzialność cywilnoprawna pozostająca w gestii sądów powszechnych.

Przypisanie odpowiedzialności administracyjnej następuje w drodze decyzji wydanej przez organy ochrony środowiska. W przypadku kompetencji gminy dotyczy to głównie decyzji:

- środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, a w szczególności:
- pozwolenia na odbiór odpadów;
- wycince drzew i krzewów.

Organ, określając zakres raportu może wskazać:

- rodzaje wariantów alternatywnych wymagających zbadania,
- rodzaje oddziaływań oraz elementy środowiska wymagające szczegółowej analizy,
- zakres i metody badań.

Organ ochrony środowiska, w przypadku, gdy z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika potrzeba nakłada obowiązek :

- wykonania kompensacji przyrodniczej – stwierdza konieczność wykonania tej kompensacji,
- zapobiegania, ograniczania oraz monitorowania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko – nakłada obowiązek tych działań.

Organ ochrony środowiska:

- stwierdza konieczność utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania;
- przedstawia stanowisko w sprawie konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko;
- może nałożyć na wnioskodawcę obowiązek przedstawienia analizy porealizacyjnej, określając jej zakres i termin przedstawienia.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Udział pracowników administracji w szkoleniach na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku.
2. Stworzenie bazy danych o szkodach w środowisku, wprowadzenie procedury wymuszającej na sprawcach szkody informowanie organu prowadzącego tę bazę o zaistniałej sytuacji.
3. Prowadzenie szkoleń na temat nowych procedur odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników instytucji publicznych i podmiotów gospodarczych, potencjalnych sprawców szkód w środowisku.
4. Prowadzenie działań edukacyjnych oraz informujących na temat nowo wprowadzonych procedur.
5. Stworzenie systemu kontroli wywiązywania się sprawcy z obowiązków w zakresie naprawy szkód w środowisku lub zapobiegania powstaniu takiej szkody.
6. Kontrole decyzji z zakresu gospodarki odpadami.
7. Kontrole decyzji nakładających obowiązki nasadzeń, odnowień lub zalesień.

4.1.5 Turystyka i rekreacja

Stan wyjściowy

Położenie geograficzne, walory krajobrazowe, a nade wszystko obecność jeziora Niepruszewskiego i w mniejszym stopniu tradycja kulturowa składają się na stosunkowo korzystne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji na terenie gminy. Z drugiej jednak strony położenie względem miasta Poznania powoduje, iż w okolicach jeziora Niepruszewskiego wykształciły się typowe ośrodki letniskowe z charakterystyczną bazą pobytową. Sama miejscowość Niepruszewo z uwagi na lokalizację przy jeziorze systematycznie rozwija się. Stąd rekreacja i turystyka związane są z Ośrodkiem wypoczynku przystań Żeglarska w Niepruszewie.

Działania na rzecz utworzenia spójnej polityki ekologicznej gminy objęte programem, odbiegają swoim zakresem poza działalność stricte turystyczną, tworzą jednak płaszczyznę rozwoju turystycznego. Polityka ta powinna być realizowana w następujących obszarach:

- Proekologiczna polityka transportowa, w tym ograniczenie ruchu samochodowego na terenach atrakcyjnych turystycznie, budowa sieci ścieżek rowerowych;
- System transportu to projekt wieloetapowy i perspektywiczny. Proekologiczne efekty projektu to ograniczenie ruchu samochodowego na części terenów rekreacyjnych; wzrost mobilności niepełnosprawnych, starszych, dzieci i młodzieży; uzupełnienie układu ścieżek rowerowych i ciągów pieszych; nowe, atrakcyjne dla handlu i usług, miejsca wokół przystanków; dojazd do terenów rekreacyjnych nad jeziorem Niepruszewskim;
- Zintegrowany system gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym wprowadzenie systemu segregacji odpadów u źródła, podniesienie świadomości mieszkańców na temat gospodarowania odpadami;
- Proekologiczna polityka przemysłowa, w tym ograniczenie oddziaływania przemysłu na środowisko, włączenie małych przedsiębiorstw przemysłowych do realizacji ekorozwoju, wprowadzenie preferencji lokalizacyjnych dla mało uciążliwego przemysłu (turystyka).
- Rozwój terenów zieleni i rekreacji, w tym rozwój i uporządkowanie systemów zieleni, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych;
- Uzupełnienie infrastruktury ochrony środowiska - głównie modernizacja gospodarki wodno-ściekowej, ograniczenie uciążliwości pozaprzemysłowych źródeł zanieczyszczenia atmosfery i hałasu, organizacja monitoringu środowiska;
- Edukacja ekologiczna mieszkańców, w tym programy ekologiczne w szkolnictwie, proekologiczna edukacja dorosłych, podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczności sąsiedzkich i osiedlowych.

Z powyższego widać, iż rozwój turystyki jest ściśle powiązany z całokształtem zadań identyfikowanych szerszej jako ochrona i kształtowanie środowiska.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- dzikie zagospodarowanie obszarów cennych przyrodniczo, brzegu jeziora,
- zagrożenie dla wód powierzchniowych i podziemnych ze względu na brak uzbrojenia terenów pod turystykę,

- niszczenie środowiska leśnego i walorów przyrodniczych poprzez wzrastającą liczbę turystów, szczególnie zmotoryzowanych,
- nadmierny rozwój przestrzenny zespołów letniskowych,
- niszczenie walorów środowiska kulturowego.

Cel ekologiczny do 2020 roku

1. Dalszy rozwój turystyki i rekreacji poprzez wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych zgodnie z zasadami ochrony środowiska, z zachowaniem stanu środowiska naturalnego.

Strategia realizacji celów

Kierunki rozwoju turystyki i rekreacji do roku 2020

Rozwój turystyki i rekreacji na terenie miasta i gminy określony został w „Strategii rozwoju miasta i gminy Buk”. Realizacja celu sformułowanego jako tworzenie warunków do rozwoju turystyki ma nastąpić poprzez:

- rozbudowę bazy turystycznej przy zachowaniu naturalnych walorów środowiska,
- zwiększenie dostępności do miejsc atrakcyjnych turystycznie,
- rozwój agroturystyki.

W obrębie gminy turystyka w szczególności rozwijać się będzie:

- na obszarach przyjeziornych,
- turystyka kwalifikowana: piesza, rowerowa, konna, wodna.

Rozwój agroturystyki i ekoturystyki

Rozwijająca się intensywnie w ciągu ostatnich lat agroturystyka, stanowi rodzaj wypoczynku na wsi w tradycyjnym gospodarstwie rolnym. Ta forma turystyki pozwala na zachowanie rodzinnych gospodarstw rolnych, zachowanie tradycji kulturowych, a dla rolników stanowi alternatywne źródło dochodu. Dla uatrakcyjnienia bazy agroturystycznej konieczne stanie się wyposażenie gospodarstw w sprzęt do pływania, wędkowania i uprawiania czynnych form turystyki. Kolejną formą turystyki przyjaznej środowisku lub harmonijnej (z zasobami środowiska) jest ekoturystyka. Podstawową ideę popierającą koncepcję ekoturystyki jest większy udział polskiego kapitału. Nacisk kładziony będzie na rozwój lokalny i marketing wakacyjny. Przykładem mogą być hotele należące do lokalnego właściciela, wybudowane przez lokalnych pracowników z lokalnego materiału, w których turystom serwuje się lokalnie wytworzoną żywność i napoje oraz dysponuje się dobrze przeszkolonymi lokalnymi przewodnikami. Przemyślany rozwój ekoturystyki będzie się przyczyniał do zdrowego spędzenia czasu wolnego, jak również do ochrony środowiska naturalnego i kulturowego.

Rozwój turystyki kwalifikowanej

Na terenie miasta i gminy Buk istnieją warunki do rozwoju różnych form turystyki kwalifikowanej. Odrębność i różnorodność krajobrazowa i przyrodnicza gmin powiatu

sprawiają, że istotne będzie sprecyzowanie rodzajów rozwijanej turystyki. Powinno być ono poprzedzone dokładną analizą istniejącego zaplecza, zainteresowań turystów, dostosowaniem oferty turystycznej do klienta.

W ostatnich latach obserwuje się modę na uprawianie aktywnej turystyki. Dlatego niezbędne stanie się wyznaczanie kolejnych szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, konnych, szlaków kajakowych.

Szlaki te będą wymagały właściwego zagospodarowania: wyznaczenia miejsc odpoczynku i biwakowania, oznakowania itp. Konieczna będzie analiza wpływu intensywnego uprawiania turystyki na środowisko przyrodnicze oraz sposobów minimalizowania skutków.

Mówiąc o turystyce specjalistycznej warto pamiętać o turystyce korzystającej ze specjalistycznych walorów środowiska, np. turystyce przyrodniczej.

Rozwój infrastruktury towarzyszącej turystyce

Ze względu na rozwój nowych terenów turystycznych, bazy noclegowej, zabudowy letniskowej ważne z punktu ochrony środowiska będzie przystosowanie terenów pod względem technicznym do pełnienia wyznaczonych funkcji. Konieczne będzie rozwiązanie problemów gospodarki ściekowej i odpadowej dla istniejących obszarów zainwestowania.

Do powstawania nowych obiektów będą wyznaczane obszary selektywnie wybrane, odpowiednio przygotowane, o wysokim standardzie uzbrojenia. Akceptacja ich budowy będzie zależna od spełnienia wymogów ochrony środowiska i krajobrazu. Ważne będzie dostosowanie przyszłego budownictwa do wymagań architektonicznych, wynikających z planu zagospodarowania przestrzennego, istniejącej zabudowy i warunków krajobrazowych.

Istotne dla kształtowania krajobrazu kulturowego będzie zachowanie kompozycyjnych układów wsi i założeń dworsko-parkowych.

Budowa miejsc obsługi szlaków komunikacyjnych i turystycznych pociągnie za sobą inwestycje mające na celu zadbanie o ład przestrzenny.

Istotnym zagadnieniem jest modernizacja dróg dojazdowych do obiektów turystycznych, budowa parkingów i miejsc postojowych. Remont nawierzchni dróg przyczyni się do wzrostu ilości turystów odwiedzających tak ciekawe tereny, jak przykładowo użytki ekologiczne. Lepszy stan dróg przyczyni się do dalszego inwestowania w rozwój działalności agroturystycznej.

Nowe obiekty powstawać będą wzdłuż brzegów jeziora Niepruszeńskiego.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Wprowadzenie stosownych nakazów lub zakazów w zagospodarowaniu przestrzennym na danym terenie objętym granicami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
2. Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do nowo powstających obiektów turystycznych i rekreacyjnych.
3. Dbalność o architekturę nowo powstających obiektów.
4. Selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo, w tym ochrona cennych terenów przed przeinwestowaniem.
5. Rozwój ścieżek rowerowych, szlaków wodnych, pieszych i konnych.

6. Odpowiednie zapisy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego eliminujące dzięki zagospodarowywaniu obszarów cennych przyrodniczo.
7. Edukacja ekologiczna mieszkańców.

4.1.6 Osadnictwo

Stan wyjściowy

Na sieć osadniczą miasta i gminy Buk składają się:

- miasto Buk,
- jednostek osadniczych sołectw.

Największą jednostką osadniczą jest miasto Buk. W gminie ze względu na rolniczy charakter rozwinęło się osadnictwo wiejskie ze zróżnicowanym układem zabudowy (skupiona, rozproszona). Przeważającym typem wsi są ulicówki i wielodrożnice.

Do czynników stanowiących barierę dla dalszego rozwoju osadnictwa należą:

- zły stan dróg lokalnych,
- brak zorganizowanych form transportu osobowego,
- słabo rozwinięta infrastruktura techniczna.

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Buk na lata 2008-2013 tworzy warunki do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach a także zapewnienia lokali socjalnych. Według tego programu mieszkaniowy zasób gminy Buk stanowi 89 lokali, w tym 9 lokali socjalnych. Z tego 63 lokale znajdują się w 15 budynkach stanowiących własność gminy, natomiast 26 lokale mieszkalne w 10 budynkach wspólnot mieszkaniowych.

Wiek budynków mieszkaniowego zasobu gminy mieści się w przedziale od około 1900 r. do 1970 r. Są to budynki o trwałej konstrukcji, murowane z cegły, zaś dachy pokryte są dachówką lub papą. Budynki wyposażone są w instalację wodociągową (100%), instalację kanalizacyjną (99%) i centralne ogrzewanie (12%).

Większość lokali znajdujących się w mieszkaniowym zasobie gminy wymaga niezbędnych remontów, w związku z tym Burmistrz Miasta i Gminy Buk każdorazowo zatwierdza plan remontów na dany rok uwzględniając wnioski najemców przeprowadza remonty, aby nie dopuścić do pogorszenia stanu technicznego.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- zdecydowana dysproporcja między rozwiniętą siecią wodociągową, a siecią kanalizacyjną
- emisja niską,,
- rozproszenie zabudowy,
- tendencja do rozpraszania niewielkich zespołów mieszkaniowych (osiedli), powstających w wyniku podziału drobnych nieruchomości rolnych,
- wyludnienie i obumieranie wsi położonych daleko od miasta i pozbawionych dobrych połączeń komunikacyjnych oraz tzw. popegeerowskich,
- tendencja rozbudowy budownictwa letniskowego, występująca na obszarach zainwestowania rekreacyjno-letniskowego.

Cel ekologiczny do 2020 roku

1. Podniesienie jakości życia mieszkańców miasta i gminy, uwzględniając istniejące walory przyrodnicze, kulturowe i zapewnienie ładu przestrzennego.

Strategia realizacji celu

Głównym kierunkiem umożliwiającym dalszy rozwój osadnictwa będzie wyrównywanie wieloletnich zaległości w rozwoju infrastruktury. Rozwój ten musi być ukierunkowany na spełnienie wymagań ochrony środowiska w zakresie jakości poszczególnych jego elementów.

Na terenie gminy szczególnie istotne będzie dalsze porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w szczególności poprzez rozbudowę sieci kanalizacyjnej. Kolejnym ważnym elementem będzie ograniczanie emisji niskiej dzięki stopniowemu przechodzeniu gospodarstw indywidualnych na ekologiczne nośniki energii cieplnej.

Problem gospodarki odpadami będzie rozwiązywany na poziomie gminnym. Kontynuowanie przedsięwzięć związanych z rozbudową i modernizacją wyposażenia w infrastrukturę musi być zgodne z założeniami wynikającymi ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Dzięki postępom w rozwoju infrastruktury technicznej podniesie się poziom życia mieszkańców gminy, wzrośnie atrakcyjność gminy zarówno dla inwestorów, jak i potencjalnych nowych mieszkańców.

Główną rolę w podejmowaniu działań zmierzających do poprawy warunków życia mieszkańców odgrywają sami mieszkańcy, ich zaangażowanie w problemy środowiska naturalnego, świadomość ekologiczna i chęć wprowadzania zmian służących poprawie jakości życia. Stąd ważne jest inicjowanie i wspieranie przez władze gminy i powiatu działań zmierzających do podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców w celu rozbudzenia współodpowiedzialności w procesie rozwiązywania procesów ekologicznych.

Działania edukacyjne powinny być skierowane nie tylko do dzieci i młodzieży, ale również do osób dorosłych, a formy i metody edukacji odpowiednio przystosowane do odbiorców.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Kontynuacja w części wschodniej, a w następnej kolejności zachodniej realizowanych zespołów mieszkaniowych jako I etap rozwoju mieszkalnictwa i usług.
2. Ograniczenie żywiołowego procesu rozwoju struktur mieszkaniowych (do czasu rozwiązania problemów gospodarki wodno-ściekowej).
3. Zmiana systemów ogrzewania poprzez wprowadzenie ekologicznych nośników energii, podłączenie do sieci c.o., wprowadzenie niekonwencjonalnych źródeł energii.
4. Ochrona istniejących i tworzenie nowych enklaw zieleni wśród zabudowy.
5. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

4.1.7 Edukacja ekologiczna

Stan wyjściowy

Edukacja ekologiczna na terenie Miasta i Gminy Buk realizowana jest na podstawie przyjętej polityki ekologicznej państwa. Wymaga udziału wszystkich zainteresowanych jednostek i organizacji mających wpływ na sposób i intensywność korzystania ze środowiska, w tym również bezpośredniego udziału mieszkańców. Ma podstawowe znaczenie w realizowaniu celów ekologicznych i dotyczy każdego obszaru związanego ze środowiskiem.

Działania podejmowane w Mieście i Gminie Buk są zróżnicowane. Koncentrują się przede wszystkim na wspieraniu edukacji ekologicznej w szkołach, organizowaniu akcji sprzątania świata, finansowaniu obchodów „Dnia Ziemi”.

Gmina realizuje również zalecenie informowania mieszkańców o podejmowanych przedsięwzięciach i działaniach poprzez lokalną prasę i ulotki..

Adresatem działań objętych Programem są wszystkie grupy społeczne mieszkańców Miasta i Gminy Buk oraz zainteresowane osoby i instytucje spoza terenu opracowania. W Programie można wyróżnić działania skierowane do całego społeczeństwa oraz do poszczególnych różnorodnych grup:

- dzieci w wieku przedszkolnym,
- uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów,
- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych,
- absolwenci szkół ponadgimnazjalnych,
- radni JST,
- nauczyciele przedmiotów przyrodniczych,
- nauczyciele pozostałych przedmiotów,
- organizacje pozarządowe
- lokalna społeczność.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- zbyt niska świadomość społeczeństwa dotycząca zagadnień związanych z gospodarką odpadami (spalanie odpadów w piecach prywatnych gospodarstw domowych, niewystarczający sposób segregacji odpadów, itp.);
- fragmentaryczna wiedza mieszkańców w zakresie sposobów zapobiegania zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych (np. prowadzenie niewłaściwej gospodarki ściekowej poprzez odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków bezpośrednio do wód lub do ziemi,;

Cele ekologiczne do 2020 roku

1. Kształtowanie postaw ekologicznych oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska wśród lokalnej społeczności Miasta i Gminy Buk zwłaszcza dotyczących ograniczania ilości odpadów i zużycia energii
2. Uaktywnienie społeczności lokalnej na rzecz ochrony środowiska oraz kształcenia postaw proekologicznych

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Prowadzenie kampanii informacyjnej obejmującej poprzez wydawanie prospektów, ulotek, plakatów związanych z ochroną środowiska, których odbiorcami będą zarówno dzieci i młodzież szkolna, jak również osoby dorosłe
2. Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców miasta i gminy jako niezbędnego elementu w procesie efektywnej realizacji polityki ekologiczną ekologicznej państwa
3. Dalsze wdrażanie zaleceń Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej z uwzględnieniem zmian zachodzących w procesie reformowania państwa oraz integracji z Unią Europejską
4. Opracowanie programu edukacji ekologicznej dla Miasta i Gminy Buk
5. Przeprowadzenie pilotażu programu edukacji ekologicznej
6. Prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie
7. Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie

Powyższe kierunki działań powinny być osiągnane przy wykorzystaniu najlepszych krajowych i zagranicznych doświadczeń.

Strategia realizacji celów

Wyznaczony do realizacji cel jest zgodny z założeniami Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej i Polityki Ekologicznej Państwa (PEP), która kładzie nacisk na włączanie i rozszerzanie współpracy, szczególnie instytucji publicznych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, jak również włączenie organizacji pozarządowych, a tym samym społeczeństwa w procedury konsultowania ważnych dla środowiska przedsięwzięć i decyzji.

Wytyczne zostały przedstawione w Narodowym Programie Edukacji Ekologicznej, będącym rozwinięciem i konkretyzacją zapisów Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej, będąc pierwszym dokumentem z zakresu tej problematyki, określającym podstawowe zadania edukacyjne, podmioty odpowiedzialne za ich realizację oraz źródła finansowania. Dokument ten, z uwagi na swoje przesłanie, sposób tworzenia i konstrukcję powinien stać się edukacyjną ośnową polskiej AGENDY 21.

Istotne jest zadbanie o edukację ekologiczną w szczególności wśród młodzieży, jak również edukację ekologiczną dorosłych. Dlatego strategię realizacji celu zogniskowano wokół zagadnień:

- edukacji ekologicznej w szkolnictwie,
- edukacji ekologicznej dorosłych.

Skuteczna edukacja ekologiczna powinna być realizowana poprzez realizację wyznaczonych kierunków działań w oparciu o edukację formalną (w ramach nauczania szkolnego) oraz edukację nieformalną prowadzoną przez środki masowego przekazu oraz za pomocą różnych form udziału w procesach samoedukacji indywidualnej i grupowej, z wykorzystaniem uwarunkowań lokalnych i terenowych.

4.1.7.1 Edukacja ekologiczna w formalnym systemie kształcenia (w ramach nauczania szkolnego)

Narodowy Program Edukacji Ekologicznej, który powstał w 2001 roku, jest rozwinięciem i kontynuacją Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej. Przedstawia on podstawowe zadania edukacyjne, podmioty odpowiedzialne za ich realizację oraz źródła finansowania i niezbędne sumy. Wymieniono liczne cele i adresatów Programu. Określono preferencje finansowania oraz podstawowe kalkulacje kosztów i przedstawiono zalecaną konstrukcję programów edukacyjnych przeznaczonych dla różnych grup wiekowych, zawodowych i społecznych.

Obydwa dokumenty prezentuje nie tylko Ministerstwo Środowiska, ale też resort edukacji, administracja wojewódzka oraz inne organizacje.

Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej prezentuje cztery jej główne cele:

1. Upowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia, uwzględniając również pracę i wypoczynek człowieka, czyli objęcie permanentną edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej.
3. Tworzenie gminnych programów edukacji ekologicznej, stanowiących rozwinięcie Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej, a ujmujących propozycje wnoszone przez poszczególne podmioty realizujące projekty edukacyjne dla lokalnej społeczności.
4. Promowanie dobrych doświadczeń z zakresu metodyki edukacji ekologicznej.

Zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa, skuteczna realizacja jej celów wymaga udziału w tym procesie wszystkich zainteresowanych podmiotów, wywierających bezpośredni lub pośredni wpływ na sposób i intensywność korzystania ze środowiska, w tym również udziału obywateli. Aby udział ten był wystarczająco szeroki i przynosił oczekiwane efekty, konieczne jest z jednej strony stymulowanie samej części takiego udziału, natomiast z drugiej – tworzenie sprzyjających warunków dla praktycznej realizacji tej potrzeby oraz dostarczania wiedzy i umiejętności pomocnych w konkretnych działaniach.

Podstawowe znaczenie dla szerokiego, społecznego udziału w realizacji celów ekologicznych ma odpowiednia edukacja ekologiczna oraz zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku, a także stworzenie instytucjonalnego zabezpieczenia dla wyrażania przez społeczeństwo swoich opinii i wpływania na podejmowane, istotne dla środowiska decyzje.

Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży jest ważnym zadaniem realizowanym w tak zwanym formalnym systemie kształcenia obejmującym wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe oraz szkolnictwo wyższe.

Ważnym zadaniem jest wprowadzanie do programów szkolnych zagadnień związanych z edukacją ekologiczną, szczególnie dotycząca tych problemów, które w danej gminie czy mieście są najistotniejsze, np. stosowanie ekologicznych źródeł energii, selektywna zbiórka odpadów, właściwa gospodarka wodno-ściekowa itp.

Stosowanie przez nauczycieli metod aktywizujących i poszukujących tj. burza mózgów, karty pracy, projekty; zajęcia terenowe oparte na bezpośrednim kontakcie ucznia z przedstawianą problematyką wykształci w uczniu umiejętność obserwacji, logicznego myślenia, kojarzenia, wyciągania wniosków.

Zadaniem nauczyciela w szeroko pojętej edukacji ekologicznej jest:

- kształtowanie u ucznia postawy odpowiedzialności za stan środowiska,
- zachęcanie ucznia do prowadzenia własnych obserwacji, badań i analizy środowiska,

- kształtowanie umiejętności rozwiązywania problemów zgodnie z posiadaną wiedzą,
- umożliwienie dzieciom i młodzieży podejmowania praktycznych działań na rzecz ochrony środowiska w ich otoczeniu,
- przekazanie młodzieży inicjatywy w zakresie działań proekologicznych.

Nauczyciele podejmujący się realizacji zagadnień związanych z edukacją ekologiczną powinni zarówno współpracować ze sobą, jak i współpracować z instytucjami/ organizacjami wspierającymi ich działalność:

- Urząd Wojewódzki, Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin – organizowanie i współorganizowanie prelekcji, konkursów, lekcji, festynów, finansowanie nagród, szkolenia, pokazowe lekcje,
- Nadleśnictwa – organizacja zajęć terenowych, organizacja prelekcji, szkoleń, finansowanie nagród, wydawanie materiałów informacyjnych,
- pozarządowe organizacje ekologiczne – pomoc w organizowaniu warsztatów, happeningów, szkoleń.

Przyjęte do realizacji kierunki działań w formalnym systemie kształcenia

1. Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska wśród dzieci i młodzieży szkolnej poprzez organizowanie konkursów o tematyce ekologicznej
2. Realizowanie przez szkoły i przedszkola zajęć z zakresu edukacji ekologicznej (m.in. udział w akcji „Sprzątanie świata”, wycieczki dydaktyczne, rajdy, konkursy, spotkania z osobami związanymi z ochroną przyrody, segregacja odpadów)
3. Zwiększenie udziału zagadnień związanych z ochroną i kształtowaniem środowiska w ramach szkolnych programów nauczania.
4. Wspieranie działań związanych z edukacją ekologiczną w szkołach (np. zakup sprzętu edukacyjnego dla szkół i przedszkoli) przez instytucje samorządowe i państwowe
5. Organizowanie szkoleń/warsztatów dla nauczycieli, które przyczynią się do zwiększenia popularności wśród dzieci i młodzieży tematyki związanej z ekologią i ochroną środowiska na lekcjach.

4.1.7.2 Edukacja ekologiczna w nieformalnym systemie kształcenia

Jednym z podstawowych warunków zrównoważonego rozwoju jest włączenie do udziału w nim całego społeczeństwa. Dlatego konieczna jest jak najbardziej wszechstronna edukacja ekologiczna skierowana do: osób dorosłych, różnych grup zawodowych (rolników, organizatorów turystyki, przemysłowców). Najlepszym i najefektywniejszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej osób dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, działaniach na rzecz jego ochrony, a także o możliwościach prawnych uczestniczenia mieszkańców w podejmowaniu decyzji mających wpływ na stan środowiska. Wśród wielu ważnych tematów edukacji ekologicznej znaczące miejsce należy przypisać edukacji w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, gospodarki ściekowej, ochrony powietrza atmosferycznego, oszczędności energii itp.

Szczególnie ważną rolę w edukacji ekologicznej mają organy samorządowe. Powinny one współdziałać przy opracowywaniu i realizacji lokalnych programów edukacji ekologicznej

oraz z organizacjami, instytucjami, przedstawicielami zakładów pracy i społeczności lokalnych.

Ze względu na możliwości rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, konieczne jest obejmowanie edukacją ekologiczną organizatorów turystyki i wypoczynku, jak i osób korzystających z oferowanych usług oraz mieszkańców terenów cennych przyrodniczo.

Ważną kwestią jest edukacja w miejscu pracy, ponieważ większość czynnych zawodowo osób ma mniej lub bardziej bezpośredni wpływ na stan środowiska poprzez podejmowane decyzje.

Nowym i ważnym wezwaniem dla edukacji jest zmieniająca się pozycja polskiego rolnictwa i wsi w procesie integracji z UE. Przemianom tym musi towarzyszyć zwiększenie świadomości ekologicznej rolników i zachowanie tradycji przyjaznego dla środowiska rolnictwa (np. poprzez wdrażanie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych).

Zdecydowanie największy wpływ na poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa mają media. Podkreślić należy, że istnieje ścisła zależność między wiedzą społeczeństwa z zakresu stanu środowiska i nastawieniem do działań na rzecz jego ochrony, a sposobem ukazywania problemów ekologicznych w mediach. Coraz większego znaczenia nabierają tematyczne programy publicystyczne, filmy popularnonaukowe o tematyce środowiskowej oraz reklama społeczna promująca działania przyjazne środowisku. Współpraca w zakresie propagowania edukacji ekologicznej poprzez media powinna być realizowana we współpracy z innymi gminami oraz powiatami województwa i zaowocować cyklicznym ukazywaniem się artykułów, programów TV, audycji radiowych, w których przybliżałoby się mieszkańcom bieżące problemy i działania.

Efektem współpracy z telewizją lokalną mógłby być cykl programów informacyjnych, wywiadów z politykami, osobami zaangażowanymi w ochronę środowiska, filmów edukacyjnych. Ze względu na możliwość wykorzystania komputerów, coraz większe znaczenie będzie miała treść edukacyjna na stronach internetowych oraz możliwość kontaktu i dyskusji z mieszkańcami drogą internetową. Duże znaczenie w Edukacji Ekologicznej dorosłych mają działania pozaszkolne podejmowane przez uczniów i nauczycieli. Umożliwiają one włączenie do programu edukacji ekologicznej społeczności lokalnych, bez których poparcia żadne działania na rzecz ochrony środowiska nie powiodą się. Równocześnie wspólne działania dzieci i rodziców stwarzają szanse zmiany mentalności społeczeństwa i kształtowania świadomości proekologicznej.

Przyjęte do realizacji kierunki działań w nieformalnym systemie kształcenia

1. Informowanie społeczeństwa o stanie środowiska w gminie i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
2. Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie.
3. Prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie.
4. Organizowanie konferencji, wykładów i spotkań dla mieszkańców, w których uczestniczyć będą praktycy i fachowcy związani z ochroną środowiska i ekologią.
5. Współpraca władz gminy z mediami w zakresie prezentacji stanu jakości środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
6. Wdrażanie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych w zakresie ochrony wód, ochrony gleby, uprawy roli.

7. Współpraca władz lokalnych ze szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy i pozarządowymi organizacjami w celu wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej.
8. Wydawanie ulotek, plakatów obejmujących zagadnienia związane z ochroną środowiska w tym w szczególności propagujących prawidłową segregację odpadów.
9. Udział pracowników Urzędu Miasta i Gminy Buk w szkoleniach, kursach, konferencjach z zakresu ochrony środowiska.
10. Szkolenia z zakresu ochrony środowiska i przyrody kierowane m. in. do nauczycieli, uczniów, sołtysów, policji.
11. Prowadzenie działań informacyjnych skierowanych do przedsiębiorców.

4.2 Ochrona zasobów naturalnych

4.2.1 Ochrona przyrody i krajobrazu

Stan wyjściowy

Szatę roślinną Miasta i Gminy Buk charakteryzuje wysoki stopień antropogenizacji. Zbiorowiska roślinne tworzą zróżnicowaną mozaikę o układzie przestrzennym nawiązującym do sposobu użytkowania, a ten oddaje w dużej mierze wartość i przydatność rolniczą gleb. Obecnie, tam gdzie pierwotnie występowały lasy liściaste i lasy mieszane spotykamy pola uprawne i łąki. Lasy pozostały na gruntach słabych oraz trudno dostępnych, głównie z racji na stosunki wodne. Zajmują one w gminie wraz z zadrzewieniami (według danych z GUS 2012) jedynie 3,7%. Jest to jeden z najgorszych wskaźników w województwie.

Oprócz lasów i zadrzewień wśród roślinności dominują zbiorowiska segetalne (towarzyszące uprawom) oraz łąkowo - pastwiskowe. Zbiorowiska segetalne charakteryzuje zróżnicowanie lokalne oraz zmienność sezonowa wynikająca z płodozmianu uprawianych roślin.

W związku z bardzo małą lesistością gminy Buk, rejon opracowania charakteryzuje się występowaniem głównie fauny reprezentatywnej dla terenów pól, jak również strefy przejściowej pól i lasów. Wśród spotykanych gatunków wymienić należy sarnę, zającą, lisa, – dziką oraz jelenia (bez ostoi). Wśród drobnych ssaków spotykamy tchórze, borsuki, myszy, nornice, krety oraz szczura polnego. Ze względu na możliwość kontaktu z sąsiednimi dużymi zespołami leśnymi Wielkopolskiego Parku Narodowego oraz zachowanie lokalnych korytarzy ekologicznych, teren spełnia istotną funkcję w wymianie genowej dla poszczególnych populacji. Awifaunę reprezentują gatunki charakterystyczne dla lasów i pól oraz ptaki wodne w rejonie Jeziora Niepruszeckiego.

W nawiązaniu do kierunków przebiegu rynien polodowcowych, wykorzystywanych obecnie przez ciek wodny oraz zajętych częściowo przez zatorfione doliny, przez obszar gminy Buk przebiegają z północnego-zachodu na południowy-wschód korytarze ekologiczne o znaczeniu regionalnym i lokalnym (ECONET - Polska).

W zakresie ochrony przyrody najważniejszym zadaniem jest utrzymanie i wzbogacenie różnorodności biologicznej oraz optymalne funkcjonowanie systemu obszarów chronionych. Głównym problemem jest rozdrobnienie struktury własnościowej

terenów przyrodniczo cennych, powiązanie „wysp ekologicznych” o obniżonej odporności na antropopresję.

Na system form prawnie chronionych Miasta i Gminy Buk składa się 5 pomników przyrody. W celu bieżącej ochrony pomników przyrody samorząd podejmuje działania polegające na sprawdzaniu stanu zdrowotnego drzew. Częstotliwość tych działań wynosi co najmniej dwa razy w roku. Inne formy ochrony w postaci: rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, czy ich otulin, obszarów Natura 2000, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych nie występują na terenie gminy

W przeciągu ostatnich kilku lat pozytywnie należy ocenić bilans nasadzeń realizowanych na terenie gminy.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- rozwój turystyki i rekreacji na terenach cennych przyrodniczo
- niewystarczająca edukacja ekologiczna z zakresu ochrony przyrody
- niedostateczne fundusze na utrzymanie i pielęgnację terenów zieleni

Cele ekologiczne do 2020 roku

1. Zachowanie istniejącego systemu przyrodniczego
2. Poprawa stanu jakości zasobów przyrodniczych i krajobrazowych na obszarze miasta i gminy
3. Wyodrębnienie obszarów o największym potencjale biologicznym
4. Polepszenie estetyki i walorów krajobrazowych gminy poprzez wprowadzanie nowych nasadzeń w terenach zieleni

Strategia realizacji celów

Głównym celem ochrony przyrody jest zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie jej składników, szczególnie dziko występującej fauny i flory.

Wyznaczanie kierunków i form ochrony przyrody następuje poprzez wcześniejsze rozpoznanie jej zasobów. Służą temu szczegółowe inwentaryzacje i waloryzacje przyrodnicze oraz opracowania ekofizjograficzne. Stanowią one podstawę do objęcia ochroną obszarów i obiektów o wysokich walorach przyrodniczych, dotychczas nią nie objętych.

Wobec degradacji środowiska spowodowanej m.in. rozwojem turystyki, zachodzi potrzeba dokonania inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej terenów przeznaczonych do użytkowania turystyczno-rekreacyjnego.

Pokrywanie się obszarów najcenniejszych pod względem przyrodniczym z obszarami atrakcyjnymi turystycznie ma swoje odzwierciedlenie we wzroście ilości turystów i negatywnym oddziaływaniu turystyki i rekreacji na zasoby przyrodnicze gminy co ma miejsce w otoczeniu Jeziora Niepruszeńskiego.

Gmina charakteryzuje się niskimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi oraz względnie słabo rozwiniętą funkcją turystyczną. Uwidacznia się to w stosunkowo niskich wskaźnikach rozwoju i znaczenia funkcji turystycznych gminy. Pod względem turystycznym i rekreacyjnym najbardziej atrakcyjne tereny wiążą się z rejonem wokół jeziora Niepruszeńskiego.

Część terenów wokół Jeziora Niepruszewskiego od strony gminy Dopiewo należy do otuliny Wielkopolskiego Parku Narodowego. Niewłaściwy sposób zagospodarowania terenów będących już na terenie gminy Buk może przyczynić się do dewastacji dotychczasowych wysokich walorów przyrodniczych i krajobrazowych omawianego obszaru. Ze względu na pokrywanie się terenów rekreacyjnych z terenami cennymi przyrodniczo szczególnie ważna jest edukacja przyrodnicza społeczeństwa, która powinna przebiegać na różnych płaszczyznach, obejmując zarówno strefę środowiska przyrodniczego jak i środowiska kulturowego.

Działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej obejmują również stosowne zasady w sektorze rolnictwa. Wspieranie form rolnictwa stosującego metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego jest jednym z celów stawianych przez II PEP w zakresie różnorodności biologicznej i ochronie przyrody.

Wartości i uwarunkowania przyrodnicze powiatu narzucają preferowanie rolnictwa przyjaznego środowisku, szczególnie na obszarach interesujących turystycznie. Szansa dla tych obszarów będzie rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki, związanych ze stosowaniem małych ilości nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, bądź w przypadku rolnictwa ekologicznego – stosowaniem tylko i wyłącznie naturalnych nawozów i biologicznych środków ochrony.

W strategii rozwoju przewiduje się, że w celu zachowania walorów przyrodniczych terenów rolniczych istotne będzie zachowanie zadrzewień, zakrzaczeń śródpolnych, przydrożnych małych kompleksów leśnych i oczek wodnych.

Istotnym instrumentem finansowym ochrony środowiska i przyrody w przestrzeni rolniczej są Krajowe Programy Rolnośrodowiskowe, będące elementem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków.
2. Wzmocnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
3. Wyznaczenie w przestrzeni gminy terenów nawiązujących do ekologicznego systemu obszarów chronionych (ESOCh) tj. otuliny Wielkopolskiego Parku Narodowego.
4. Ochrona korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej.
5. Pozostawienie terenów cennych przyrodniczo i objęcie ich ochroną jako użytki ekologiczne - wskazane korytarze ekologiczne, wały ozowe.
6. Renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno-błotnych, rzecznych i leśnych.
7. Prowadzenie szkoleń i edukacji ekologicznej w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.
8. Ograniczenie wycinki drzew i krzewów regulowane w postaci wydawanych decyzji oraz rekompensowanie wszystkich ubytków w postaci nasadzeń.
9. Opracowanie inwentaryzacji oraz waloryzacji przyrodniczej, które stanowiłyby dokumenty wyjściowe do dalszych przedsięwzięć syntetyzujących wiedzę o bioróżnorodności badanego obszaru.

10. Przygotowanie opracowania ekofizjograficznego Miasta i Gminy Buk z wykorzystaniem dokumentacji dotyczących inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej.
11. Identyfikacja uwarunkowań ekofizjograficznych z szczególnym uwzględnieniem ochrony naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.
12. Wprowadzanie kolejnych form ochrony przyrody w postaci pomników przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych, przyrody nieożywionej.
13. Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych.
14. Przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w odniesieniu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych w aspekcie ochrony walorów przyrodniczych.
15. Kontynuacja prac związanych z utrzymaniem i rozwojem terenów zieleni.
16. Selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo oraz ochrona tych terenów przed zainwestowaniem i tzw. dzikim zagospodarowaniem.
17. Promowanie zachowań zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu
18. Rozwój sieci szlaków turystycznych i przyrodniczych ścieżek dydaktycznych.
19. Zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach cennych przyrodniczo.
20. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej w ramach realizacji programu działań, mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.
21. Opracowanie i wdrażanie programów rolnośrodowiskowych.
22. Utrzymanie tradycyjnych rozłogów pól, zadrzewień śródpolnych i małych zagłębień wraz z występującą florą.

4.2.2 Ochrona lasów

Stan wyjściowy

W Mieście i Gminie Buk zalesienie wynosi ok. 3,7% i zaliczane jest ono do jednych z najmniejszych na terenie powiatu poznańskiego. Najbogatsze siedliska leśne zostały wzięte pod uprawy, tak że ekosystemy leśne pozostawiono tylko na najmniej korzystnych gospodarczo terenach. Spotykane na omawianym terenie zbiorowiska leśne charakteryzuje złożona struktura przestrzenna z przewagą drzewostanu ubogiego pod względem gatunkowym. Bory mieszane świeże tworzą zbiorowiska wielowarstwowe, zróżnicowane pod względem składu gatunkowego. W piętrze drzew towarzyszy sośnie dąb szypułkowy, brzoza, sporadycznie świerk. Lasy mieszane świeże tworzą, enklawy zróżnicowane morfologicznie o bogatym składzie gatunkowym. Bory suche to głównie monokultura sosny związana z piaskami luźnymi sandrowymi oraz ozami. Olsy spotykamy na obrzeżach niektórych zbiorników wodnych oraz w części obniżeń terenowych o specyficznych warunkach wodno-wilgotnościowych i głównie na podłożu torfowym. Lokalnie, wzdłuż cieków napotkać można pozostałości łągów olszowo - jesionowych. Otulina Wielkopolskiego Parku Narodowego przylega prawie do granic gminy, w jej południowo-wschodniej części, w dolinie Samicy na obszarze Ozu Otuskiego. W gminie liczący się procent powierzchni zajmują zadrzewienia i zarośla śródpolne.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- niewystarczająca dynamika zalesień w celu osiągnięcia sformułowanego w KPZL celu osiągnięcia do 2020 r. lesistości kraju na poziomie 30%,
- rozdrobnienie kompleksów leśnych
- uszkodzenia i zmniejszenie odporności lasów ze względu na ich monokulturowy charakter,
- podatność nasadzeń porolnych na gradacje owadów i choroby,
- pożary lasów,
- zaśmiecanie terenów leśnych szczególnie wokół miast i dróg,
- niewystarczająca infrastruktura turystyczna i komunalna w lasach i w sąsiedztwie lasów,
- konkurencyjność dopłat związanych z gospodarką rolną w stosunku do dopłat na zalesianie,
- brak dostatecznych szkoleń i promocji zalesień wśród rolników,

Cele ekologiczne do 2020 roku

1. Zwiększenie lesistości terenu gminy zgodnie z powiatowym programem zwiększania lesistości.
2. Ochrona istniejących zasobów leśnych oraz odtwarzanie ich różnorodności biologicznej.
3. Zrównoważona pod względem ekonomicznym, społecznym i ekologicznym gospodarka leśna.

Strategia realizacji celów

Podstawą działań w gospodarce leśnej powinno być racjonalne użytkowanie zasobów leśnych poprzez kształtowanie właściwej struktury lasów (gatunkowej i wiekowej) i ich wykorzystania gospodarczego w sposób zapewniający zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego. W polityce UE podkreśla się wielofunkcyjność rozwoju leśnictwa, promowanie społecznej i ochronnej funkcji lasów, dążenie do zrównoważenia gospodarki leśnej pod względem ekonomicznym, społecznym i ekologicznym, tj. dążenie do takiego stanu, aby działania z zakresu gospodarczego użytkowania lasów, ochrony ekosystemów leśnych, rozwoju badań naukowych i usług doradczych były traktowane jednakowo.

Podstawą dla realizacji przez państwa członkowskie ochrony i zrównoważonej gospodarki w lasach są działania ujęte w Agendzie 2000 dotyczące:

- ochrony lasów oraz rozwoju ich społecznych i gospodarczych funkcji,
- zachowania i poprawy wartości ekologicznych lasów, zachowania funkcji ochronnych lasów,
- promocji nowych zastosowań drewna oraz zwiększania powierzchni leśnych poprzez zalesianie,
- łączenia gospodarstw leśnych poprzez promocje stowarzyszania się właścicieli lasu,
- programów edukacyjnych i szkoleniowych promujących wiedzę o przyjaznych dla środowiska i nie zakłócających naturalnego krajobrazu sposobach

i technikach wytwarzania produktów leśnych i dostarczania usług leśnych, skierowanych przede wszystkim do zarządców i właścicieli lasu.

Program zwiększania lesistości powiatu poznańskiego wskazuje do zalesienia 7 obszarów na terenie Miasta i Gminy Buk o łącznej powierzchni 61,92 ha, w tym wzdłuż zachodniego brzegu Jeziora Niepruszewskiego, na terenach położonych na północ od miasta, obszarach stanowiących rozszerzenie istniejących lasów oraz terenów zlokalizowanych w krajobrazie rolniczym. Charakteryzują się one zróżnicowaną wielkością od 2 ha do 42 ha. Największy z nich został wyznaczony wzdłuż zachodniego brzegu jeziora Niepruszewskiego, w celu spełniania funkcji wodochronnej oraz poprawy walorów krajobrazowych. Trzy obszary wskazane do zalesień stanowią rozszerzenie istniejących lasów, natomiast pozostałe zlokalizowane są w krajobrazie rolniczym, obejmując fragmenty słabszych gleb.

Jednym z przejawów działań UE w sektorze leśnym jest wspieranie zalesień na gruntach rolnych wycofywanych z produkcji, traktowanych w polityce rolnej jako alternatywna forma zagospodarowania gruntów rolnych. Powiększanie zasobów leśnych powinno się odbywać przy uwzględnieniu różnorodności biologicznej i lokalnego zróżnicowania krajobrazu. Obecna lesistość gminy Buk (3,7%) jest dużo niższa niż planowana średnia krajowa w 2020 roku (30%). Stąd koniecznym jest podjęcie bardzo intensywnych prac nad zwiększeniem lesistości gminy. Proponowane formy to system zadrzewień ochronnych, przydrożnych, przywodnych, krajobrazowych, przeciwwietrznych.

W „Polityce leśnej państwa” bardzo duże znaczenie ma ochrona zasobów przyrodniczych lasów i zwiększanie ich powierzchni. Zwiększanie powierzchni i zawartości lasów będzie następować głównie poprzez łączenie kompleksów leśnych zwłaszcza w obszarach korytarzy ekologicznych i na obszarze wododziałów.

Intensyfikacja rolnictwa i rozwój gospodarczy gminy może doprowadzić do jeszcze większego wylesiania i fragmentaryzacji środowiska, dlatego duże znaczenie będzie miało przywrócenie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, charakteryzujących się przekształceniem w wyniku np. nasadzeń sosny, zabiegów melioracyjnych.

Działania te są na bieżąco realizowane przez nadleśnictwa i zmierzają do poprawy rozpoznania zasobów różnorodności biologicznej w lasach, do unaturalniania składu gatunkowego drzewostanów w celu ich zbliżenia do ekosystemów naturalnych i pełnego wykorzystania możliwości siedliskowych (optymalizacja zalesień w kierunku rekonstrukcji roślinności potencjalnej).

Preferowane są biologiczne i mechaniczne metody ochrony lasu realizowane poprzez: zakładanie remiz, wywieszanie budek lęgowych, ochronę mrowisk, wykładanie pułapek na owady, korowanie.

Podejmowane są różne przedsięwzięcia profilaktyczne, a w razie potrzeby zabiegi ratownicze drewna zasiedlonego przez owady. Ograniczać będzie się stosowanie środków chemicznych, głównie insektycydów, na korzyść biopreparatów, działających bardziej selektywnie.

Realizacji celów związanych ze zwiększeniem udziału lasów na terenie gminy sprzyjają możliwości uzyskania dopłat unijnych oraz możliwość uzyskania dotacji na zalesienia.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Zalesianie terenów nieprzydatnych rolniczo.
2. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów.

3. Lokalizacja zalesień i zadrzewień zgodnie z planami zagospodarowania przestrzennego, w tym kształtowanie granicy rolno-leśnej.
4. Doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów.
5. Rozszerzenie usług doradczych, informacji i szkoleń dla właścicieli lasów.
6. Łączenie kompleksów leśnych, zwłaszcza w obszarze korytarzy ekologicznych i na obszarach wododziałów.
7. Poprawa rozpoznania zasobów różnorodności biologicznej w lasach.
8. Prowadzenie zalesiania terenów nieprzydatnych rolniczo równoległe z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów.
9. Racjonalne przeznaczanie obszarów leśnych na cele nieleśne.
10. Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki).
11. Zapewnienie lasom i zadrzewieniom właściwego znaczenia w planowaniu przestrzennym, w tym kształtowaniu granicy rolno-leśnej i ochronie krajobrazu.
12. Kontynuowanie promowania zachowań zgodnych z zasadami ochrony krajobrazu i przyrody poprzez zintensyfikowanie edukacji ekologicznej społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody, w tym ochrony lasów.

4.2.3 Ochrona powierzchni ziemi

Stan wyjściowy

Miasto i Gmina Buk charakteryzuje się stosunkowo niewielkim zróżnicowaniem warunków przyrodniczych tj. klimat i pokrywa glebowa, mających wpływ na jego produktywność rolniczą. Wśród gruntów ornych gminy przeważają gleby kompleksu 4 (żytniego bardzo dobrego) - 39%, z niewielkim udziałem gleb kompleksu 2 (pszennego dobrego) - 5,5%, a więc gleby dobre. Gleby średniej klasy, 5 kompleksu przydatności rolniczej (żytniego dobrego) stanowią ok. 28%. Gleby słabe, 6, i 7 kompleks, zajmują łącznie ok. 19,8%.

Użytki rolne zajmują 7 769 ha, co odpowiada ok. 86,0% powierzchni gminy. Przeważają w nich grunty IV (67,3%) i V (27,2%) klasy bonitacji.

Dotychczas brak przepisów prawnych, które by zapewniały ochronę gleb przed ich nadmierną eksploatacją w ramach danego rodzaju użytkowania oraz które chroniłyby naturalny potencjał gleb. Dlatego największy nacisk należy położyć na zadania w zakresie ochrony gleb przed degradacją powodowaną przez intensyfikację produkcji rolniczej oraz na zadania w zakresie rekultywacji gleb zdegradowanych, w celu ich włączenia do zagospodarowania przyrodniczego (zalesianie, zakrzewianie, zadarnienie, uprawa). Ważne jest zagospodarowanie gleb zgodnie z przyrodniczymi walorami i ich bonitacją. Dlatego na obszarach chronionych powinno się propagować sposoby produkcji rolnej zgodne z zasadami Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych (KDPR).

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- zanieczyszczenia obszarowe wynikające z chemizacji i intensyfikacji rolnictwa,
- zajętość gruntów rolnych, w tym gleb chronionych poprzez zajęcie terenów pod zabudowę,

- zanieczyszczenie gleb i wód uwilgocenie gleb wynikające ze złego stanu technicznego dużych obiektów gospodarczych (np. tuczarnie, chlewnie),
- okresowe przesuszenie lub nadmierne uwilgocenie gleb,
- nadmierne rozdrobnienie gruntów rolnych,
- brak planowej konserwacji i modernizacji systemu melioracyjnego,
- sąsiedztwa składowisk odpadów nie spełniających wymogów ochrony środowiska tzw. „dzikich wysypisk”,
- odkrywkowe wydobywania złóż.

Cele ekologiczne do 2020 roku

1. Ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb.
2. Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych.
3. Wdrażanie „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” w szczególności obejmujące zagadnienia związane z nawożeniem, ochroną wód, uprawą roli.
4. Prowadzenie badań i monitorowanie stanu jakości gleb.
5. Ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja gleb zdegradowanych.

Strategia realizacji celów

Jednostka odpowiedzialna za wspieranie i tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i pomocy w restrukturyzacji obszarów wiejskich na terenie gminy pełnić powinien Rejonowy Zespół Doradztwa Rolniczego zajmujący się:

- prognozowaniem rozwoju rolnictwa na terenie gminy,
- podnoszeniem wiedzy rolników z zakresu prowadzenia gospodarki rolnej,
- wspieraniem rozwoju rolnictwa na terenie gminy,
- wspieranie różnorodności kulturowej regionu, szczególnie wspieranie działań służących umocnieniu tożsamości regionalnej oraz wspierania instytucji kulturalnych i ludowych form kultury na obszarach wiejskich.

Racjonalne wykorzystanie zasobów gleb, zwłaszcza w ujęciu długookresowym powinno polegać na:

- zagospodarowaniu gleb w sposób odpowiadający ich walorom przyrodniczym i klasie bonitacyjnej,
- dostosowaniu formy zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji do naturalnego potencjału gleb.

Według art. 109 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska w zakresie obowiązków Starosty leży prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi. Natomiast zakres i sposób prowadzenia tych badań może określić Minister właściwy ds. środowiska w drodze rozporządzenia.

Na podstawie art. 110 a Starosta ma obowiązek prowadzić również obserwację terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach. Na terenie Miasta i Gminy Buk nie występują takie obszary. Z kolei obszarami wymagającymi rekultywacji będą przede wszystkim nielegalnie funkcjonujące miejsca składowania odpadów.

Poprawa struktury jakościowej, wartości przyrodniczej i gospodarczej użytków rolnych

Rewaloryzacja użytków rolnych będzie prowadzić do podwyższenia ich wartości przyrodniczej i gospodarczej, jak również przyczyni się do poprawy struktury jakościowej gruntów. Systematycznie wyłączane będą z użytkowania rolniczego grunty marginalne. Z drugiej strony, ochronie podlegać będą grunty klasy II-III oraz grunty na glebach pochodzenia organicznego, nieużytki organiczne i oczka wodne.

Dążyć się będzie do jak największego zróżnicowania środowiska przyrodniczego poprzez ochronę terenów podmokłych: szuwarów, oczek śródpolnych itp., kształtowanie miedz śródpolnych.

Zalesienie na terenie Miasta i Gminy Buk wynosi zaledwie 3,8%, dlatego ważne jest, aby systematycznie prowadzone były zalesienia gruntów klasy V i VI (zgodnie z ustawą o zalesianiu). Wpłynie to korzystnie na środowisko ze względu na poprawę bilansu wodnego i przeciwdziałanie erozji. Grunty te stanowią bardzo wysoki odsetek na terenie miasta i gminy Buk.

Rozwój infrastruktury technicznej

Rozwój infrastruktury technicznej, głównie budowa kanalizacji, oczyszczalni ścieków, sieci wodociągowej, obiektów gospodarki odpadami będzie niezbędny dla prawidłowego funkcjonowania gospodarstw rolnych i poprawy życia mieszkańców obszarów wiejskich. Największe braki dotyczą gospodarki ściekowej i występują na całym wiejskim obszarze Miasta i Gminy Buk. Dla zrealizowania niezbędnych inwestycji konieczne będzie wsparcie z funduszy unijnych i budżetowych.

Równie ważną potrzebą jest systematyczna modernizacja i odbudowa systemów melioracji podstawowej, która została zaniedbana na terenie gminy.

Rozwój infrastruktury spowoduje nie tylko podniesienie poziomu życia mieszkańców gminy, ale również uczyni teren powiatu atrakcyjnym dla potencjalnych inwestorów i zwiększy możliwość wykorzystania obszarów wiejskich dla rozwoju turystyki.

Ochrona gleb będzie również uwzględniała racjonalne zużycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, preferowanie nawozów naturalnych, np. obornika. Szczególne znaczenie ma to w przypadku gleb okresowo lub stale podmokłych, charakteryzujących się odczynem kwaśnym i bardzo kwaśnym. Ponadto stosowanie przez rolników i ogrodników nawozów syntetycznych i mineralnych, odchodów zwierząt z ferm (np. gnojowicy), nieodpowiednich dawek osadów ściekowych i kompostów naturalnych może znacznie nasilać procesy degradacji gleb.

Istotnym kierunkiem działań będzie wdrażanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR) oraz intensyfikacja edukacji ekologicznej rolników, mająca na celu uświadomienie konsekwencji nieprawidłowej gospodarki rolnej i wskazanie właściwych rozwiązań.

Ze względu na zapotrzebowania rynków sąsiednich miast (w szczególności Poznania) gmina może pełnić funkcje zaopatrzenia ludności w żywność, co w konsekwencji doprowadzi do intensywnego rozwoju warzywnictwa, ogrodnictwa, hodowli. Nastąpi dalszy rozwój uprawy takich roślin jak: ziemniaki, truskawki, jak również dalszy rozwój hodowli trzody chlewnej, drobiu, szczególnie przez ekonomicznie silne gospodarstwa, mające możliwość uzyskiwania produktów wysokiej jakości. Obok tradycyjnych upraw rozwinie się produkcja nowych, wysokojakościowych i wysokoplennych odmian poszukiwanych przez

przetwórstwo. Alternatywa dla tradycyjnej hodowli zwierząt będzie: hodowla strusi, przepiórek, bażantów, królików, szynszyli.

Należy przewidzieć rozwój hodowli umożliwiającej wprowadzenie form turystyki kwalifikowanej i rehabilitacji zdrowotnej.

W tak przewidywanym rozwoju rolnictwa, istotne z punktu widzenia ochrony środowiska są:

- umiarkowana intensyfikacja produkcji,
- zrównoważone nawożenie,
- zrównoważony pobór wody.

Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa spowoduje, że coraz silniej popierane będzie rolnictwo ekologiczne, które pozwala na zachowanie w krajobrazie naturalnych i półnaturalnych układów ekologicznych, co jest szczególnie istotne na obszarach o cennych walorach przyrodniczych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Rolnictwo ekologiczne, zwłaszcza połączone z turystyką stanie się szansą dla rolników indywidualnych.

W obliczu występujących licznych zagrożeń w związku z wprowadzaniem na rynek żywności nie spełniającej wymagań UE, konsumenci poszukiwać będą artykułów spożywczych o wysokich walorach zdrowotnych, gwarantowanych odpowiednimi warunkami i metodami produkcji. Produkcja i przetwórstwo rolno-spożywcze prowadzone metodami ekologicznymi zapewniają uzyskanie produktów o wysokiej jakości, m.in. wolnych od hormonów, antybiotyków, pozostałości środków ochrony roślin. Wzrost zapotrzebowania na żywność produkowaną metodami ekologicznymi, system dotacji zajmujących się produkcją ekologiczną, dobre warunki środowiskowe (nie skażone środowisko przyrodnicze) będą sprzyjać tworzeniu się nowych gospodarstw ekologicznych na terenie gminy.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów nie przekraczające zalecanych dawek.
2. Wapnowanie gleb, odpowiednie nawożenie wzbogacające glebę w składniki mineralne i próchnicę.
3. Wdrażanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.
4. Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych.
5. Zachowanie mozaiki krajobrazów rolniczych.
6. Przyjęcie jako wiodącej funkcji rolniczej dla gminy w oparciu o rodzinne średniej i dużej wielkości gospodarstwa rolne.
7. Ochrona przed zmianą użytkowania gruntów rolniczych klas I-III w zachodniej i południowej części gminy oraz gleb organicznych (w tym: torfowych, mułowo - torfowych, murszowych).
8. Zachowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed zabudową (szczególnie na obszarach gleb chronionych zachodniej i południowej gminy).
9. Prowadzenie badań gleby i ziemi oraz monitorowanie ich stanu na podstawie dostępnych wyników.
10. Opracowanie oceny oddziaływania na środowisko dla wylewiska ścieków i przyjęcie dalszych kierunków działania, w tym opracowanie sposobu rekultywacji (preferowany kierunek leśny).
11. Rekultywacja i rewitalizacja przyrodnicza terenów zdegradowanych i zdewastowanych (wyrobiska poźwirowe, wylewisko ścieków).
12. Racjonalne wykorzystanie istniejących terenów zainwestowanych.

4.2.4 Gospodarowanie zasobami kopalin

Stan wyjściowy

Na terenie gminy znajduje się kilka złóż surowców mineralnych, których eksploatacja jest opłacalna i realizowana oraz kilka tylko udokumentowanych.

Do eksploatowanych złóż należą m.in. złoża gazu ziemnego, z których: Buk-SE, Buk-E położone są całkowicie w granicach gminy, zaś Ceradz, Szewce, Buk-W, Piekary wykraczają poza jej obszar.

Wspólnie z gazem na złożu Buk występują złoża ropa naftowa przewidziana do gospodarczego wykorzystania (koncesja Pniewy-Stęszew nr 14/2001/p ważna do 19.07.2015 r.).

Kolejnym eksploatowanym surowcem jest kruszywo w złożu Cieśle. Udokumentowane są dalsze pokłady piasków różnoziarnistych ze żwirem, głównie na powierzchni sandru i pagórów kemowych w sąsiedztwie Otusza i Niepruszewa. Udzielono koncesji na wydobywanie kopalin ze złoża kruszywa naturalnego „OTUSZ MK” z powierzchni 12 036 m² oraz „OTUSZ SK-Pole I” i „OTUSZ SK-Pole II” o łącznej powierzchni 35 534 m². Łatwo dostępne pokłady wysortowanych i przemitych piasków stanowią liczne pagórki oraz wały ozowe wydzielone w granicach gminy. Największy z nich położony jest w sąsiedztwie Józefowa.

W gminie udokumentowanych jest także kilka złóż torfu (4). Obecnie nie prowadzi się ich eksploatacji. Ze względu na małą miąższość i powierzchnię nie mają wartości przemysłowej.

W latach 2009-2011 zrehabilitowano tereny po eksploatacji kredy jeziornej. W 2009 r. zakończona została rekultywacja gruntów po eksploatacji kredy jeziornej na terenie kopalni Kalwy Cieśle, Pole Cieśle część południowa o łącznej powierzchni 10,3733 ha. Rekultywacja wykonana została w kierunku rolnym - powstał zbiornik wodny (staw rybny). Z kolei w 2011 r. zakończono rekultywację gruntów po eksploatacji złoża kredy jeziornej o powierzchni 3,1878 ha stanowiących część działki ewidencyjnej nr 2/6 obręb Cieśle.

Ponadto uwzględniono w planach zagospodarowania przestrzennego wszystkie znane złoża w granicach ich udokumentowania oraz wprowadzono zapisy o ochronie ich obszarów przed trwałym zainwestowaniem.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- przekształcenie rzeźby terenu na skutek powierzchniowej eksploatacji surowców (powstawanie form wklęsłych),
- przekształcenia krajobrazu,
- degradacja gleb i szaty roślinnej skutkująca bezpowrotną utratą powierzchni biologicznie czynnej,
- przerwanie ciągłości korytarzy ekologicznych,
- zagrożenie czystości wód podziemnych i powierzchniowych oraz gleb,
- emisja zanieczyszczeń do atmosfery oraz osadzanie się wtórne na glebie i roślinach.

Cele ekologiczne do 2020 roku

1. Racjonalne wykorzystanie zasobów surowców gminy oraz zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.
2. Prowadzenie dalszych prac związanych z poszukiwaniem, rozpoznaniem i udokumentowaniem złóż kopalin na terenie gminy.

Strategia realizacji celów

Ochrona zasobów kopalin na terenie Miasta i Gminy Buk obejmuje złoża udokumentowane i obszary perspektywiczne. Ochrona złóż i obszarów perspektywicznych będzie polegała na ujęciu tych obszarów w planach zagospodarowania przestrzennego i studiach uwarunkowań w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, wykluczający potencjalną eksploatację surowców.

Zgodnie z zapisami Prawa ochrony środowiska eksploatacja złóż kopalin prowadzona będzie w sposób gospodarczo uzasadniony, przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopaliny. Podejmujący eksploatację złóż kopaliny lub prowadzący tę eksploatację jest obowiązany przedsięwziąć środki niezbędne do ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych, sukcesywnie prowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych oraz przywracać do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Prowadzenie sukcesywnej rekultywacji terenów poeksploatacyjnych wraz z ich zagospodarowaniem.
2. Uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wszystkich znanych złóż w granicach ich udokumentowania wraz z zapisami o ochronie ich obszarów przed trwałym zainwestowaniem.

4.3 Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

4.3.1 Relacja środowisko a zdrowie

Niewątpliwie w mieście istnieje zagrożenie sanitarne związane z występowaniem odchodów zwierzęcych na terenach miejskich. W kwietniu 2009 ustawiono na terenie miasta 8 pojemników do zbierania odchodów zwierzęcych pochodzenia komunalnego.

Zagrożenie dotyczy to w szczególności:

- toksokariozy (glistnica) wywołwana przez larwy dwu rodzajów obleńców *Toxocara canis* (glista psia) i *Toxocara cati* (glista kocia) ,
- toksoplazmozy wywołwanej przez pierwotniak *Toxoplasma gondii*, oocyty pasożyta powodują zakażenie ptaków i ssaków wszystkich gatunków, a także ludzi

Cele ekologiczne do 2020 roku

1. Zahamowanie powstawania środowiskowych zagrożeń zdrowia.
2. Ograniczanie zagrożeń sanitarnych.

Kierunki działań do 2012 roku

1. Zabezpieczenie placów zabaw przed kotami i psami, w szczególności zabezpieczenie piaskownic.
2. Zakup urządzeń do usuwania odchodów zwierzęcych z terenów publicznych w mieście i pojemników na odchody zwierzęce.
3. Bieżące monitorowanie służb wykorzystujących urządzenia do usuwania odchodów zwierzęcych z terenów publicznych w mieście.
4. Opracowanie i przyjęcie do realizacji harmonogramów oczyszczania poszczególnych rejonów miasta.
5. Przeprowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnej.

4.3.2 Jakość wód oraz ochrona przed powodzią i suszą

4.3.2.1 Obszary wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych

Stan wyjściowy

W wyniku przemian w rolnictwie prowadzących do wzrostu intensywności i koncentracji produkcji rolnej może nastąpić wzrost zanieczyszczeń środowiska z tytułu rolnictwa. Głównie chodzi tu o przenikanie do wód gruntowych związków azotu i fosforu (powodujące eutrofizację wód powierzchniowych) oraz pozostałości po chemicznych środkach ochrony roślin.

Zanieczyszczenia te mają również wpływ na jakość wód powierzchniowych. Podstawowe źródła zanieczyszczeń punktowych i obszarowych z tytułu rolnictwa to:

- niewłaściwie przechowywane nawozy mineralne i organiczne,
- pestycydy,
- ścieki z pochodzące z hodowli,
- ścieki bytowe z gospodarstw domowych.

Na terenach występowania gleb lokalnie podmokłych i uwilgoconych o odczynie kwaśnym w wyniku stosowania nawozów fizjologicznie kwaśnych, nawozów naturalnych zatykających pory glebowe (np. gnojowicy), wzrasta ilość ruchomych związków żelaza i manganu, które z wód gruntowych migrują do wód głębinowych.

Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu na podstawie rozporządzenia z dnia 7 kwietnia 2008 r. określił obszary wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz wyznaczył obszary szczególnie narażone z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć. Dla gminy Buk jest to obszar zleńi rzek Samica Stęszewska i Mogilnica - obejmujący zlewnię rzeki Samica Stęszewska (od źródeł do Jeziora Niepruszewskiego wraz z Jeziorom Niepruszewskim) oraz zlewnię rzeki Mogilnica (od ujścia Mogilnicy Wschodniej w km 32,4 do

ujścia Mogilnicy Zachodniej w km 25,6 wraz ze zlewnią dopływu Mogilnica Wschodnia) o powierzchni 162,59 km.

Program działań mający na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych został opracowany na 4 lata od 2008 do 2012 i swym działaniem obejmuje część gminy Buk, tj. 6 miejscowości: Dobieżyn, Wielkowieś, Kałwy, Niepruszewo, Pawłówko, Wiktorowo. Z wyznaczonego terenu objętego Programem został sporządzony rejestr gospodarstw, które stanowią największe potencjalne źródło emisji związków azotu. Gospodarstwa znajdujące się w rejestrze mają obowiązek prowadzenia kart pól, bilans nawożenia oraz są objęte monitoringiem. Na terenie gminy Buk w rejestrze znajdują się 83 gospodarstwa.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- negatywny wpływ zanieczyszczeń pochodzących ze spływów powierzchniowych w wyniku działalności rolniczej w tym nadmierna chemizacja rolnictwa (środki ochrony roślin, nawozy sztuczne),
- niewystarczająca świadomość ekologiczna rolników,
- niszczenie roślinności strefy brzegowej cieków i jeziora,
- zabudowa brzegów jeziora.

Cele ekologiczne do 2020

1. Ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych poprzez realizację programów działań .

Strategia realizacji celów

Działaniem redukującym wpływ rolnictwa na jakość zasobów wodnych jest jego ekologizacja między innymi poprzez realizację programów rolnośrodowiskowych. Ważnym kierunkiem będzie odtwarzanie, tam gdzie to możliwe, zabudowy biologicznej stref brzegowych cieków, co poprawi zdolność do samooczyszczania małych cieków oraz ograniczy spływ zanieczyszczeń powierzchniowych z terenów rolniczych. Istotnym zagadnieniem, w perspektywie wejścia Polski do UE jest intensywna edukacja rolników, grup producenckich, przedstawicieli samorządów i administracji, szczególnie w zakresie wdrażania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Ograniczanie wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa na jakość wód.
2. Ochrona wód przed eutrofizacją.
3. Podejmowanie działań ograniczających wpływ zanieczyszczeń obszarowych na zasoby wodne.

4.3.2.2 Zaopatrzenie w wodę

Stan wyjściowy

Na terenie Miasta i Gminy Buk istnieje 5 ujęć wód podziemnych. Wszystkie zarządzane są przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Buku. Pięć z nich (Kalwy, Szewce, Dakowy Suche, Dobieżyn, Buk) ujmie wody z utworów czwartorzędowych, jedno ujęcie (Kalwy) pobiera wody z utworów trzeciorzędowych. Rozbudowa ujęcia w mieście Buk jest praktycznie niemożliwa z racji na szczupłość miejsca oraz presję miasta na sąsiednie tereny. W ujęciu tym notuje się wzrost stężenia siarczanów, chlorków, suchej pozostałości i twardości ogólnej. Świadczy to o migracji zanieczyszczeń antropogenicznych do warstwy wodonośnej z obszaru miasta. Na pozostałych ujęciach jakość wód jest zbliżona do przedstawionych powyżej, lecz dotychczas nie notuje się wpływów antropogenicznych.

Na podstawie dostępnych opracowań można stwierdzić, że pokrycie zapotrzebowania na wodę miasta i gminy Buk nie stanowi i w przyszłości nie będzie stanowiło problemu hydrogeologicznego. Przebiegają tu bowiem duże struktury hydrogeologiczne o charakterze dolin kopalnych.

Oprócz wyżej wymienionych na terenie gminy znajdują się jeszcze ujęcie mleczarni, ujęcie „WAVIN-METALPLAST”, 4 ujęcia wiejskie..

Wszystkie wsie w gminie oraz całe miasto Buk są zwodociągowane.

Zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków określa ustawa z dnia 7 czerwca 2001 (Dz. U. Nr 72, poz. 747 z późn. zm.). W krajach Unii Europejskiej wymagania dotyczące jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi ustalone są określone w Dyrektywie 98/83/EC z 1998 roku.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań z zakresu gospodarki ściekowej,
- brak możliwości rozbudowy ujęcia wód w Buku ze względu na usytuowanie (bliskie sąsiedztwo zabudowy mieszkaniowej) i wpływ antropologiczny na obszar ujęcia.

Cele ekologiczne do 2020 roku

1. Usprawnienie systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę,
2. Poprawa jakości wody pitnej.

Strategia realizacji celów

W gminie Buk, podobnie jak na terenie całego województwa wielkopolskiego, występuje problem racjonalizacji wykorzystywania zasobów wody, co powoduje konieczność rozważenia możliwości rezygnacji z części istniejących ujęć i tworzenia układów wodociągowych obejmujących cały obszar gminy. Wskazane jest zintensyfikowanie działań przedsiębiorstw wodociągowych ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody w systemach przesyłowych.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w Buku w celu dostosowania jakości wody pitnej do standardów unijnych,
2. Modernizacja i budowa ujęcia wody,
3. Likwidacja nieczynnych ujęć wody,
4. Rozbudowa sieci wodociągowej,
5. Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia,
6. Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych, szczególnie płytko zalegających zbiorników czwartorzędowych,
7. Ochrona jakości wód płynących oraz w zlewni jeziora Niepruszewskiego.

4.3.2.3 Gospodarka ściekowa

Stan wyjściowy

Miasto i Gmina Buk prowadzi działania zmierzające do uporządkowania gospodarki ściekowej. W latach 2009-2010 na obszarze Miasta i Gminy Buk wybudowano i zmodernizowano łącznie 3 133,07 m sieci kanalizacyjnej.

Długość kanalizacji sanitarnej na terenie Miasta Buk wynosiła w roku 2010 – 12,4 km, co odpowiada ok. 25 % skanalizowania Miasta i Gminy Buk.

W latach 2009-2010 nastąpiło podłączenie do kanalizacji sanitarnej 110 szt. nieruchomości:

- 2009 r. - 64 szt.
- 2010 r. - 46 szt.

Miasto i Gmina Buk kontynuuje prace związane ze sposobem prowadzenia gospodarki ściekowej.

Według aktualnych danych zamieszczonych w GUS 2011 wynika, że w Mieście i Gminie Buk nastąpił wzrost długości sieci kanalizacyjnej oraz ludności z niej korzystającej.

Decydujący wpływ na bardzo wyraźny wzrost długości sieci kanalizacji sanitarnej oraz przyrost gospodarstw domowych, które włączyły się do sieci był fakt zakończenia dużych inwestycji kanalizacyjnych, realizowanych w latach 2011 – 2012. Były to następujące zadania:

1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Buku i Wielkiej Wsi – etap III wraz z przykanalikami zakończonymi studniami włączeniowymi przed granicą posesji,
2. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Niepruszewie – gmina Buk wraz z przykanalikami zakończonymi studniami włączeniowymi przed granicą posesji,
3. Dokończenie budowy sieci kanalizacji sanitarnej w ulicy Przemysłowej w Buku wraz z przykanalikami zakończonymi studniami włączeniowymi przed granicą posesji.

W ramach tych zadań powstała nowa sieć kanalizacji sanitarnej o łącznej długości 20,2 km. Ogółem – długość sieci kanalizacji sanitarnej w gminie Buk wynosi na koniec roku 2012 niespełna 32,6 km, co stanowi ok. 72 % z zaplanowanych sieci kanalizacyjnych do realizacji w gminie Buk. W samym mieście Buk można określić stopień skanalizowania na około 65%.

Na lata 2013 – 2014 planowana jest budowa kolejnego etapu budowy sieci kanalizacji sanitarnej w Buku i Wielkiej Wsi – etap IV o długości 3,13 km.

Przyłączyło się do sieci kanalizacyjnej:

- w roku 2011 – 210 gospodarstw domowych,
- do września 2012 roku – 319 gospodarstw domowych.

W latach 2009-2010 podjęto inwestycje w dziedzinie utylizacji ścieków na obszarach wiejskich nie posiadających oczyszczalni. Działania te polegały na budowie kanalizacji wraz z oczyszczalnią ścieków we wsi Dobra. Z kolei na terenach, gdzie budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest nieopłacalna z przyczyn ekonomicznych, samorząd w roku 2009 oraz w roku 2012 dofinansował osobom fizycznym budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. W 2009 r. wybudowano ich 9 i zlokalizowano je we wsi:

- Wysoczka – 2 oczyszczalnie,
- Dobra – 1 oczyszczalnia,
- Dobieżyn – 2 oczyszczalnie
- Szewce – 1 oczyszczalnia,
- Otusz – 3 oczyszczalnie.

Natomiast w roku 2012 wybudowano kolejne 9 przydomowych oczyszczalni ścieków we wsiach:

- Sznyfin – 2 oczyszczalnie
- Dobra – 1 oczyszczalnia
- Szewce – 5 oczyszczalni

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- odprowadzanie do wód i do ziemi nieoczyszczonych ścieków komunalnych w ilościach zagrażających jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- odprowadzanie do wód i do ziemi ścieków przemysłowych w tym ścieków zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego,
- średni stopień skanalizowania gminy.

Cele ekologiczne do 2020 roku

1. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego poprzez kontynuację budowy sieci kanalizacyjnej,
2. Zmniejszenie dysproporcji między wybudowaną siecią wodociągową a siecią kanalizacyjną.

Strategia realizacji celów

Strategia w zakresie gospodarki ściekowej obejmuje następujące zadania: budowę nowych systemów kanalizacyjnych, w uzasadnionych przypadkach budowę oczyszczalni przydomowych i osiedlowych, sukcesywną realizację sieci kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi.

Ponadto przewiduje się kontynuację działań w ramach podjętej w roku 2012 uchwały dotyczącej regulaminu przyznawania dotacji celowej z budżetu Miasta i Gminy Buk na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków (uchwała nr XV/115/2012 rady Miasta i Gminy Buk z dnia 31 stycznia 2012 r. Rozwiązania te należy traktować jako ostateczność, przy braku możliwości zastosowania rozwiązań polegających na odprowadzeniu ścieków siecią kanalizacyjną do oczyszczalni ścieków.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Budowa, rozbudowa i systematyczna modernizacja sieci kanalizacyjnej.
2. Budowa systemu oczyszczania ścieków deszczowych.
3. Zagospodarowanie osadów ściekowych.
4. Dalsze działania mające na celu zlikwidowanie nieszczelnych zbiorników bezodpływowych stanowiących potencjalne źródło zanieczyszczeń wód podziemnych.
5. Aktualizowanie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz na gnojowice jak również płyt obornikowych.
6. Inwestycje w dziedzinie utylizacji ścieków na obszarach wiejskich nie posiadających oczyszczalni ścieków.
7. Rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej terenów rekreacyjnych wzdłuż jeziora.
8. Zwiększenie stopnia skanalizowania, w szczególności terenów wiejskich.
9. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, na terenach gdzie budowa systemów zbiorczych jest nieuzasadniona ze względu na uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne.
10. Dofinansowywanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków poprzez przyjęcie odpowiednich uchwał.

4.3.2.4 Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

Stan wyjściowy

Miasto i gmina Buk charakteryzuje się niewielkimi zasobami wodnymi. Z hydrologicznego punktu widzenia gmina Buk położona jest w IV-rzędowej zlewni rzeki Odry: Mogilnica - Kanał Mosiński - Warta - Odra. Sieć hydrograficzna na terenie gminy jest słabo rozwinięta, stanowi początkowe odcinki rzeki Mogilnicy.

W granicach gminy występują fragmenty zlewni Mogilnicy Wschodniej z rzeczką Trupiną przepływającą przez miasto Buk i należącą do zlewni Samicy. Wchodzą one w skład zlewni Kanału Mosińskiego, a tym samym w obręb dorzecza Warty.

Największy zbiornik wody stojącej, to Jezioro Niepruszewskie. Od 2011 r. zaczęły obowiązywać nowe zasady organizacji i nadzoru nad kąpieliskami oraz miejscami wykorzystywanymi do kąpeli, stosownie do ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz. U. 2005 r. nr 239, poz. 2019 z późn. zm.) według których jednym z obowiązków państwowej inspekcji Sanitarnej jest odpłatne i niezwłoczne przekazanie burmistrzowi informacji dotyczących ocen jakości wody w kąpielisku, klasyfikacji wody w kąpielisku oraz zakazu kąpeli celem zamieszczenia w ewidencji kąpielisk. Z kolei jednym z obowiązków burmistrza jest informowanie społeczeństwa o jakości wód w kąpieliskach (w tym m. in. o zakazie kąpeli).

Na podstawie wyników badań wody pobieranej w 2011 r. i 2012 r. w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez organizatora stwierdzono, iż woda w jeziorze Niepruszewskim jest wodą przydatną do kąpeli.

W obowiązujących 27 miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego nie występują obszary i tereny zlewnie z uwagi na fakt, że plany obowiązują dla terenów oddalonych od większych rzek i cieków wodnych. W przypadku lokalizacji w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego przy niewielkich ciekach wodnych zachowane są stosowne odległości możliwych do zabudowy obszarów.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- migracja zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- eutrofizacja wód,
- zły stan rowów melioracyjnych,
- niewystarczające nakłady finansowe spółek wodnych.

Cel ekologiczny do 2020 roku

1. Utrzymanie właściwego stanu urządzeń melioracyjnych na terenie gminy.

Strategia realizacji celu

Według polityki ekologicznej państwa, gospodarowanie, planowanie i sterowanie zasobami wodnymi prowadzi się w granicach dorzeczy, zlewni rzecznych i jeziornych na podstawie warunków korzystania z wód dorzecza, które uwzględniają również problematykę ochrony przeciwpowodziowej.

Miasto i Gmina Buk nie jest zagrożona powodziowo, okresowo pojawia się jedynie niebezpieczeństwo występowania lokalnych podtopień powstałych w wyniku gwałtownych i silnych opadów deszczu.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Kontynuacja prac związanych z modernizacją i odbudową systemów melioracyjnych.
2. Dofinansowanie działalności spółek wodnych w zakresie modernizacji systemów melioracyjnych.

4.3.3 Ochrona jakości powietrza atmosferycznego

Podstawowym celem polityki ekologicznej w zakresie ochrony powietrza jest osiągnięcie takiego stanu jakości powietrza, który nie będzie zagrażał zdrowiu ludzi i środowisku oraz będzie spełniał wymagania prawne w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych. Cele ilościowe wynikają z programów krajowych, zobowiązań przyjętych w Traktacie Akcesyjnym i ratyfikowanych umów międzynarodowych.

Z punktu widzenia ochrony zdrowia ludzkiego gmina należy do najwyższej klasy czystości A, pod kątem ochrony roślinności obręb wielkopolski należy do klasy C ze względu na przekroczenia wartości wskaźników ozonu.

4.3.3.1 System transportowy

Stan wyjściowy

Przez obszar opracowania przebiegają ważne trasy komunikacyjne znacznie obciążone ruchem pojazdów oraz drogi niższej kategorii, gdzie ruch jest umiarkowany lub niewielki. W mieście, drogowy ruch tranzytowy pozostaje nadal jednym z ważniejszych

źródeł zanieczyszczeń, głównie tlenkami azotu (NO_x), tlenkiem węgla (CO), dwutlenkiem siarki (SO_x) oraz pyłu.

Z komunikacją samochodową związane są takie zanieczyszczenia jak: substancje ropopochodne, metale ciężkie, związki azotu, węglowodory i inne (np. detergenty, resztki startych opon, nawierzchni dróg oraz sól stosowana w okresie zimowym). Zanieczyszczenia pochodzące ze środków transportu ograniczają się jednak do wąskiego pasa wzdłuż ciągów komunikacyjnych, powodując tam lokalne skażenie gleb, roślinności i wód, ale na terenach zabudowanych stanowią już istotną uciążliwość.

Najbardziej ruchliwymi drogami miasta i gminy (poza autostradą A2) są:

- droga nr 306 Lipnica – Wilczyna – Buk – Stęszew,
- droga nr 307 Poznań – Bukowiec.

Wzmożony ruch pojazdów na tych drogach związany z tranzytowym ruchem towarowym i osobowym. Pewnym udogodnieniem jest wybudowana w ostatnich latach obwodnica Buku, stanowiąca część drogi wojewódzkiej nr 307. Drogą o tym numerze przemieszcza się największa ilość pojazdów (osobowych, towarowych i autokarów).

W 2005 roku został oddany do użytkowania odcinek autostrady A2 przebiegający przez teren gminy Buk. Stanowi on znaczne obciążenie dla środowiska, jednak odciąża lokalne drogi, szczególnie w zakresie transportu tranzytowego. Stanowi to poprawę w zakresie komfortu akustycznego mieszkańców zabudowy zlokalizowanej w pobliżu dróg wojewódzkich. Niemniej jednak, nadal zauważa się, że najbardziej uciążliwe tranzytowe trasy przebiegają przez jednostki osadnicze Miasta i Gminy Buk, tj. przez tereny zabudowy mieszkaniowej jednostek osadniczych: Buk i Niepruszewo. Zabudowa mieszkaniowa zlokalizowana wzdłuż tych dróg znajduje się w zasięgu oddziaływania dość uciążliwego hałasu komunikacyjnego. Nawet w przypadku obwodnicy miasta Buk należy wskazać na jej negatywne oddziaływanie na najbliższe zabudowania.

Cechy charakterystyczne sieci transportowej na terenie gminy, podobnie jak na obszarze powiatu poznańskiego, są następujące:

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- wzrost natężenia ruchu pojazdów i związany z nią wzrost emisji zanieczyszczeń i hałasu komunikacyjnego,
- osłabienie roli transportu zbiorowego
- niewystarczająca długość dróg rowerowych,
- zbyt bliska lokalizacja ciągów komunikacyjnych w stosunku do jednostek osadniczych,
- zły stan techniczny istniejących dróg,
- niewystarczające nakłady finansowe na prowadzenie działalności związanej z poprawą systemu transportowego,
- występowanie awarii transportowych,
- degradacja terenów cennych przyrodniczo (w szczególności okolice jeziora Niepruszewskiego).

Cele ekologiczne do 2020 roku

1. Systematyczna poprawa jakości powietrza na obszarze miejskim.
2. Utrzymanie jakości powietrza na obecnym poziomie na terenach nieurbanizowanych.

3. Redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową.
4. Poprawa bezpieczeństwa i płynności ruchu drogowego poprzez modernizację istniejących skrzyżowań dróg
5. Zwiększenie przepustowości ruchu uzyskanej dzięki modernizacji dróg.
6. Wprowadzanie rozwiązań zmniejszających lub eliminujących wpływ transportu na środowisko.

Strategia realizacji celów

Strategia rozwoju Miasta i Gminy Buk jako niezbędny cel określa działania zmierzające do stworzenia nowoczesnych układów komunikacyjnych z jednoczesną poprawą stanu istniejących dróg.

Najbardziej problemowym obszarem ze względu na duży wpływ emisji komunikacyjnej na stężenie zanieczyszczeń powietrza jest teren miasta Buk i miejscowości Niepruszewo. Należy jednak przyznać że sytuacja w Buku od momentu oddania do użytkowania obwodnicy i autostrady A2 znacznie się poprawiła.

Mimo że gmina Buk należy do strefy A (strefa jakości powietrza), należy podjąć działania z zakresu potrzeb transportowych, w tym drogowym i kolejowym.

Prognozy potrzeb transportowych

W najbliższych latach następować będzie dalszy wzrost potrzeb transportowych powodowanych wzrostem mobilności ludności, zmianami demograficznymi i rozwojem obszarów stanowiących cel ruchu oraz wzmożeniem ruchu transgranicznego. Największe przyrosty będą miały miejsce na trasach krajowych..

Położenie Miasta i Gminy Buk w sąsiedztwie rozwijającego się dynamicznie Poznania (obszar intensywnego rozwoju) wpływa na konieczność ciągłej modernizacji dróg powiatu, a w szczególności dróg wojewódzkich w celu przystosowania ich do intensywnego ruchu. Niewątpliwie pewną część ruchu przejmie oddany do użytku odcinek autostrady A2.

W kontekście prognozowanych zmian ruchu transportowego na terenie gminy Buk istotne jest tworzenie warunków do poprawy komunikacji poprzez poprawę stanu nawierzchni dróg, a także organizacji ruchu, działania mające na celu upłynnienie ruchu i modernizację istniejących dróg (określane jako działania priorytetowe).

Szczególnie istotne jest znaczenie dróg wojewódzkich nr 307 i 306, które są swoistą osią transportu tranzytowego w gminie.

Modernizacja i utrzymanie infrastruktury kolejowej są istotnymi elementami w proekologicznym kształtowaniu lokalnego systemu transportowego, jak i warunkiem poprawy konkurencyjności transportu kolejowego w stosunku do innych gałęzi transportu. Szczególnie ważnym jest, aby gmina posiadała dogodne połączenie kolejowe z Poznaniem.

Rozwój turystyki powinien również wymusić rozwój połączeń kolejowych, w szczególności przewozów sezonowych. Będzie to wymagało modernizacji istniejących obecnie linii kolejowych.

Intensyfikacja przewozów pasażerskich i zwiększenie ich konkurencyjności w stosunku do przewozów samochodowych (np. modernizacja taboru i zwiększenie komfortu podróży) przyczyni się do zmniejszenia ruchu drogowego, a w konsekwencji do zmniejszenia jego negatywnego wpływu na środowisko.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Zwiększania udziału transportu zbiorowego w całkowitych przewozach pasażerskich.
2. Poprawa stanu nawierzchni dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych.
3. Wprowadzenie sprawnego systemu sterowania ruchem ulicznym.
4. Poprawa stanu technicznego pojazdów i dostosowanie wymagań dotyczących benzyn i oleju napędowego do norm europejskich.
5. Promowanie korzystania z istniejących linii kolejowych.
6. Wsparcie budowy infrastruktury rowerowej; budowa nowych tras rowerowych i modernizacja istniejących, w tym wyłączenie tras rowerowych poza pasy dróg samochodowych, budowa parkingów dla rowerów itp.
7. Modernizacja taboru komunikacji autobusowej, wymiana pojazdów na bardziej „ekologiczne”.
8. Prowadzenie działań mających na celu zwiększenie przepustowości i płynności ruchu drogowego.
9. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców o wpływie używanego środka transportu na środowisko.

4.3.3.2 Emisja niska

Stan wyjściowy

Na jakość powietrza atmosferycznego w Mieście i Gminie Buk wpływają głównie zanieczyszczenia pochodzące z emisji w okresie sezonu grzewczego, emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych oraz emisji z procesów technologicznych. Można przypuszczać, że średnie wartości stężeń dopuszczalnych (NO_x, CO, SO_x i pyłu) w granicach gminy mieszczą się w zakresie dopuszczalnych norm.

W gminie realizowany jest Program gazyfikacji. Aktualnie wszystkie duże obiekty decydujące o wielkości emisji z wysokich źródeł punktowych (WAYIN, kotłownie spółdzielcze itp.) przeszły na opalanie gazem ziemnym.

Problemem pozostaje emisja niska z budynków indywidualnych. Poprawa w tym zakresie będzie następować sukcesywnie, w miarę postępującej modernizacji substancji mieszkaniowej.

Nie przewiduje się na terenie Gminy Buk znaczącego rozwoju systemów ciepłowniczych a rozwój istniejących systemów polegać będzie przede wszystkim na wykorzystaniu istniejących rezerw systemów.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- niska emisja niezorganizowana z palenisk indywidualnych opalanych głównie węglem,
- zły stan techniczny pieców węglowych wykorzystywanych w indywidualnych gospodarstwach domowych,
- spalanie odpadów w paleniskach domowych,
- lokalne zanieczyszczenie powietrza w sąsiedztwie zakładów i warsztatów,
- znaczne straty ciepła wynikające z niezadawalającego stanu technicznego budynków,

- brak wystarczających środków finansowych na prowadzenie działań związanych z poprawą jakości powietrza.

Cele ekologiczne do 2020 roku

1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych.
2. Promowanie działań termomodernizacyjnych wśród mieszkańców gminy.
3. Wymiana nośników ciepła w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych.
4. Rozbudowa sieci gazowej na terenach wiejskich gminy.

Strategia realizacji celów

Głównym kierunkiem działań mających na celu zmniejszenie emisji niskiej będzie: zwiększanie sprawności urządzeń wykorzystujących węgiel, większe wykorzystanie energii odnawialnej i niekonwencjonalnej, wspieranie ekologicznych inwestycji grzewczych oraz termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i mieszkalnej. Kierunki te pokrywają się z zapisami w Strategii rozwoju gminy. Rozwój gazyfikacji na terenie gminy stworzy potencjalne możliwości wykorzystania gazu ziemnego do celów ogrzewania pomieszczeń.

W najbliższych latach nie są planowane znaczące inwestycje oraz modernizacje systemu gazowniczego powiązanego z gminą Buk. Rozwój sieci gazowej będzie polegać przede wszystkim na zwiększeniu liczby odbiorców gazu poprzez budowanie przyłączy gazowych oraz w koniecznych sytuacjach nieznacznych rozbudów sieci, co będzie się wiązało z przeprowadzeniem analizy ekonomicznej opłacalności rozbudowy sieci gazowej.

Zakłada się, że względu m.in. na istniejącą rezerwę w systemie dystrybucyjnym oraz rezerw zasilania, iż na bieżąco sieć gazowa będzie rozbudowywana, w miarę występowania potrzeb zgłaszanych przez nowych odbiorców.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Prowadzenie w możliwie szerokim zakresie prac modernizacyjnych obiektów zarządzanych przez samorząd, a także propagowanie wśród mieszkańców miasta i gminy oraz właścicieli obiektów usługowo handlowych podejmowanie takich działań.
2. W ramach planu zagospodarowania przestrzennego i planów miejscowych koordynowanie rozwoju poszczególnych systemów energetycznych i ich zakresów działania w pokrywaniu potrzeb cieplnych miasta w oparciu o zasady określone w aktualizacji „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Buk.
3. Prowadzenie współpracy międzygminnej z sąsiednimi gminami mającą na celu poprawę bezpieczeństwa energetycznego gminy a także zmniejszenie niskiej emisji.
4. Budowa sieci gazowej w następujących rejonach gminy: Buk – Pawłówko – Wiktorowo, Buk – św. Jan, Józefowo.
5. Prowadzenie działań zmierzających do eliminacji systemów grzewczych zasilanych paliwem tradycyjnym.

6. Wprowadzanie ekologicznych nośników energii, w tym wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
7. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych.
8. Preferowanie wprowadzania w budownictwie materiałów energooszczędnych.
9. Edukacja ekologiczna mieszkańców nt. korzystania z proekologicznych nośników energii, unikania spalania odpadów w piecach domowych.

4.3.3.3 Emisja przemysłowa

Stan wyjściowy

Emisja przemysłowa musi być zredukowana do obowiązujących wielkości a przekroczenia nie mogą wykraczać poza granice zakładu. Nieliczne zakłady produkcyjne znajdujące się na obszarze opracowania, głównie w Mieście Buk i Parku Przemysłowym Buk, nie mają znaczącego wpływu na pogorszenie warunków aerosanitarnych gminy. Największe zakłady w gminie: Spółka WAVIN Sp. z o.o., HEMPEL MANUFACTURING (POLAND) Sp. z o.o., ZINKPOWER BUK Sp. z o.o. nie oddziałują negatywnie na jakość powietrza atmosferycznego. Lokalne źródła zanieczyszczenia powietrza, głównie pod względem mikrobiologii i odorów mogą mieć wpływ intensywny chów trzody chlewnej w gospodarstwach domowych.

Potrzeby energetyczne i grzewcze w mieście i gminie Buk zaspokajane są przez kotłownie domowe komunalne, przemysłowe i inne.

W prawie wspólnotowym wymagania dotyczące jakości urządzeń ochronnych powiązane są ściśle z problematyką dopuszczalnej emisji – emisja jest dopuszczalna, gdy nie można jej zlikwidować lub ograniczyć mimo zastosowania najlepszej dostępnej techniki (BAT/Best Available Techniques). Istotne będzie także podejmowanie przez przedsiębiorstwa dobrowolnych działań na rzecz ochrony środowiska, w tym redukcji emisji przemysłowej poprzez upowszechnienie systemów zarządzania środowiskowego, zgodnych z międzynarodowymi normami.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- korzystanie z przestarzałych systemów grzewczych o niskiej sprawności wykorzystujące węgiel złej jakości
- emisja zanieczyszczeń do środowiska
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych
- brak wystarczających środków finansowych na prowadzenie działań związanych z poprawą jakości powietrza

Cel ekologiczny do 2020 roku

1. Restrukturyzacja zakładów przemysłowych oraz dalszy rozwój przemysłu przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływów na zdrowie ludzi i środowisko.

Strategia realizacji celu

Najważniejszym przedsięwzięciem jest restrukturyzacja istniejących zakładów oraz rozwój nowoczesnych, innowacyjnych sektorów przemysłowych o zminimalizowanym wpływie na zdrowie ludzi i środowisko.

Zaostrzenie wymogów ekologicznych i wzrost konkurencyjności rynku stawia zakłady przed koniecznością restrukturyzacji. Z punktu widzenia ochrony środowiska, ważne będą wszystkie działania zmierzające do zminimalizowania wpływu przedsiębiorstwa na środowisko.

Oprócz usprawnień technicznych istotną rolę będą miały usprawnienia organizacyjne, które są trudniejsze, mniej wymierne w efektach i mniej konkretne od usprawnień technicznych.

W miarę rozwoju wyspecjalizowanego rolnictwa, jak również rolnictwa ekologicznego, istotny będzie rozwój przemysłu związanego z rolnictwem: przetwórstwo mięsa, mleka, zbóż, ryb, wytwarzanie pasz, przetwórstwo owoców i warzyw. Rynkiem zbytu dla tej branży przemysłu będzie niewątpliwie miasto Poznań oraz szerzej – miasta regionu.

Zakłady przemysłowe w coraz większym stopniu ponosić będą odpowiedzialność za ochronę środowiska. Zadania z tym związane nie będą ograniczać się do naprawy zaistniałych szkód i spełnienia wymogów zdefiniowanych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska, ale będą zmierzać do zapobiegania powstawaniu negatywnych oddziaływań i szkód w środowisku.

Respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju w przemyśle jest jednym z warunków skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa. Osiągnięcie celów polityki ekologicznej nie będzie możliwe bez aktywnego włączenia się przedsiębiorstw przy jednoczesnym zewnętrznym wsparciu finansowym i merytorycznym w spełnianiu obligatoryjnych wymagań. Jednym z koniecznych działań będzie dostosowanie się zakładów do tzw. zintegrowanych pozwoleń, obejmujących wszystkie elementy środowiska (zgodnie z Dyrektywą IPPC).

Istotne będzie podejmowanie przez przedsiębiorstwa dobrowolnych działań na rzecz środowiska, jak również upowszechnienie systemów zarządzania środowiskowego.

W systemach zarządzania środowiskowego zwracana jest uwaga na:

- oszczędne korzystanie z surowców,
- stosowanie surowców ekologicznych,
- energochłonność i wodochłonność,
- prewencje odpadów,
- systemy rejestracji emisji i zużywanych surowców,
- efektywne procesy produkcyjne.

Cechą zarządzania środowiskowego jest włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firmy i przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu firmy. Idea ta jest realizowana poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (systemy sformalizowane np. normy ISO 14 000 EMAS lub niesformalizowane - np. Program Czystszej Produkcji). Powinny być prowadzone działania inspirujące firmy do starań o wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego, wskazujące na niewątpliwie korzyści wynikające z jego wprowadzenia.

W późniejszym etapie należy poszukiwać sposobu jak włączyć system zarządzania środowiskowego w pozwolenia wydawane przez wojewodę lub starostę dla zakładów zlokalizowanych w gminie Buk. Takie podejście jest zgodne z polityką Unii Europejskiej, która poleca systemy zarządzania środowiskowego jako wyraz własnej odpowiedzialności przemysłu za sprawy środowiskowe.

Wspomniane systemy zarządzania środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym Starostwa Powiatowego i urzędów gminnych.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Dalsze wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem ISO 14 000 oraz dobrowolnych działań nienormatywnych (np. czystsza produkcja) w zakładach przemysłowych.
2. Wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT).
3. Instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesach technologicznych oraz poprawa sprawności funkcjonujących urządzeń.
4. Systematyczna kontrola zakładów przemysłowych odnośnie przestrzegania obowiązków nałożonych pozwoleniami na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza.
5. Stymulowanie modernizacji i hermetyzacji procesów technologicznych w zakładach zgodnie z obowiązującymi przepisami.
6. Obniżenie emisji przemysłowych poprzez realizację programu gazyfikacji
7. Rozwój drobnego przemysłu rolno-spożywczego wykorzystującego istniejące warunki przyrodnicze oraz zaplecze w postaci aglomeracji Poznania
8. Stosowanie mniej odpadowych nośników energii („ekologiczne nośniki energii”),
9. Właściwe gospodarowanie terenami przemysłowymi.

4.3.3.4 Energia odnawialna

Stan wyjściowy

Aktualnie spożytkowanie potencjału odnawialnych źródeł energii na terenie gminy jest niewielkie i sprowadza się do produkcji w instalacjach indywidualnych. W miejscowości Otusz funkcjonuje system ciepłowniczy, którego głównym źródłem ciepła jest kocioł opalany słomą. Jest to największe źródło ciepła oparte na paliwie biomasowym na terenie gminy Buk. Na terenie gminy nie ma odpowiednich warunków do wykorzystania na większą skalę energii wodnej, geotermalnej i wiatrowej. Rozwój energetyki odnawialnej przewiduje się w rozumieniu instalacji indywidualnych, co powinno być promowane przez gminę.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- brak odpowiednich warunków do wykorzystania na większą skalę energii wodnej oraz geotermalnej,
- brak wystarczających środków finansowych na prowadzenie działań związanych z zastosowaniem energii wiatrowej ,
- niewielkie zainteresowanie wśród społeczeństwa zastosowaniem rozwiązań energii odnawialnej.

Cel ekologiczny do 2020 roku

1. Wzrost wykorzystania energii odnawialnej i osiągnięcie udziału źródeł odnawialnych w produkcji energii do 14% w 2020 r. w strukturze zużycia nośników pierwotnych.

Strategia realizacji celu

Podobnie jak w całym kraju, największe możliwości upatruje się w rozwoju systemów przetwarzających energię biomasy (zrębki drewna, słoma, itp.) na energię użyteczną, głównie ciepłą (kotły opalane paliwami stałymi będą zastępowane kotłami opalanymi biomasą).

Do celów energetycznych może być wykorzystywana energia takich roślin jak wierzba, czy malwa pensylwańska (promocja plantacji tych roślin) oraz biogaz powstający w wyniku fermentacji odpadów z produkcji zwierzęcej, ścieków komunalnych lub odpadów komunalnych (mieszanina gazów o przeważającym udziale metanu).

Istnieje dość ograniczona możliwość wykorzystania w gminie energii odnawialnej. Istnieją jednak możliwości zwiększenia efektywności działających instalacji.

Należy zauważyć, iż wykorzystanie energii wiatrowej stanowi zagrożenie dla zasobów krajobrazu i różnorodności biologicznej. Zatem konieczne jest uwzględnianie uwarunkowań przyrodniczych i krajobrazowych przy lokalizacji obiektów tych form energetyki.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Uwzględnianie uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych przy lokalizacji potencjalnych farm energetyki wiatrowej.
2. Promowanie oraz popularyzacja najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii w szczególności energii wiatrowej i biomasy, w tym rozwiązań technologicznych, administracyjnych i finansowych.
3. Wsparcie projektów w zakresie budowy urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej w oparciu o źródła odnawialne.

4.3.4 Ochrona przed hałasem

Stan wyjściowy

Na terenie Miasta i Gminy i Buk, najbardziej uciążliwym źródłem hałasu jest transport drogowy oraz kolejowy (ok. 80%). Tak niekorzystna sytuacja wiąże się z węzłowym położeniem miasta w układzie komunikacyjnym tej części Wielkopolski. W granicach miasta Buk krzyżują się dwie drogi krajowe: nr 307, Poznań - Nowy Tomyśl i nr 306, Lipnica – Stęszew. Dodatkowo, gminę przecina linia kolejowa E-20 Kunowice - Terespol, przystosowana do prędkości 160 km/h.

Przy braku pomiarów hałasu komunikacyjnego i przemysłowego w samym mieście, jak i na terenach wiejskich należy przyjąć, że zasięg ponadnormatywnego oddziaływania dróg sięga na obszarach otwartych do ok. 50 - 60 m, zaś w mieście ogranicza się on do „korytarza ulicy”. Przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu mogą dochodzić na elewacji budynków do ok. 8 - 12 dB w dzień i ok. 10 - 15 dB w nocy. Na obszarze opracowania nie występują obiekty, które stanowiłyby poważne źródło uciążliwej emisji hałasowej. Zasięg hałasu ogranicza się najczęściej do najbliższego otoczenia obiektu.

Uciążliwość akustyczna linii kolejowej E-20 sięga w dzień na odległość ok. 70 m, w nocy zaś dochodzi do ok. 300 m. Z racji na stosunkowo małą częstotliwość ruchu pociągów, oddziaływanie kolei w odczuciu ludzi jest niewielkie.

Hałas na terenach wiejskich wiąże się przeważnie z pracą maszyn rolniczych i ośrodków maszynowych. Dotyczy on praktycznie wyłącznie pory dziennej i dlatego nie jest traktowany przez mieszkańców jako duża uciążliwość. Docelowo wskazane byłoby wykonanie dla miasta Buk pomiarów dźwięku i przedstawienie ich w postaci mapy akustycznej.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- ponadnormatywny poziom hałasu w mieście Buk,
- nadmierny hałas na nowych osiedlach mieszkaniowych,
- powiększający się obszar na którym występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu,
- niewystarczające zabezpieczenia wzdłuż dróg (np. ekrany akustyczne, nasadzenia izolacyjne),
- niepełna inwentaryzacja obszarów na których występują przekroczenia norm poziomów hałasu.

Cele ekologiczne do 2020 roku

1. Ograniczenie emisji do środowiska i zmniejszenie narażenia mieszkańców na ponadnormatywny poziom hałasu.

Strategia realizacji celu

Najważniejszym celem w zakresie ochrony środowiska przed hałasem jest zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na ponadnormatywny poziom hałasu, co przede wszystkim dotyczy hałasu emitowanego przez środki transportu.

Zadania pozainwestycyjne w dziedzinie ochrony przed hałasem obejmują sporządzanie:

- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, różnicując tereny o różnych funkcjach lub różnych zasadach zagospodarowania, wskazuje się, które z nich należą do poszczególnych rodzajów terenów,
- programów ochrony przed hałasem (zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska) dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny.

Na terenach o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy oraz wskazanych do oceny stanu akustycznego środowiska przez Powiatowy program ochrony środowiska, starosta sporządza, co 5 lat, mapy akustyczne na potrzeby oceny stanu akustycznego środowiska. Sporządzając mapę akustyczną, starosta uwzględnia informacje wynikające z map akustycznych. Program ochrony przed hałasem dla tych terenów uchwała rada powiatu.

Dla obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach, zarządzający obiektem, tj. drogą, linią kolejową lub lotniskiem, sporządza co 5 lat mapę akustyczną terenu, na którym eksploatacja obiektu może powodować przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Program

ochrony przed hałasem dla terenów położonych w pobliżu ww. obiektów określa, w drodze uchwały, sejmik województwa.

Podstawą tworzenia i aktualizacji programów ochrony środowiska przed hałasem, opracowywania danych dla państwowego monitoringu środowiska jest mapa akustyczna, opracowana na kopiach map wchodzących w skład państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego.

Tak więc na samorządzie gminnym nie spoczywają bezpośrednio obowiązki związane z ochroną przed hałasem. Tym niemniej to właśnie działania samorządów gminnych mogą skutkować czynnościami inwestycyjnymi mającymi na celu ochronę klimatu akustycznego gminy. Dotyczy to w szczególności pomocy przy budowie ekranów akustycznych oraz nasadzeń izolacyjnych.

Badania z ubiegłych lat wykazują, że na terenie gminy przekroczenia norm hałasu dotyczą w porze dziennej obszarów położonych wzdłuż trasy nr 307. Natomiast w porze nocnej dotyczą one obszarów położonych wzdłuż trasy nr 306 na odcinku Stęszew – Buk oraz całej trasy 307 w obrębie gminy. Uciążliwość tego zjawiska najprawdopodobniej uległa nasileniu, ze względu na zwiększający się wskaźnik ilości samochodów na mieszkańca.

Według art. 117 POŚ powiatowy program ochrony środowiska może wskazać obszary powyższych miast jako tereny, dla których dokonana będzie ocena stanu akustycznego środowiska. Niewątpliwie wskazanie tego zagrożenia w niniejszym dokumencie pozwoli na odpowiednie potraktowanie go w planie powiatowym. Ponadto działaniami zmniejszającymi zagrożenie hałasem jest budowa ekranów akustycznych (pomocne w tym względzie będą wytyczne co do sporządzania programów operacyjnych w zakresie budowy ekranów akustycznych) oraz wymiana okien na dźwiękoszczelne w najbardziej newralgicznych punktach (zwłaszcza w zwartej zabudowie miejskiej). Problem zagrożenia emisją hałasu należy integrować z aspektami planowania przestrzennego w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto warto zauważyć, że rada powiatu może ograniczyć lub zakazać używania jednostek pływających lub niektórych ich rodzajów na określonych zbiornikach powierzchniowych wód stojących oraz wodach płynących, jeżeli jest to konieczne do zapewnienia odpowiednich warunków akustycznych na terenach przeznaczonych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe. Wymienione działania są wskazane do realizacji na Jeziorze Niepruszewskim, objętym już ochroną poprzez obowiązującą strefę ciszy.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Prowadzenie badań monitorujących poziom hałasu drogowego oraz kolejowego.
2. Przestrzeganie wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w odniesieniu do nowo zagospodarowywanych terenów: stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania.
3. Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem z wyznaczeniem obszarów ograniczonego użytkowania wokół głównych dróg i linii kolejowych tam, gdzie przekroczony jest równoważny poziom hałasu w porze nocnej 55 dB oraz całej trasy 307 w obrębie całej gminy.
4. Lokalna poprawa klimatu akustycznego poprzez tworzenie pasów zieleni izolacyjnej.
5. Prowadzenie kontroli emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

6. Lokalne ograniczenia prędkości ruchu na terenie zwartej zabudowy.
7. Zmniejszenie udziału pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu.
8. Dążenie do poprawy płynności ruchu poprzez odpowiednią organizację ruchu.
9. Stosowanie tzw. „cichych” nawierzchni drogowych.
10. Wydawanie decyzji administracyjnych ograniczających poziom hałasu.
11. Wyznaczanie szlaków i budowa nowych ciągów dróg rowerowych.
12. Pogłębianie świadomości społecznej o negatywnym wpływie hałasu na człowieka (edukacja ekologiczna).
13. Przyjęcie uchwał wprowadzających zakaz używania jednostek pływających napędzanych silnikami spalinowymi na jeziorze Niepruszewskim.

4.3.5 Pola elektromagnetyczne

Stan wyjściowy

Źródłami promieniowania elektromagnetycznego są m.in. linie i stacje elektroenergetyczne, stacje telefonii komórkowej i transformatory. Na terenie Miasta i Gminy Buk zlokalizowanych jest 6 stacji bazowych (3 na terenie miejskim i 3 na terenach wiejskich). Na terenie Miasta i Gminy Buk badania poziomu pól elektromagnetycznych nie były prowadzone w okresie sprawozdawczym. Wykonano je w roku 2008. W punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego (7 V/m dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz).

Pola elektromagnetyczne, na które są bezpośrednio narażone organizmy żywe, wg obecnego stanu wiedzy są czynnikiem o znikomej szkodliwości.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- niepełna świadomość społeczeństwa na temat rzeczywistego oddziaływania pól elektromagnetycznych.

Cel ekologiczny do 2020 roku

1. Stała kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.
2. Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach.
3. Edukacja społeczeństwa dotycząca rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

Strategia realizacji celów

W dziedzinie ochrony przed polami elektromagnetycznymi za najistotniejsze należy uznać zapisy w Dziale VI (Ochrona przed polami elektromagnetycznymi) ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku.

Polskę czeka szereg prac w zakresie wprowadzenia unormowań w dziedzinie ochrony przed polami elektromagnetycznymi, zorganizowanie jednostki referencyjnej (wraz z laboratorium pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku), która będzie zapleczem

naukowym i merytorycznym dla organów administracji, w tym inspekcji ochrony środowiska, które to organy mają realizować zadania zgodnie z zapisami ustawy prawo ochrony środowiska.

Od kilku lat nie obserwuje się przekroczeń wartości dopuszczalnych emisji pól elektromagnetycznych. Niemniej jednak w celach prewencyjnych, konieczna jest kontynuacja systematycznej kontroli poziomów pól elektromagnetycznych, aby w sytuacjach przekroczeń dopuszczalnych poziomów w porę podejmować środki zaradcze. Istotna jest także edukacja społeczeństwa dotycząca rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól, szczególnie w pobliżu stacji bazowych telefonii komórkowej..

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Prowadzenie badań pól elektromagnetycznych i gromadzenie danych o źródłach promieniowania elektromagnetycznego.
2. Uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zagadnienia pól elektromagnetycznych.
3. Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.
4. Dalsze prowadzenie ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne.
5. Edukacja społeczeństwa dotycząca rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych w szczególności oddziaływaniem stacji bazowych telefonii komórkowych.

4.3.6 Awarie przemysłowe

Stan wyjściowy

Na obszarze objętym opracowaniem w latach 2005-2012 nie zgłoszono awarii zaliczanych do poważnych. Z informacji otrzymanych od Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej na terenie Miasta i Gminy Buk w latach 2009-2010 nie występowały poważne awarie przemysłowe, które w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska są zdefiniowane jako zdarzenia, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji prowadzących do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Poważna awaria przemysłowa jest to poważna awaria w zakładzie.

Zgodnie z pismem Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu (załącznik 2) na terenie Miasta i Gminy Buk w 2011 r. oraz w pierwszym półroczu 2012 r. nie wystąpiły żadne poważne awarie przemysłowe.

Na omawianym obszarze Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu w 2011 r. odnotowała 20 pożarów i 205 zagrożeń miejscowych różnego rodzaju, natomiast w I półroczu 2012 r. – 15 pożarów i 86 zagrożeń miejscowych.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- transport substancji niebezpiecznych przez centra miast i tereny zabudowy,

- brak możliwości przewidzenia wystąpienia awarii.

Cel ekologiczny do 2020 roku

1. Zmniejszanie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych.

Strategia realizacji celu

Aktualne zasady zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym określa ustawa Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r.

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także na wojewodzie. Najbardziej istotnym działaniem będzie kreowanie właściwych zachowań mieszkańców w przypadku wystąpienia awarii, poprzez systematyczną edukację i informację.

Potencjalne zagrożenie dla środowiska stwarza transport materiałów niebezpiecznych drogami wojewódzkimi, a szczególnie autostrada, będącą ważnym elementem transportu tranzytowego.

Środki transportu materiałów niebezpiecznych powinny być przystosowane do bezpiecznego załadunku, przeładunku i rozładunku materiałów, a trasy przewozów powinny zapewniać bezpieczeństwo dla mieszkańców i środowiska. Najbardziej istotnym działaniem będzie kreowanie właściwych zachowań mieszkańców w przypadku wystąpienia awarii, poprzez systematyczną edukację i informację.

Priorytetowym działaniem przewidzianym w Wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska jest przeciwdziałanie potencjalnemu zagrożeniu środowiska z tytułu transportu materiałów niebezpiecznych.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Dalsza edukacja społeczeństwa w związku z możliwością wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych.
2. Uwzględnianie zasad bezpieczeństwa transportu substancji niebezpiecznych w projektach organizacji ruchu na drogach na terenie powiatu.

4.4 Gospodarka odpadami

Nowe regulacje prawne zawarte w znowelizowanej ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, a także w ustawie o odpadach mają umożliwić gminom zarządzanie strumieniem wytwarzanych odpadów komunalnych, a także stworzyć system gospodarowania odpadami komunalnymi oparty na selektywnym ich zbieraniu, w którym wykorzystuje się energetyczny potencjał odpadów i składowe odpady przetworzone.

W celu realizacji powyższych zapisów wyznacza się regiony oraz regionalne i zastępcze instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, a także wskazuje się na

konieczność zapobiegania powstawaniu odpadów, a w przypadku ich powstawania na konieczność powtórnego wykorzystania.

W Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017 wydzielono 10 Regionów Gospodarki Odpadami. W porównaniu z poprzednim Planem ilość regionów zmniejszyła się o dwa. Modyfikacji dokonano na podstawie zgłoszonych przez poszczególne gminy uwagi, analizy funkcjonujących i planowanych do budowy instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, jak również polityki województwa w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Analizowany obszar zaliczony został do Regionu II **Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania..**

Region obejmuje 10 gmin: Oborniki (mw), Buk (mw), Czerwonak (w), Kleszczewo (w), Kostrzyn (mw), Murowana Goślina (mw), Pobiedziska (mw), Suchy Las (w), Swarzędz (mw), Poznań (m). W 2010 r. mieszkańcy regionu wytworzyli około 272 991 Mg odpadów komunalnych, w tym około 152 656 Mg odpadów ulegających biodegradacji.

Prognozuje się, że w 2012 r. wytworzonych zostanie ok. 156 612 Mg odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, a w roku 2017 – 167 557 Mg. Ilość wytworzonych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji dopuszczona do składowania w roku 2013 wynosić będzie 52 442 Mg.

Region II

Ryc. 4-1 Region II gospodarki odpadami

Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych przewidziane dla regionu II scharakteryzowano w poniższej tabeli.

Tab. 4-1 Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w II regionie gospodarki odpadami komunalnymi – RIPOK – zał. 2 do uchwały Nr XXV/441/12

Region Gospodarki odpadami	Rodzaj instalacji	Lokalizacja Instalacji
Region II	kompostowania	ul. Meteorytowa 1, Suchy Las
	składowisko odpadów	ul. Meteorytowa 1, Suchy Las

Regionalne instalacje przewidziane do zastępczej do przetwarzania odpadów komunalnych dla regionu zachodniego scharakteryzowano w poniższej tabeli.

Tab. 4-2 Instalacje przewidziane do zastępczej obsługi regionów gospodarki odpadami – zał. 2 do uchwały Nr XXV/441/12

Region Gospodarki odpadami	Rodzaj instalacji	Lokalizacja Instalacji
Region II	sortownia odpadów	ul. Obodrzycka 75, Poznań
		ul. Gołężycka 132, Poznań
		ul. Krańcowa 14, Poznań
	składowisko odpadów	Wysoczka, gm. Buk
		Borówko, gm. Pobiedziska
		Rabowice, gm. Swarzędz
		Białęgi, gm. Murowana Goślina

4.4.1 Odpady komunalne

Stan wyjściowy

W 2011 r. na terenie Miasta i Gminy Buk w sposób selektywny zebrano łącznie 728,8 Mg odpadów komunalnych, tj. o 161,3 Mg więcej niż w roku poprzednim. W 2011 r. papier i tektura stanowiły 4,55% wszystkich zebranych w sposób selektywny odpadów komunalnych, szkło 27,54%, tworzywo sztuczne 11,33%, odpady niebezpieczne 0,07%, odpady wielkogabarytowe 5,67%, odpady niebezpieczne (o kodach 20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36*) 2,43%, odpady ulegające biodegradacji 48,41%.

W porównaniu z rokiem 2010 największy wzrost wśród zebranych odpadów nastąpił w przypadku odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, zebrano aż o ok. 66% więcej. Natomiast w roku 2011 zebrano o ok. 52 % mniej odpadów niebezpiecznych (20 01 23* - urządzenia zawierające freony, 20 01 35* - zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki, 20 01 36* - zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35).

Na terenie Miasta i Gminy Buk we wsi Wysoczka znajduje się Gminne Składowisko Odpadów Komunalnych innych niż niebezpieczne i obojętne. Składowiskiem zarządza Zakład Gospodarki Komunalnej w Buku.

Zgodnie z założeniami KPGO 2014, Polityki ekologicznej państwa, Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego oraz Planu gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012–2017, jak również polityki unii europejskiej w zakresie gospodarki odpadami, przyjęto cele dla poszczególnych grup odpadów (tj. odpadów

komunalnych, odpadów niebezpiecznych i odpadów innych niż niebezpieczne), które przedstawiono poniżej.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- niski postęp w selektywnym zbieraniu odpadów komunalnych,
- nieobjęcie wszystkich mieszkańców umowami na odbiór odpadów komunalnych,
- niska świadomość społeczeństwa dotycząca zagadnień związanych z gospodarką odpadami,
- wysokie koszty nowoczesnych rozwiązań technologicznych prowadzących do minimalizacji wytwarzanych odpadów.

Cele ekologiczne do 2020 roku

Cele główne

1. Gospodarowanie odpadami w oparciu o regionalne i zastępcze instalacje do przetwarzania odpadów.
2. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.
3. Sелеktywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów.
4. Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych.
5. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.
6. Zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie kompleksowych i racjonalnych metod gospodarowania odpadami.

Cele szczegółowe

1. Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych najpóźniej do roku 2013 oraz systemem selektywnego zbierania odpadów wszystkich mieszkańców najpóźniej do 2015 roku.
2. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie. W stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w roku 1995, dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji:
 - w 2013r. nie więcej niż 50%,
 - w 2020r. nie więcej niż 35%.
3. Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% ich ilości wytwarzanych do końca 2020 roku. Natomiast dla roku 2013 przyjęto następujące poziomy selektywnego zbierania:
 - papieru i tektury - 15%,

- szkła – 25%,
 - metali – 15%,
 - tworzyw sztucznych – 15%.
4. Wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujący poziomy systemu selektywnego gromadzenia odpadów wielkogabarytowych:
 - rok 2013: 25%
 - rok 2020: 50%
 5. Wydzielenie odpadów budowlano-remontowych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujące poziomy przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych:
 - rok 2020: 70%
 6. Wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych. Zakłada się następujące poziomy selektywnego gromadzenia odpadów niebezpiecznych:
 - rok 2013: 10%
 - rok 2020: 50%
 7. Selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji kuchennych i ogrodowych. Zakłada się następujące poziomy selektywnego zbierania tych odpadów:
 - rok 2020: 20%
 8. Selektywne zbieranie odpadów z terenów zielonych. Zakłada się następujące poziomy selektywnego zbierania tych odpadów:
 - rok 2013: 70%
 - rok 2020: 90%

Zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 roku.

Strategia realizacji celu

Plan redukcji ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, kierowanych na składowiska odpadów. Mając na uwadze konieczność zmniejszenia ilości składowanych odpadów ulegających biodegradacji, na podstawie prognozowanych zmian wytwarzania tych odpadów, określono redukcję odpadów ulegających biodegradacji.

Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie. W stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w województwie wielkopolskim w roku 1995, dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji: w 2013 r. nie więcej niż 50%, w 2020 r. nie więcej niż 35%.

System gospodarki odpadami zawierających frakcje ulegające biodegradacji:

1. Wdrażanie systemu zagospodarowania odpadów ulegających biodegradacji wymaga podjęcia kompleksowych działań informacyjno – edukacyjnych w tym zakresie.

2. Powstające w gospodarstwach domowych odpady ulegające biodegradacji powinny być w pierwszej kolejności wykorzystywane przez mieszkańców we własnym zakresie np. poprzez kompostowanie w przydomowych kompostownikach.

3. Odpady ulegające biodegradacji powinny być zbierane w sposób selektywny, co pozwala na pozyskanie surowca o odpowiedniej czystości. Wprowadzenie zbierania selektywnego, musi być jednak poprzedzone odpowiednimi działaniami edukacyjnymi.

4. Odpady z pielęgnacji terenów zielonych oraz odpady kuchenne i ogrodowe ulegające biodegradacji powinny być zbierane w sposób selektywny i kierowane do kompostowni odpadów, gdzie przetworzone zostaną na kompost. Odpady te, wraz z innymi odpadami ulegającymi biodegradacji mogą być również poddane procesowi fermentacji, celem uzyskania biogazu.

5. Odpady zmieszane o wysokiej zawartości odpadów ulegających biodegradacji, powinny zostać poddane biologicznym lub termicznym procesom przekształcania. Preferowane będą metody pozwalające na pozyskanie energii z tych odpadów.

6. Odpady ulegające biodegradacji typu komunalnego mogą być wspólnie zagospodarowywane z odpadami biodegradowalnymi z przemysłu oraz z rolnictwa.

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.
2. Prowadzenie przez gminę kontroli rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.
3. Wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na odzyskiwanie energii zawartej w odpadach w procesach termicznego i biochemicznego ich przekształcania oraz odzyskiwanie energii elektrycznej i/lub ciepłej w procesie pozyskiwania biogazu z kwater składowania odpadów.
4. Zachęcanie inwestorów publicznych i prywatnych do udziału w realizacji inwestycji strategicznych zgodnie z planami gospodarki odpadami.
5. Prowadzenie selektywnego zbierania i odbierania co najmniej następujących frakcji odpadów komunalnych:
 - odpady z pielęgnacji terenów zielonych,
 - odpady ulegające biodegradacji kuchenne i ogrodowe papier i tektura,
 - odpady opakowaniowe ze szkła,
 - tworzywa sztuczne,
 - metale,
 - zużyte baterie i akumulatory,
 - zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
 - odpady niebezpieczne,
 - odpady wielkogabarytowe,
 - przeterminowane lekarstwa,
 - zużyte opony,
 - odpady budowlane remontowe.

Pozostałe frakcje odpadów komunalnych mogą być zbierane łącznie jako zmieszane odpady komunalne.

6. Tworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów.
7. Ograniczenie składowania odpadów ulegających biodegradacji poprzez promowanie kompostowania przydomowego

Gospodarka odpadami komunalnymi w województwie wielkopolskim opiera się na regionalnych i zastępczych instalacjach do przetwarzania odpadów komunalnych działających w poszczególnych regionach. Na obszarze województwa wielkopolskiego wyznacza się 10 regionów gospodarki odpadami. Odpady komunalne zmieszane,

pozostałości z sortowni odpadów komunalnych przeznaczone do składowania oraz odpady zielone muszą być zbierane i przetwarzane w ramach regionu, w którym zostały wytworzone.

8. Stosowane w regionach instalacje, ich przepustowość oraz wyposażenie muszą gwarantować realizację zakładanych dla województwa wielkopolskiego celów w zakresie gospodarowania odpadami.
9. Obsługa regionu powinna zapewniać co najmniej następujący zakres usług:
 - mechaniczno – biologiczne lub termiczne przekształcanie zmieszanych odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni,
 - składowanie odpadów pozostałych po procesach ich przetwarzania,
 - kompostowanie odpadów z pielęgnacji terenów zielonych oraz kuchennych i ogrodowych,
 - sortowanie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie (opcjonalnie),
 - zakład demontażu odpadów wielkogabarytowych (opcjonalnie),
 - zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (opcjonalnie),
 - zakład przetwarzania odpadów budowlanych (opcjonalnie).
10. Stosowanie technologii spełniających kryteria BAT.
11. Składowiska spełniające wszystkie wymogi prawa oraz odpowiedni stopień ekonomiczności mogą funkcjonować do czasu ich wypełnienia lub obowiązywania odpowiednich zezwoleń.
12. Monitorowanie zadań i celów wynikających z WPGO oraz wspieranie działań związanych z badaniem charakterystyki odpadów.

4.4.2 Odpady pozostałe (grupy 01 -19)

Stan wyjściowy

Na terenie dwóch działek, będących własnością Miasta i Gminy Buk zinwentaryzowano płyty faliste azbestowo-cementowe o łącznej ilości 1 050 m². Oprócz tego płyty zinwentaryzowano również na terenie 231 prywatnych działek (stan na dzień 31.12.2011 r.) Głównymi obiektami, w których występują wyroby zawierające azbest to: pokrycia dachowe, budynków mieszkalnych, gospodarczych oraz inwentarskich.

Co roku gmina partycypuje w kosztach w zakresie likwidacji wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta i Gminy Buk, w tym celu podejmuje stosowną uchwałę. Kopię uchwały zamieszczono w załączniku 3.

Na obszarze objętym opracowaniem działają dwa podmioty, które zajmują się zbiórką zużytych urządzeń elektrycznych i elektronicznych tj. Zakład Gospodarki Komunalnej w Buku oraz Elektrocyling – Zakład Przetwarzania Zużytego Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego Bartosz Kubicki.

W 2009 r. Miasto i Gmina Buk podpisała umowę dotyczącą współpracy podczas organizowania zbiórki zużytych baterii oraz akumulatorów małogabarytowych wśród mieszkańców gminy, w szkołach oraz placówkach oświatowych, w obiektach handlowych, usługowych oraz w innych instytucjach zlokalizowanych na terenie gminy.

Komunalne osady ściekowe gromadzone są na terenie oczyszczalni ścieków w następujących wsiach: Wielkowieś oraz Niepruszewo. Ich wywozem zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej w Buku.

Przepracowane oleje gromadzone są w specjalnych pojemnikach znajdujących się na terenie bazy ZGK w Buku. Odpady te przekazane zostały do Firmy Wastrol Sp. z o.o.

Identyfikacja głównych zagrożeń i problemów

- niedostateczny nadzór nad przedsiębiorcami i prawidłowym gospodarowaniem odpadami,
- niewystarczające upowszechnienie obowiązku prowadzenia ewidencji wytwarzanych odpadów w placówkach medycznych i weterynaryjnych, zwłaszcza o charakterze indywidualnych praktyk lekarskich,
- brak pełnej ewidencji danych dotyczących pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- niska świadomości społeczeństwa dotycząca zagadnień związanych z gospodarką odpadami niebezpiecznymi.

Cel ekologiczny do 2020 roku

1. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.
2. Sukcesywne zwiększanie udziału odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania poza składowaniem.

Strategia realizacji celów

Przyjęte do realizacji kierunki działań

1. Wspieranie działań informacyjno – edukacyjnych dotyczących wpływu odpadów na środowisko oraz wytwarzania i gospodarowania odpadami.
2. Zapobieganie powstawaniu odpadów lub ograniczenie ich ilości i negatywnego oddziaływania na środowisko,
3. Zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk odpadów, jeśli nie udało się zapobiec ich powstawaniu,
4. Zgodne z zasadami ochrony środowiska unieszkodliwianie odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec i których nie udało się poddać odzyskowi.
5. Projektowanie nowych procesów i wyrobów w taki sposób, aby w jak najmniejszym stopniu oddziaływały one na środowisko w fazie produkcji, użytkowania i po zakończeniu użytkowania,
6. Wspieranie wdrażania proekologicznych i efektywnych ekonomicznie metod zagospodarowania odpadów w oparciu o najlepsze dostępne techniki (BAT).
7. Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami.
8. Minimalizacja ilości i rodzajów wytwarzanych odpadów poddawanych procesom unieszkodliwiania poprzez składowanie.
9. Organizacja nowych i rozwój istniejących systemów zbierania odpadów, w tym w szczególności odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych (małe i średnie przedsiębiorstwa), z uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych (gospodarstwa domowe), w oparciu o:

- funkcjonujące sieci zbierania poszczególnych rodzajów odpadów niebezpiecznych utworzone przez organizacje odzysku lub przedsiębiorców,
- funkcjonujące placówki handlowe, apteki, zakłady serwisowe oraz punkty zbierania poszczególnych rodzajów odpadów niebezpiecznych (np. przeterminowane lekarstwa, oleje odpadowe, baterie, akumulatory),
- stacjonarne lub mobilne punkty zbierania odpadów niebezpiecznych,
- regularne odbieranie odpadów niebezpiecznych od mieszkańców prowadzących ich selektywne zbieranie przez podmioty prowadzące działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

4.4.2.1 Odpady niebezpieczne

Cele ekologiczne do 2020 roku

1. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych.
2. Wzrost efektywności systemu zbierania odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych, głównie z sektora małych i średnich przedsiębiorstw.
3. Sukcesywne zwiększanie udziału odpadów niebezpiecznych poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania.
4. Edukacja ekologiczna wytwórców odpadów niebezpiecznych w zakresie zagrożeń wynikających z niekontrolowanego przedostawiania się odpadów niebezpiecznych do środowiska.

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

Odpady niebezpieczne powinny być wydzielane ze strumienia pozostałych odpadów „u źródła”. Niezbędnym elementem systemu gospodarki odpadami niebezpiecznymi są punkty selektywnego zbierania odpadów, w których przyjmowane będą m. in. oleje odpadowe, zużyte baterie i akumulatory przenośne, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, farby, lakiery, środki ochrony roślin itp. W przypadku niektórych rodzajów odpadów niebezpiecznych możliwe jest również wykorzystanie innych miejsc zbierania tj.: aptek (przeterminowane leki), punktów serwisowych (oleje odpadowe, zużyte baterie i akumulatory przenośne) oraz sklepów (zużyte baterie i akumulatory przenośne, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny).

Odpady niebezpieczne zebrane w punktach i innych miejscach zbierania powinny być kierowane, z wykorzystaniem specjalistycznego transportu, do instalacji przetwarzania, instalacji odzysku i innych niż recykling procesów odzysku oraz do instalacji unieszkodliwiania.

Odpady zawierające PCB

1. Sukcesywna likwidacja odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm.

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

Transformatory zawierające PCB powinny być poddawane procesom dekontaminacji, czyli usunięciu olejów zawierających PCB. Natomiast kondensatory oraz oleje zawierające PCB powinny być w całości unieszkodliwiane w specjalistycznych instalacjach termicznego przekształcania odpadów niebezpiecznych.

Oleje odpadowe

1. Utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie co najmniej 35%.
2. Dążenie do pełnego wykorzystania mocy przerobowych instalacji do regeneracji olejów odpadowych.

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

Oleje odpadowe powinny być selektywnie zbierane w punktach serwisowych, punktach zbierania odpadów niebezpiecznych oraz za pośrednictwem firm posiadających stosowne zezwolenia. Zebrane w ten sposób oleje odpadowe powinny być w pierwszej kolejności poddawane procesom regeneracji. Inne procesy odzysku i unieszkodliwiania mogą być stosowane w przypadku, gdy wysoki stopień zanieczyszczenia olejów wyklucza ich regenerację.

Odpady medyczne i weterynaryjne

1. Upowszechnienie systemu zbierania przeterminowanych leków z gospodarstw domowych na obszarze miasta i gminy.
2. W okresie do 2023r. podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych (w tym segregacji odpadów u źródła powstawania), co spowoduje zmniejszenie ilości odpadów innych niż niebezpieczne w strumieniu odpadów niebezpiecznych.

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

Odpady medyczne i weterynaryjne powinny być zbierane selektywnie we wszystkich placówkach medycznych i weterynaryjnych, w których są wytwarzane. Istotne jest właściwe zakwalifikowanie odpadów medycznych i weterynaryjnych w aspekcie wyboru metody ich unieszkodliwiania. Zakaźne odpady medyczne i weterynaryjne powinny być poddawane termicznemu przekształcaniu w spalarniach odpadów.

Zużyte baterie i akumulatory

1. Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów, który pozwoli na osiągnięcie następujących poziomów zbierania:
 - do 2012 r. – poziom zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w wysokości co najmniej 25%;

- do 2016 r. i w latach następnych – poziom zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych. osiągnięcie poziomów wydajności recyklingu – co najmniej 65% ich masy.
- 2. Dążenie do pełnego wykorzystania mocy przerobowych zakładów przetwarzania zużytych baterii i zużytych akumulatorów.

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

Zużyte baterie i akumulatory przenośne powinny być zbierane przez sieć punktów zbierania obejmującą punkty selektywnego zbierania odpadów, punkty skupu złomu, zakłady przetwarzania oraz punkty serwisowe, placówki oświatowe, jednostki administracji samorządowej, punkty sprzedaży telefonii komórkowej, sklepy, stacje benzynowe i inne. Zebrane baterie i akumulatory powinny zostać poddane sortowaniu, a następnie procesom odzysku i unieszkodliwiania.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu zużytego sprzętu w wysokości:

1. Dla zużytego sprzętu powstałego z wielkogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego i automatów do wydawania:
 - poziomu odzysku w wysokości co najmniej 80% masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 75% masy zużytego sprzętu;
2. Dla zużytego sprzętu powstałego ze sprzętu teleinformatycznego, telekomunikacyjnego i audiowizualnego:
 - poziomu odzysku w wysokości co najmniej 75% masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości co najmniej 65% masy zużytego sprzętu;
3. Dla zużytego sprzętu powstałego z małogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego, sprzętu oświetleniowego, narzędzi elektrycznych i elektronicznych z wyjątkiem wielkogabarytowych, stacjonarnych narzędzi przemysłowych, zabawek, sprzętu rekreacyjnego i sportowego oraz przyrządów do nadzoru i kontroli:
 - poziomu odzysku w wysokości co najmniej 70% masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości co najmniej 50% masy zużytego sprzętu;
4. Dla zużytych gazowych lamp wyładowczych – poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytych lamp w wysokości co najmniej 80% masy zużytych lamp.
5. Osiąganie co roku poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (niebezpiecznych i innych niż niebezpiecznych) pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości co najmniej 4 kg/mieszkańca/rok.

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny powinien być przekazywany do punktu zbierania zużytego sprzętu, w tym punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, punktu skupu złomu lub zakładu przetwarzania. Może być zbierany przez gminną jednostkę organizacyjną prowadzącą działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych i przedsiębiorcę wpisanego do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz prowadzącego punkt serwisowy jak również sprzedawcę detalicznego i sprzedawcę hurtowego. Powinien być również oddawany do punktów sprzedaży nowego sprzętu. Zebrany w ten sposób zużyty sprzęt powinien być przekazany do zakładów przetwarzania a następnie powstałe w nich odpady kierowane są do odpowiednich zakładów zajmujących się recyklingiem lub prowadzących odzysk inny niż recykling.

Pojazdy wycofane z eksploatacji

1. Wyznacza się następujące minimalne poziomy odzysku i recyklingu odniesione do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku:
 - 85% i 80% do końca 2014 roku,
 - 95% i 85% od dnia 1 stycznia 2015 r.
2. Wyeliminowanie tzw. „szarej strefy”.

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

System gospodarowania pojazdami wycofanymi z eksploatacji powinien obejmować:

- zbieranie pojazdów przez posiadające stosowne decyzje administracyjne punkty zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- zbieranie przez gminy porzuconych pojazdów i dostarczanie ich do punktów zbierania lub stacji demontażu pojazdów,
- zbieranie i demontaż w stacjach demontażu pojazdów posiadających stosowne decyzje administracyjne,
- odzysk, w tym recykling i unieszkodliwianie, odpadów wyselekcjonowanych z pojazdów przez wyspecjalizowane podmioty gospodarcze.

Odpady zawierające azbest

1. Zakłada się osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032” oraz „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego”.

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

Wyroby zawierające azbest powinny być demontowane przez specjalistyczne firmy posiadające decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi i pozwolenie na wytwarzanie odpadów oraz wyposażenie techniczne przy zachowaniu

podstawowych zasad BHP. Odpady zawierające azbest powinny być deponowane na składowiskach (lub wydzielonych kwaterach) przyjmujących odpady zawierające azbest.

Przeterminowane środki ochrony roślin

1. Uszczelnienie systemu zbierania przeterminowanych środków ochrony roślin i opakowań po tych środkach pochodzących z bieżącej produkcji i stosowania w rolnictwie.

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

System zbierania opakowań po środkach ochrony roślin zgodnie z przepisami ustawowymi podlega procedurze kaucjonowania. Rozwiązanie to zapewnia zwrot ww. opakowań do sprzedawcy, producenta lub importera. Natomiast przeterminowane środki ochrony roślin oraz zużyte opakowania po środkach ochrony roślin, powstające u indywidualnego użytkownika, powinny być gromadzone w punktach zbierania odpadów niebezpiecznych. Całość zebranych odpadów tego rodzaju powinna być poddawana unieszkodliwianiu w specjalistycznych spalarniach odpadów niebezpiecznych.

4.4.2.2 Odpady pozostałe

Zużyte opony

1. W perspektywie do 2020 r. podstawowym celem jest utrzymanie dotychczasowego poziomu odzysku na poziomie co najmniej 75%, a recyklingu na poziomie co najmniej 15%.

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

Zużyte opony zbierane przez punkty serwisowe, specjalistyczne punkty gromadzenia odpadów oraz przez firmy posiadające stosowne zezwolenia powinny być poddawane następującym metodom i technologiom zagospodarowania:

- bieżnikowanie,
- wytwarzanie granulatu gumowego,
- odzyskowi energii poprzez współspalanie w cementowniach, elektrowniach lub elektrociepłowniach spełniających wymagania w zakresie współspalania odpadów

Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej

1. Do 2020 r. poziom przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych powinien wynosić minimum 70% wagowo.

W poniższej tabeli zamieszczono poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r.

Tab. 4-3 Poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 komunalnych w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2012 Poz. 645)

Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami (%)									
Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Inne niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe	30	36	38	40	42	45	50	60	70

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej powinny być selektywnie zbierane przez firmy posiadające zezwolenia na zbieranie i transport odpadów oraz przekazywane do instalacji odzysku odpadów budowlanych.

Komunalne osady ściekowe

W perspektywie do 2020 r. podstawowe cele w gospodarce komunalnymi osadami ściekowymi są następujące:

1. ograniczenie składowania osadów ściekowych,
2. zwiększenie ilości komunalnych osadów ściekowych przekształcanych metodami termicznymi (w tym współspalanie, produkcja paliwa alternatywnego),
3. maksymalizacja stopnia wykorzystania substancji biogennej zawartych w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego, chemicznego oraz środowiskowego.

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

Warunkiem uporządkowania gospodarki osadowo-ściekowej jest opracowanie i wdrożenie kompleksowego systemu gospodarki osadami ściekowymi, który przy podstawowych założeniach ograniczania składowania na składowiskach, oparty będzie na nowoczesnych metodach odzysku i unieszkodliwiania osadów ściekowych. System taki powinien bazować na preferowanych sposobach zagospodarowania osadów ściekowych stosowanych i sprawdzonych na świecie, oraz uwzględniać aspekty środowiskowe, społeczne i ekonomiczne.

Kompleksowe zagospodarowanie powinno dotyczyć zarówno osadów z oczyszczalni już działających, jak i obiektów projektowanych do realizacji w najbliższych latach. Kompleksowe podejście do gospodarki osadami ściekowymi wymaga podjęcia racjonalnych działań zmierzających do bezpiecznego unieszkodliwiania powstających osadów. W zależności od specyfiki danego regionu, wielkości skupisk ludzkich – a tym samym ilości

oczyszczalni ścieków i uzyskiwanych osadów, powinny być podjęte decyzje o technologii unieszkodliwiania osadów ściekowych.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 7 września 2005 roku w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. z 2005 r., Nr 186, poz. 1553, z późn. zmian., od 1 stycznia 2013 r. komunalne osady ściekowe nie spełniają warunków, które dopuszczają ich deponowanie na składowiskach. Wobec powyższego, wszystkie wytwarzane osady (jak również nagromadzone dotychczas w oczyszczalniach) muszą być skierowane do odzysku lub unieszkodliwienia w odpowiednich instalacjach lub poza instalacjami zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Preferowane będą procesy termicznego przekształcania (w tym współspalanie) lub recyklingu organicznego. Osady o dobrych parametrach jakościowych będą mogły znaleźć zastosowanie w rolnictwie i do rekultywacji.

Odpady ulegające biodegradacji inne niż komunalne

1. W okresie do roku 2023 zakłada się zmniejszenie masy składowanych odpadów do poziomu nie więcej niż 40% masy wytworzonych odpadów.

Odpady opakowaniowe

1. Jako cel na rok 2014 przyjęto osiągnięcie następujących poziomów odzysku i recyklingu (patrz poniżej). W latach następnych należy utrzymać te poziomy.

Tab. 4-4 Poziomy odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych przyjęte do osiągnięcia do 2014 roku

L.p.	Odpad powstały z	Minimalny poziom [%]	
	Rodzaj opakowań	odzysku	recyklingu
1	Opakowania razem	60 ¹	55 ¹
2	Opakowania z tworzyw sztucznych	-	22,5 ^{1,2}
3	Opakowania z aluminium	-	50 ¹
4	Opakowania ze stali, w tym blachy stalowej	-	50 ¹
5	Opakowania z papieru i tektury	-	60 ¹
6	Opakowania ze szkła gospodarczego, poza ampulkami	-	60 ¹
7	Opakowania z drewna	-	15 ¹

1. Nie dotyczy opakowań mających bezpośredni kontakt z produktami leczniczymi określonymi w przepisach Prawa farmaceutycznego,
2. Do poziomu recyklingu zalicza się wyłącznie recykling, w wyniku którego otrzymuje się produkt wykonany z tworzywa sztucznego.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2012 poz. 645) określa poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła. Poziomy te zamieszczono w poniższej tabeli.

Tab. 4-5 Poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych - Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2012 komunalnych (Dz. U. z 2012 Poz. 645)

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia (%)									
Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Papier, metal, tworzywa sztuczne	10	12	14	16	18	20	30	40	50

Realizacja celów w gospodarce odpadami opakowaniowymi wymaga: wdrażania efektywnych systemów selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych (przydatnych do recyklingu), dostosowanych do warunków lokalnych, rozwoju selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych poprzez tworzenie punktów selektywnego gromadzenia tych odpadów, postępu w technikach segregacji odpadów i inwestycji mających na celu poprawę jakości surowców dostarczanych do recyklingu (stacje segregacji), rozszerzenia zdolności przetwórczych (dla tych grup materiałowych, dla których obecne zdolności są niewystarczające: np. opakowania wielomateriałowe, opakowania stalowe), wdrażania systemów odzysku/unieszkodliwiania niebezpiecznych odpadów opakowaniowych z gospodarstw domowych (w oparciu o tworzone gminne punkty odbioru odpadów niebezpiecznych).

4.4.2.3 Odpady z wybranych gałęzi gospodarki, których zagospodarowanie stwarza problemy

W zakresie gospodarki odpadami z wybranych gałęzi gospodarki przyjmuje się następujące cele:

1. zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku,
2. zwiększenie udziału odpadów unieszkodliwianych poza składowaniem.

Strategia realizacji celów oraz przyjęte do realizacji kierunki działań

Odpady zawierające PCB

1. Monitorowanie prawidłowego postępowania z odpadami i urządzeniami zawierającymi PCB – w przypadku ich wykrycia.

Odpady zawierające azbest

1. Prowadzenie akcji informacyjno – edukacyjnej.
2. Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem, zgodnie z „Rządowym Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” oraz Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa wielkopolskiego.
3. Wybudowanie kwater/składowisk na odpady zawierające azbest oraz stosowanie innych, dozwolonych metod zagospodarowania odpadów azbestowych.

Odpady zawierające substancje zubożające warstwę ozonową

1. Prowadzenie akcji informacyjno – edukacyjnych w zakresie prawidłowego postępowania z urządzeniami zawierającymi substancje zubożające warstwę ozonową.
2. Rozwój systemu selektywnego zbierania urządzeń zawierających powyższe substancje i przekazywanie ich do odpowiednich zakładów celem demontażu.
3. Monitorowanie efektów zagospodarowania odpadów zawierających substancje zubożające warstwę ozonową.

4.5 Prognozowany stan środowiska w 2020 roku

Rozwój gospodarczo-społeczny Miasta i Gminy Buk oraz podjęte prace mają na celu ograniczenie antropopresji oraz ogólne polepszenie stanu środowiska naturalnego.

Realizacja przyjętej strategii ochrony środowiska pozwoli na uzyskanie równowagi między rozwojem gospodarczym, a wymogami ochrony środowiska oraz doprowadzi do określonego stanu środowiska. Poniżej przedstawiono ogólną prognozę stanu środowiska w 2020 roku, w ujęciu poszczególnych elementów środowiska (woda, powietrze, powierzchnia ziemi). Należy jednak podkreślić, że określenie spodziewanego stanu środowiska w ujęciu uwzględniającym zapisy "Prawa ochrony środowiska" i "Prawa wodnego" w chwili obecnej jest niezmiernie trudne co spowodowane jest m. in. niepewnością, co do rzeczywistego zaangażowania środków finansowych, w tym pomocowych UE.

Na stan środowiska w Mieście i Gminie Buk decydujący wpływ będą miały: system transportowy, sektor komunalny oraz energetyka, a w mniejszym stopniu przemysł oraz rolnictwo.

Działania samorządów, podmiotów i instytucji oraz społeczności lokalnych powinny być skierowane na:

- Rozwój infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej (budowę i modernizację systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków dotyczącej systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę).
- Zrównoważony rozwój systemu transportowego (ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych i emisji hałasu).
- Wprowadzanie najlepszych dostępnych technik (BAT) w sektorze energetyki.
- Korzystanie z ekologicznych źródeł energii cieplnej (w energetyce zawodowej i indywidualnych gospodarstwach).
- Zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich, w tym realizacja programów rolno-środowiskowych i wdrażanie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.
- Zrównoważony rozwój turystyki i rekreacji.
- Edukację ekologiczną.

4.5.1 Edukacja ekologiczna

Przewiduje się, że działania edukacyjne w zakresie kształtowania postaw ekologicznych mieszkańców będzie coraz bardziej efektywniejsze i zmieni stosunek do środowiska przyrodniczego. Łatwiejszy dostęp do informacji o środowisku może

spowodować zmniejszenie się potencjalnych konfliktów społecznych oraz większe zaangażowanie mieszkańców w lokalne działania na rzecz utrzymania czystości środowiska, w którym żyją.

4.5.2 Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

Należy przewidzieć, iż stan środowiska przyrodniczego będzie narażony na wiele czynników związanych z rozwojem gospodarczym gminy. Duży wpływ na zmiany przyrodnicze będzie miał rozwój transportu drogowego, niekontrolowana gospodarka odpadami oraz brak uregulowań przestrzennych w najważniejszych dokumentach planistycznych. W najbliższych latach niezbędny jest nacisk na ochronę środowiska przyrodniczego w zakresie powiększania ogólnej powierzchni obszarów prawnie chronionych oraz systematyczne opracowywanie i wdrażanie planów ochrony przyrody na tych obszarach.

Ważnym zadaniem dla Polski jest zwiększenie lesistości do 30% powierzchni kraju w 2020 r. Mimo, że powierzchnię województwa wielkopolskiego zajmują w ok. ¼ lasy (25,7% GUS 2012), a w przypadku powiatu 22,3%, sama gmina Buk charakteryzuje się bardzo niskim procentem lesistości – zaledwie ok. 3,7%. Z tego względu należy podjąć działania mające na celu zwiększenie zalesiania, aby ograniczyć nierównomierny rozkład lesistości.

Poza tym krajobraz będzie wymagał w najbliższej perspektywie szczególnej ochrony i zaangażowania samorządu ze względu na możliwość zwiększenia rozwoju zrównoważonej turystyki i rekreacji, a także ze względu na eksploatację surowców złóż. Dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej będzie również służył system wdrażania programów rolno-środowiskowych i uregulowanie zapisów w gospodarce przestrzennej powiatu.

Przewiduje się także, że w perspektywie najbliższych lat podniesie się tożsamość regionalna wśród mieszkańców, co będzie się przejawiało kontynuowaniem dawnych tradycji i zwyczajów regionu oraz ogólnej promocji walorów kulturowych. Wzrośnie również atrakcyjność obiektów o charakterze zabytkowym i historycznym w wyniku podejmowanych prac konserwatorskich.

4.5.3 Gleby

Stan jakości gleb użytkowanych rolniczo będzie się systematycznie poprawiał ze względu na coraz większą świadomość rolników ochrony gleb i nowe możliwości pozyskiwania dotacji finansowych ze środków UE w postaci programów rolno-środowiskowych. Przestrzeganie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk przyczyni się do ochrony gleb najwyższej jakości, a dzięki racjonalnemu gospodarowaniu zostaną zachowane wartości przyrodnicze.

Ze względu na rolniczy charakter gminy problemem dla środowiska glebowego może stać się nadmierne nawożenie mineralne pól uprawnych powodujące kumulację zanieczyszczeń głównie związkami azotu.

4.5.4 Kopaliny

W wyniku wyznaczenia granic obszarów przeznaczonych do eksploatacji przewiduje się, że wydobywanie surowców mineralnych, zasobów wody i energii oraz ich wykorzystanie

będzie prowadzone w sposób racjonalny tzn. w sposób zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju. Należy w tym zakresie uwzględnić interes społeczności lokalnej oraz koszty środowiskowe. Program ochrony środowiska jest narzędziem, które powinno umożliwiać samorządowi gminnemu uzyskiwanie wpływu (opinia) na etapie pozyskiwania koncesji.

Mimo to, na terenie gminy istnieje zagrożenie dewastacji krajobrazu i środowiska przyrodniczego na skutek eksploatacji surowców mineralnych. Tereny zdegradowane, zwłaszcza w rejonie eksploatacji kruszyw, będą stopniowo poddawane rekultywacji. Przewiduje się, że na tych terenach zostaną przywrócone naturalne walory przyrodnicze, które wpłyną pozytywnie na kształt krajobrazu.

4.5.5 Zasoby wodne

Należy przewidywać, iż uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej zmniejszy stopień zagrożenia wód podziemnych jednocześnie wpływając na poprawę jakości wód powierzchniowych. Kompleksowy system selektywnej gospodarki odpadowej ograniczy dopływ substancji zanieczyszczających wody, co w rezultacie zmniejszy udział wód pozaklasowych. Właściwie prowadzona gospodarka rolna przyczyni się do ograniczenia odpływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych, dzięki kontynuacji budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę. Ponadto przestrzeganie kodeksu dobrych praktyk zapewni lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego gleb przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego oddziaływania na środowisko nawozów i środków ochrony roślin.

4.5.6 Powietrze atmosferyczne

Priorytetem w działaniach na rzecz środowiska przyrodniczego jest poprawa jakości i czystości powietrza poprzez ograniczenie emisji pyłów i gazów do atmosfery. Najważniejszym zadaniem będzie dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz dyrektyw unijnych. Niezależnie od tych zobowiązań Polska ratyfikowała Konwencję Ramową ONZ (1992 r.) i podpisania Protokołu z Kioto (1997 r.). Tym samym Polska zadeklarowała się do zredukowania emisji gazów cieplarnianych w okresie 2008-2012 o co najmniej 5% w stosunku do poziomu tej emisji w 1990 r. Wspólnota Europejska przyjęła w Kioto zobowiązanie ograniczenia emisji o 8% do 2008 r., a do 2020 r. o 20-40%.

W obszarze gminy należy przewidywać, iż ogólny stan jakości powietrza nie ulegnie pogorszeniu. Prognozuje się zmniejszenie ilości stężeń substancji w powietrzu dla obszarów o największym zagrożeniu. Mimo optymistycznych prognoz dla tego obszaru należy zwrócić szczególną uwagę na szybki wzrost rozwoju transportu drogowego. Jest on obecnie podstawowym źródłem zanieczyszczeń powietrza.

Poziom zagrożenia emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do roku 2020 będzie się stopniowo pogarszał ze względu na wzrost liczby pojazdów spalinowych, dlatego sfera ta będzie wymagała szczególnego zaangażowania ze strony władz i ciągłego kontrolowania stanu emisji zanieczyszczeń.

Polska zobowiązała się także do tego, aby udział odnawialnych źródeł energii w 2020 r. wynosił 14% (wg Komisji Europejskiej udział powinien być nie mniejszy niż 15%). Realizacja tych celów będzie możliwa tylko dzięki szerokiej promocji korzystania z tych źródeł, wraz z zachętami ekonomicznymi i organizacyjnymi.

Prognozuje się, że rozwój energii odnawialnej na terenie miasta i gminy będzie uzyskiwany głównie z wiatru i w niewielkim zakresie z energii słonecznej i biomasy.

Pozostałe zasoby energii odnawianej nie stanowią istotnego źródła zasobów ze względu na niekorzystne warunki ich wykorzystania.

Niezwyczajnie istotnym argumentem przemawiającym za wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii jest użytkowanie ich bez degradacji środowiska oraz niewyczerpalność ich zasobów. Rada Europejska przyjęła, że w 2020 r. udział odnawialnych źródeł w produkcji energii wyniesie co najmniej 20% i o tyleż samo wzrośnie efektywność energetyczna.

Należy przewidywać, iż stan jakości powietrza będzie ulegał systematycznej poprawie. Przewiduje się zmniejszenie stężeń następujących substancji w powietrzu, według obszarów największego zagrożenia. Gmina Buk należy do klasy A ze względu na stężenie dwutlenku azotu.

Główne zagrożenie jakości powietrza niesie za sobą komunikacja samochodowa. Brak jest aktualnych pomiarów precyzyjnie wskazujących obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenia pochodzące z pojazdów, ale w celu określenia obszarów, które powinny być poddane szczególnej ochronie w szczególności należy zwrócić uwagę na zagrożenie wynikające z emisji NO₂ na trasie nr 307 odcinek Buk – Nowy Tomyśl.

4.5.7 Hałas

Zrównoważony rozwój systemu transportowego znacznie ograniczy emisję hałasu, co doprowadzi do osiągnięcia zgodności prawnej w zakresie poziomu hałasu w najbardziej newralgicznych miejscach.

Za szczególnie niepokojące należy uznać wzmożenie poziomu hałasu komunikacyjnego, jakie występuje na trasie 307. Nie wykracza ono, co prawda, poza wcześniej zdiagnozowane obszary, w których występowały przekroczone dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, jednak następuje jego wzmożenie. Pojawiły się również nowe obszary zagrożone w związku z eksploatacją autostrady.

4.5.8 Promieniowanie elektromagnetyczne

Nie przewiduje się, aby w najbliższych latach problem z polami elektromagnetycznymi w Mieście i Gminie Buk pogłębiał się. Wzrost świadomości społeczeństwa powinien wpłynąć na ograniczenie nawet niewielkich zagrożeń wynikających z ich oddziaływania. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska będzie kontynuował w tym zakresie monitoring w kolejnych latach.

4.5.9 Awarie przemysłowe

Przewiduje się stałe kontrole w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym na terenie Miasta i Gminy Buk. Do działań podstawowych, które należy zrealizować w przeciągu najbliższych lat należy zaliczyć wyznaczenie i kontrolę tras przewozu substancji niebezpiecznych, w taki sposób, aby zapewnić bezpieczeństwo na drogach, w środowisku i dla mieszkańców.

5 Plan operacyjny – działania na lata 2013-2016

Przedstawione w rozdziale poprzednim cele ekologiczne do 2020 roku i strategia ich realizacji są podstawą dla planu operacyjnego przewidzianego do realizacji na lata 2013–2016 obejmującego konkretne przedsięwzięcia (inwestycyjne i pozainwestycyjne), mające priorytet w skali powiatu i województwa.

5.1 Priorytety ekologiczne

W oparciu o analizę priorytetowych komponentów (zagrożeń i problemów) środowiska i najważniejszych przedsięwzięć zmierzających do poprawy aktualnego stanu środowiska rozpatrzono priorytety ekologiczne Miasta i Gminy Buk w perspektywie do 2016 roku.

Wśród najważniejszych kryteriów branych pod uwagę należy wymienić:

- wymogi wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach i ustawy Prawo wodne oraz innych ustaw komplementarnych,
- wynegocjowane przez Polskę okresy przejściowe dot. implementacji dyrektyw UE,
- dysproporcje pomiędzy stanem wymaganym a istniejącym,
- ponadlokalny wymiar przedsięwzięcia,
- obszary priorytetowe z punktu widzenia koncentracji działań w zakresie ochrony środowiska,
- możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego,
- obecne zaawansowanie inwestycji,
- wielokrotną korzyść z tytułu realizacji przedsięwzięcia.

Sformułowane priorytety ekologiczne są wyznacznikiem realizacji zadań zmierzających do dalszej poprawy jakości środowiska i zachowania cennych zasobów przyrody. Są one zgodne z priorytetami realizowanymi w ramach powiatowego oraz wojewódzkiego programu ochrony środowiska.

Ochrona przyrody

- ochrona istniejących obszarów i obiektów prawnie chronionych,
- ochrona różnorodności biologicznej,
- objęcie ochroną prawną terenów cennych przyrodniczo dla zachowania różnorodności biologicznej w regionie w tym korytarzy ekologicznych.

Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

- zwiększenie lesistości gminy,
- prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.

Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

- ograniczenie wodochłonności poszczególnych sektorów gospodarki, a szczególnie przemysłu,
- realizacja systemu małej retencji wodnej,
- odbudowa melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi.

Ochrona powierzchni ziemi

- ochrona przed erozją gleb poprzez zakrzewianie śródpolne oraz stosowanie dobrych praktyk rolnych,
- rekultywacja terenów po wyrobiskach żwiru zgodnie z decyzjami na rekultywację.

Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin

- racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin,
- kompleksowe wykorzystanie złóż i niezwłoczna rekultywacja złóż wyeksploatowanych,
- ochrona przed trwałą zabudową udokumentowanych złóż kopalin oraz perspektywicznych obszarów występowania złóż, zwłaszcza o znaczeniu strategicznym.

Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych

- kontynuacja realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK),
- uporządkowanie gospodarki ściekami opadowymi poprzez budowę, rozbudowę i modernizację kanalizacji deszczowej oraz urządzeń podczyszczających,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne wskazują na nieefektywność rozwiązań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków,
- uporządkowanie gospodarki ściekami opadowymi poprzez budowę, rozbudowę i modernizację kanalizacji deszczowej oraz urządzeń podczyszczających.

Ochrona jakości powietrza

- wdrażanie programów ochrony powietrza,
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- prowadzenie działań energooszczędnych w mieszkalnictwie i budownictwie (rozwój sieci ciepłowniczych, termomodernizacje),
- ograniczanie emisji ze środków transportu (modernizacja taboru, wykorzystanie paliw ekologicznych, remonty dróg).

Ochrona przez hałasem

- opracowywanie i wdrażanie programów ochrony środowiska przed hałasem,
- dalszy monitoring klimatu akustycznego.

Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

- edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól.

Ochrona przed wystąpieniem poważnych awarii

- działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w zakładach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych,
- szybkie usuwanie skutków poważnych awarii.

Edukacja ekologiczna

- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów środowiska.

Uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

- uwzględnianie aspektów środowiskowych w strategiach rozwoju poszczególnych sektorów gospodarczych.

Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym

- uwzględnianie aspektów ekologicznych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- aktywizacji rynku na rzecz ochrony środowiska.

Odpowiedzialność za szkody w środowisku oraz nadzór nad podmiotami korzystającymi ze środowiska

- doskonalenie procedur zgłaszania i usuwania szkód w środowisku,
- przestrzeganie prawa z zakresu ochrony środowiska.

Racjonalna gospodarki odpadami

- w świetle wymagań określonych w nowych ustawach wymaga się wykorzystania wzrastającej ilości odpadów komunalnych, które obecnie są w większości składowane.

Należy zaznaczyć, że często realizacja konkretnego przedsięwzięcia przynosi wielokrotną korzyść. Wynika to z faktu, że poszczególne elementy środowiska i uciążliwości

środowiskowe są ze sobą powiązane i poprawa jakości lub ochrona jednego z nich zwykle skutkuje poprawą lub ochroną pozostałych.

5.2 Plan operacyjny na lata 2013–2016

Na liście znalazły się m.in. przedsięwzięcia:

- proponowane do finansowania ze środków UE;
- ujęte w „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego” jako priorytetowe;
- wynikające z obowiązku ustawowego;
- zawarte w wojewódzkim programie ochrony środowiska;
- zawarte w powiatowym programie ochrony środowiska;
- niektóre ze zadań zgłoszonych do realizacji w najbliższych czterech latach;

Planowane inwestycje zostały pogrupowane w następujące obszary:

- Zaopatrzenie w wodę - Tab. 5-1,

Gospodarka ściekowa -

- Tab. 5-2,
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi (melioracje) - Tab. 5-3,
- Powietrze atmosferyczne – Tab. 5-4.
- Przyroda i krajobraz - Tab. 5-5
- Edukacja ekologiczna - Tab. 5-6
- Gleby i rolnictwo - Tab. 5-7
- Monitoring stanu środowiska - Tab. 5-8
- Gospodarka odpadami - Tab. 5-9

Zaproponowana lista zadań i czynności nie wyczerpuje wszystkich przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska, nie zamyka też możliwości realizowania innych działań charakteryzujących się mniejszym zakresem.

Możliwość uzyskania dofinansowania przedsięwzięć nie wskazanych w załączonych tabelach, istnieje jednak pod warunkiem, że odpowiadają zarysowanym w rozdz. 4 kierunkom działań.

Tab. 5-1 Zaopatrzenie w wodę - zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016

ZAOPATRZENIE W WODĘ – ZADANIA WŁASNE						
I - INWESTYCYJNE						
1.	Przedsięwzięcie	Budowa, rozbudowa, modernizacja sieci wodociągowej wraz z przyłączami na terenie gminy				
	Jednostki realizujące	Zakład Gospodarki Komunalnej w Buku				
	Koszty w latach 2013–2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		102	-	-	-	102
	Źródła finansowania	Środki własne				
2.	Przedsięwzięcie	Rozbudowa sieci wodociągowej we wsi Wielkowieś ul. Otuska				
	Jednostki realizujące	Zakład Gospodarki Komunalnej				
	Koszty w latach 2013–2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		209,5	-	-	-	209,5
	Źródła finansowania	Środki własne				

3	Przedsięwzięcie	Rozbudowa sieci wodociągowej we wsi Niepruszewo (w rejonie ul. Poznańskiej)				
	Jednostki realizujące	Zakład Gospodarki Komunalnej				
	Koszty w latach 2013–2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		527,3	-	-	-	527,3
	Źródła finansowania	Zakład Gospodarki Komunalnej w Buku				
Koszty inwestycyjne - 838,8 tys. PLN						
II - POZA INWESTYCYJNE						
1.	Przedsięwzięcie	Aktualizacja ewidencji zbiorników bezodpływowych ewidencja, zbiorników na gnojowice i płyt obornikowych				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013–2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		-	-	-	-	bez kosztów dodatkowych
	Źródła finansowania	-				
Koszty pozainwestycyjne - bez kosztów dodatkowych						
ZAOPATRZENIE W WODĘ – ZADANIA KOORDYNOWANE						
I- POZAINWESTYCYJNE						
1	Przedsięwzięcie	Monitoring jakości wody z sieci wodociągowej				
	Jednostki realizujące	Zakład Gospodarki Komunalnej w Buku				
	Koszty w latach 2013–2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		18,7	18,7	18,7	18,7	74,8.
	Źródła finansowania	Zakład Gospodarki Komunalnej w Buku				
Koszty pozainwestycyjne - 74,8 tys. PLN						

Tab. 5-2 Gospodarka ściekowa - zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016

GOSPODARKA ŚCIEKOWA – ZADANIA WŁASNE						
I - INWESTYCYJNE						
1	Przedsięwzięcie	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej (etap IV)				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		2041	1418	-	-	3453
	Źródła finansowania	Unia Europejska – Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, środki własne				
2	Przedsięwzięcie	Dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		30	30	30	30	120
	Źródła finansowania	Środki własne				
Koszty inwestycyjne tys. 3 573 tys. PLN						

GOSPODARKA ŚCIEKOWA – ZADANIA KOORDYNOWANE						
I- POZAINWESTYCYJNE						
1	Przedsięwzięcie	Monitoring jakości ścieków				
	Jednostki realizujące	Właściciele instalacji - Zakład Gospodarki Komunalnej w Buku				
	Koszty w latach 2013–2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		-	-	-	-	bez kosztów dodatkowych
	Źródła finansowania	-				
Koszty pozainwestycyjne - bez kosztów dodatkowych						

Tab. 5-3 Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi (melioracje) - zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016

RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODNYMI (MELIORACJE) - ZADANIA WŁASNE						
I- POZAINWESTYCYJNE						
1	Przedsięwzięcie	Dofinansowanie Gminnej Spółki Wodno – Melioracyjnej na bieżące utrzymanie, konserwacja rowów (melioracje szczegółowe)				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		30	30	30	30	120
	Źródła finansowania	Środki własne oraz dotacje i składki członkowskie				
Koszty pozainwestycyjne 120 tys. PLN						

Tab. 5-4 Powietrze atmosferyczne - zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016

POWIETRZE ATMOSFERYCZNE - ZADANIA WŁASNE						
II- POZAINWESTYCYJNE						
1	Przedsięwzięcie	Edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		-	1	-	1	2
	Źródła finansowania					
Koszty pozainwestycyjne – 2 tys. PLN						
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE - ZADANIA KOORDYNOWANE						
I- POZAINWESTYCYJNE						
1	Przedsięwzięcie	Monitoring jakości powietrza				
	Jednostki realizujące	WIOŚ w Poznaniu, WSSE, PSSE				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		Koszty monitoringu				
	Źródła finansowania	Środki budżetu państwa				
Koszty pozainwestycyjne - bez kosztów dodatkowych						

Tab. 5-5 Przyroda i krajobraz - zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016

PRZYRODA I KRAJOBRAZ – ZADANIA WŁASNE						
I- INWESTYCYJNE						
1.	Przedsięwzięcie	Nasadzenia drzew i krzewów na terenie Miasta i Gminy Buk				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		5	5	5	5	20
	Źródła finansowania	środki własne				
2.	Przedsięwzięcie	Park Leśny w Niepruszewie				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		10	10	10	10	40
	Źródła finansowania	środki własne				
Koszty inwestycyjne: 60 tys. PLN						
II- POZAINWESTYCYJNE						
1	Przedsięwzięcie	Zabiegi pielęgnacyjne drzew i krzewów				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		5	5	5	5	20
	Źródła finansowania	środki własne				
2.	Przedsięwzięcie	Czynna ochrona przyrody (ocena stanu zdrowotnego, pielęgnacja pomników przyrody, zabiegi ochronne itp.)				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		bez kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	środki własne				
Koszty pozainwestycyjne: 20 tys. PLN						
PRZYRODA I KRAJOBRAZ – ZADANIA KOORDYNOWANE						
I- POZAINWESTYCYJNE						
1.	Przedsięwzięcie	Realizacja ochrony lasów w oparciu o plany urządzenia lasów i uproszczone plany urządzenia lasów				
	Jednostki realizujące	RDLP w Poznaniu, Nadleśnictwo				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	środki własne				
2.	Przedsięwzięcie	Ochrona, pielęgnacja i utrzymanie terenów leśnych				
	Jednostki realizujące	Nadleśnictwo				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	środki własne				

PRZYRODA I KRAJOBRAZ – ZADANIA KOORDYNOWANE						
I- POZAINWESTYCYJNE						
3.	Przedsięwzięcie	Zwiększanie lesistości				
	Jednostki realizujące	Nadleśnictwo, Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	środki własne				
Koszty inwestycyjne: b.d.						

Tab. 5-6 Edukacja ekologiczna – zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016

EDUKACJA EKOLOGICZNA – ZADANIA WŁASNE						
I- POZAINWESTYCYJNE						
1.	Przedsięwzięcie	Materiały informacyjne ulotki, plakaty itp. dot. segregacji odpadów				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		1	1	1	1	4
	Źródła finansowania	Środki własne				
2.	Przedsięwzięcie	Konkursy z zakresu ochrony środowiska dla dzieci i młodzieży				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		7,5	7,5	7,5	7,5	30
	Źródła finansowania	Środki własne				
3.	Przedsięwzięcie	Nauka segregacji odpadów w przedszkolach i szkołach				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		0,5	0,5	0,5	0,5	2
	Źródła finansowania	Środki własne				
4.	Przedsięwzięcie	Zajęcia z zakresu edukacji ekologicznej realizowane przez szkoły (m.in. udział w akcji „Sprzątanie świata”, wycieczki dydaktyczne, rajdy, konkursy, spotkania z osobami związanymi z ochroną przyrody, segregacja odpadów)				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		1	1	1	1	4
	Źródła finansowania	środki własne				
5.	Przedsięwzięcie	Udział pracowników Urzędu Miasta i Gminy Buk w szkoleniach, kursach, konferencjach z zakresu ochrony środowiska				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		2	2	2	2	8
	Źródła finansowania	środki własne				

EDUKACJA EKOLOGICZNA – ZADANIA WŁASNE						
I- POZAINWESTYCYJNE						
7	Przedsięwzięcie	Prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		1	1	1	1	4
	Źródła finansowania	środki własne				
8	Przedsięwzięcie	Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	bez kosztów
	Źródła finansowania	bez kosztów				
Zadanie własne i koordynowane						
1	Przedsięwzięcie	Opracowanie programu edukacji ekologicznej dla Miasta i Gminy Buk				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	-				
2	Przedsięwzięcie	Przeprowadzenie pilotażu programu edukacji ekologicznej				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	-				
Koszty inwestycyjne: 48 tys. PLN						
EDUKACJA EKOLOGICZNA – ZADANIA KOORDYNOWANE						
I- POZAINWESTYCYJNE						
1.	Przedsięwzięcie	Konkursy z zakresu ochrony środowiska dla dzieci i młodzieży, kampanie informacyjno-edukacyjne, imprezy o tematyce ekologicznej, konferencje				
	Jednostki realizujące	Powiat Poznański, Marszałek Województwa				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	budżet Powiatu, Województwa, WFOŚiGW, sponsorzy				
2	Przedsięwzięcie	Konkursy fotograficzne promujące przyrodę gminy				
	Jednostki realizujące	Powiat Poznański				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	budżet Powiatu				
3	Przedsięwzięcie	Szkolenia z zakresu ochrony środowiska i przyrody kierowane m.in. do nauczycieli, uczniów, sołtysów, policji				
	Jednostki realizujące	Powiat Poznański, ZPKWW, WIOŚ, RDOŚ				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	budżet Powiatu				

4	Przedsięwzięcie	Inne działania związane z edukacją ekologiczną, w tym realizacja programu Promocja Ekologii Poprzez Edukację (PEPE), popularyzacja odnawialnych źródeł energii				
	Jednostki realizujące	Powiat Poznański				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	budżet Powiatu				
5	Przedsięwzięcie	Działania informacyjne skierowane do przedsiębiorców				
	Jednostki realizujące	Powiat Poznański				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	budżet Powiatu				
6	Przedsięwzięcie	Pogłębianie świadomości społecznej o negatywnym wpływie hałasu na człowieka				
	Jednostki realizujące	Powiat Poznański				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	budżet Powiatu				
9	Przedsięwzięcie	Aktywizacja kadry pedagogicznej do przygotowywania dzieci i młodzieży do pogłębiania wiedzy o środowisku przyrodniczym i jego ochronie o środowisku i jego ochronie				
	Jednostki realizujące	Dyrektorzy Szkół				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		-	-	-	-	-
	Źródła finansowania	Bez kosztów				
10	Przedsięwzięcie	Promocja turystyki rowerowej i pieszej – np. „Rajd rodzinny”				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		-	-	-	-	-
	Źródła finansowania	Bez kosztów				
Koszty pozainwestycyjne: tys. PLN						

Tab. 5-7 Gleby i rolnictwo – zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016

GLEBY I ROLNICTWO- ZADANIA KOORDYNOWANE						
I- POZAINWESTYCYJNE						
2	Przedsięwzięcie	Promocja programów rolno środowiskowych				
	Jednostki realizujące	ODR				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	-				
3	Przedsięwzięcie	Wspieranie i promocja gospodarstw ekologicznych				
	Jednostki realizujące	ODR				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	-				

GLEBY I ROLNICTWO- ZADANIA KOORDYNOWANE						
I- POZAINWESTYCYJNE						
4	Przedsięwzięcie	Monitoring gleb zgodnie z wymaganiami prawnymi (w cyklach 5-letnich)				
	Jednostki realizujące	GIOS, ING w Puławach				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	-				
5	Przedsięwzięcie	Ochrona i wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych spełniających rolę przeciwoerozyjną				
	Jednostki realizujące	Rolnicy indywidualni				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	-				
koszty pozainwestycyjne: b.d.						

Tab. 5-8 Monitoring stanu środowiska - zadania własne i koordynowane zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016

MONITORING STANU ŚRODOWISKA - ZADANIA KOORDYNOWANE						
I - POZAINWESTYCYJNE						
1	Przedsięwzięcie	Monitoring stanu powietrza, wód, ścieków, gleb, hałasu, gospodarki odpadami				
	Jednostki realizujące	Zakład Gospodarki Komunalnej w Buku				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		60	60	60	60	240
	Źródła finansowania	środki własne				
koszty pozainwestycyjne 240 tys. PLN						

Tab. 5-9 Gospodarka odpadami - zadania własne zgłoszone do realizacji w latach 2013–2016

GOSPODARKA ODPADAMI - ZADANIA WŁASNE						
I - POZAINWESTYCYJNE						
1	Przedsięwzięcie	Prowadzenie edukacji ekologicznej wynikająca z zapisów ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		-	-	-	-	bez kosztów
	Źródła finansowania	środki własne				
2	Przedsięwzięcie	Utrzymanie punktów zbierania selektywnego odpadów				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	środki własne				

GOSPODRKA ODPADAMI - ZADANIA WŁASNE?						
I - POZAINWESTYCYJNE						
3	Przedsięwzięcie	Partycypowanie w kosztach w zakresie likwidacji wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta i Gminy Buk				
	Jednostki realizujące	Burmistrz Miasta i Gminy Buk				
	Koszty w latach 2013-2016 (w tys. PLN)	2013	2014	2015	2016	razem
		20	20	20	20	80
	Źródła finansowania	środki własne				
koszty pozainwestycyjne: 80 tys. PLN						

6 Zarządzanie Programem ochrony środowiska

Przy wdrażaniu Programu istotne jest właściwe wykorzystanie rozwiązań organizacyjnych, uwzględniających zasady zrównoważonego rozwoju. Istotne jest również odpowiednie sformułowanie i zweryfikowanie zasad zarządzania środowiskiem w niniejszym Programie. Ważne jest, aby zarządzanie środowiskiem dotyczyło zarówno służb ochrony środowiska jak również przedstawicieli różnych branż i gałęzi gospodarki oraz sfery życia społecznego, a ich działania były zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Niniejszy rozdział prezentuje instrumenty jakie wspomagają realizację Programu ochrony środowiska. Są to tzw. instrumenty polityki ekologicznej obejmujące zasady zarządzania środowiskiem, które wynikają z zakresu kompetencyjnego administracji samorządowej szczebla gminnego.

Program ochrony środowiska pełni szczególną rolę w zarządzaniu środowiskiem. Z punktu widzenia władz Miasta i Gminy Buk, może być on postrzegany jako instrument koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska oraz intensyfikacji współpracy różnych instytucji lub organizacji. Współpraca ta powinna być oparta o dobrowolne porozumienia na rzecz efektywnego wdrażania Programu. W związku z tym zasadne jest przedstawienie procedury wdrażania Programu, aby właściwe służby administracji publicznej miały czytelny obraz terminów i zakresów weryfikacji poszczególnych elementów Programu oraz jasne określenie zasad współpracy poszczególnych grup zadaniowych w realizacji Programu.

6.1 Instrumenty polityki ochrony środowiska

Instrumenty dostępne dla samorządu przy realizacji celów i zadań, jakie zostały określone w niniejszym dokumencie, zostały przywołane w licznych aktach prawnych mających bezpośredni wpływ na ochronę środowiska. Kluczowym aktem prawnym w zakresie ochrony środowiska jest ustawa Prawo ochrony środowiska i jej poszczególne uwarunkowania, które zostały zawarte w następujących ustawach:

- Prawo wodne,
- o ochronie przyrody,
- o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- o odpadach,
- Inspekcji Ochrony Środowiska,
- Prawo geologiczne i górnicze,
- Prawo budowlane.

Występują różne podziały instrumentów zarządzania ochroną środowiska. Najbardziej istotną grupę stanowią instrumenty prawno-finansowe. Mają one charakter arbitralny i działają w oparciu o zobiektywizowane i dość jasno sprecyzowane normatywy. Pochodną stosowanych norm jest mechanizm koncesyjno-redystrybucyjny, którego celem jest pozyskanie środków od podmiotów i instytucji korzystających ze środowiska i kierowanie ich do realizacji zadań mających na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko lub wprost likwidującego skutki takiego oddziaływania.

Taka sama ważność dotyczy instrumentów społecznych. Ich znaczenie jest nie do przecenienia, gdyż wynikają wprost z przekonań i światopoglądu mieszkańców. Zarówno,

tych którzy mają największy, jak i najmniejszy wpływ na kształtowanie rzeczywistości w skali makro i mikro. Jednak dopiero suma działań zarówno tych wielkich, jak i tych małych powoduje, że istnieje możliwość osiągnięcia sukcesu w zakresie realizacji wymagań wynikających z wymogów prawa oraz światopoglądu uczestników poszczególnych procesów inwestycyjnych oraz realizacyjnych.

Instrumenty prawno-finansowe powszechnie traktuje się jako podstawowe w procesach zarządzania środowiskowego, jednak coraz silniejszą pozycję zyskują mechanizmy oparte na instrumentach społecznych.

6.1.1 Instrumenty prawne

Do podstawowych instrumentów prawnych będących w gestii bezpośredniego lub pośredniego wpływu samorządu powiatowego należą:

- pozwolenia zintegrowane;
- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii;
- pozwolenia wodnoprawne;
- pozwolenia na wprowadzenie gazów i pyłów do powietrza;
- pozwolenia na wytwarzanie odpadów;
- pozwolenia na emitowanie hałasu do środowiska;
- pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych;
- koncesje geologiczne na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin oraz na wydobywanie kopalin;
- postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko;
- plan zagospodarowania przestrzennego;
- strategia rozwoju województwa;
- strategia rozwoju powiatu;
- strategia rozwoju miasta i gminy
- uchwała w sprawie budżetu;
- studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- decyzje administracyjne;
- monitoring stanu środowiska.

Kompetencje kontrolne wynikające z ustaw z zakresu ochrony środowiska w tym: Prawo ochrony środowiska, Prawo wodne, ustawa o odpadach itd. w zakresie przestrzegania wymogów należą do marszałka województwa. Jednak w wielu istotnych sprawach kompetencje kontrolne posiadają władze powiatu. Starosta jest podstawowym organem, w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, w zakresie wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej należących do właściwości powiatu, w tym w zakresie gospodarki wodnej, rybactwa śródlądowego, gospodarki leśnej, prawa łowieckiego, postępowania z odpadami, ochrony powietrza atmosferycznego, ochrony przed hałasem, ochrony przyrody, prawa geologicznego, ochrony zwierząt oraz gospodarki gruntami rolnymi i leśnymi. Ponadto bardzo ważnym instrumentem służącym właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska są: raport oddziaływania na środowisko oraz plan zagospodarowania przestrzennego.

Wprowadzenie wymogów Dyrektywy IPPC (ang. Integrated Pollution Prevention and Control) do polskiego systemu prawnego ochrony środowiska wpłynie również na funkcjonowanie znacznej części przedsiębiorstw. Spowoduje wystąpienie konieczności stosowania zintegrowanego podejścia do zapobiegania i ograniczania emisji z prowadzonych procesów technologicznych oraz zasady ochrony środowiska jako całości.

Pozwolenia takie będą służyły próbom całościowej oceny oddziaływania poszczególnych podmiotów na środowisko oraz będą skutkowały odejściem od praktyki wydawania pozwoleń i decyzji administracyjnych, odnoszących się do poszczególnych mediów (pobór wody, gospodarka odpadami), komponentów środowiska (emisje do powietrza, odprowadzanie ścieków) czy uciążliwości (hałas, pola elektromagnetyczne) na rzecz wydawania pozwoleń o charakterze całościowym, obejmującym wszystkie analizowane aspekty środowiskowe. Pozwolenia będą wydawane w oparciu o analizy porównawcze najlepszych dostępnych technik i technologii (wymogi BAT).

Szczególnym instrumentem prawnym stał się **monitoring stanu środowiska**. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiskowych. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów informacyjnych, jako bardzo ważna podstawa analiz, ocen czy decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

Obowiązek prowadzenia monitoringu środowiska leży w gestii Inspekcji Ochrony Środowiska, a opracowanie kompletnego wieloletniego programu monitoringu będzie możliwe po ukazaniu się wszystkich wymaganych rozporządzeń (m.in.: do ustawy Prawo Wodne, ustawy Prawo ochrony środowiska). Rozporządzenia te ukazują się sukcesywnie, a program jest opracowywany.

6.1.2 Instrumenty finansowe

Jednym z najważniejszych instrumentów realizacji Programu ochrony środowiska jest finansowanie inwestycji służących ochronie środowiska. Środki finansowo-prawne ochrony środowiska stanowią w szczególności:

- opłaty za korzystanie ze środowiska;
- administracyjne kary pieniężne;
- zróżnicowane stawki podatków i innych danin publicznych służące celom ochrony środowiska.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska pełnią zarówno funkcję prewencyjną, jak i redystrybucyjną. Funkcja prewencyjna dotyczy aktywnego zachęcania podmiotów gospodarczych do podejmowania działań w zakresie:

- instalowania odpowiednich urządzeń ochronnych,
- dokonywania wyboru najlepszej (z punktu widzenia minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko) dostępnej technologii,
- optymalizacji lokalizacji inwestycji,
- oszczędnego korzystania z zasobów środowiska.

Funkcja redystrybucyjna polega natomiast na gromadzeniu i przemieszczaniu środków przeznaczonych na ochronę środowiska.

Zgodnie z art. 273 ustawy Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) opłata za korzystanie ze środowiska jest ponoszona za:

- wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza;
- wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi;
- pobór wód;
- składowanie odpadów.

Opłaty kierowane są do funduszy celowych, w tym do powiatowych funduszy ochrony środowiska. Kary pieniężne pobierane są za działania niezgodne z obowiązującym prawem, w tym z wydanymi pozwoleniami, decyzjami i koncesjami.

Możliwości pozyskiwania środków z funduszy celowych dla inwestycji proekologicznych realizowanych na obszarze Powiatu Pyrzyckiego istnieją poprzez dotacje i pożyczki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska pobierane są za korzystanie ze środowiska podmiot korzystający ze środowiska oraz za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza. Opłaty kierowane są na rachunek urzędu marszałkowskiego właściwego ze względu na miejsce korzystania lub ze względu na właściwego ze względu na miejsce rejestracji podmiotu korzystającego ze środowiska.

Wpływy z tytułu opłat i kar stanowią przychody Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz dochody budżetów powiatów i budżetów gmin.

Możliwości pozyskiwania środków z funduszy celowych dla inwestycji proekologicznych realizowanych na obszarze Miasta i Gminy Buk istnieją poprzez dotacje i pożyczki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Instrumenty finansowania ochrony środowiska stanowią:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi i za składowanie odpadów,
- administracyjne kary pieniężne – są ponoszone za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska, ustalonych decyzją, a także w zakresie magazynowania odpadów i emitowania hałasu do środowiska. Kary wymierza, w drodze decyzji wojewódzki inspektor ochrony środowiska za:
 - przekroczenie określonych w pozwoleniach ilości lub rodzajów gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza,
 - przekroczenie określonych w pozwoleniach ilości, stanu lub składu minimalnej procentowej redukcji stężeń substancji w ściekach oraz masy substancji w odprowadzanych ściekach przypadającej na jednostkę masy wykorzystanego surowca, materiału, paliwa lub wytworzonego produktu,
 - przekroczenie określonej w pozwoleniach na pobór wód, ilości pobranej wody,
 - naruszenie warunków decyzji zatwierdzającej instrukcję eksploatacji składowiska odpadów albo decyzji określającej miejsce i sposób magazynowania odpadów, wymaganych przepisami o odpadach, co do rodzaju i sposobu składowania lub magazynowania odpadów,
 - przekroczenie określonych w decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu lub pozwoleniu poziomów hałasu określonych.
- odpowiedzialność cywilna – do odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko stosuje się przepisy Kodeksu Cywilnego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Każdy, komu przez bezprawne oddziaływanie na środowisko bezpośrednio zagraża szkoda lub została mu wyrządzona szkoda, może żądać od podmiotu odpowiedzialnego za te zagrożenie lub naruszenie przywrócenia stanu zgodnego z prawem i podjęcia środków zapobiegawczych, w szczególności przez zamontowanie instalacji lub urządzeń zabezpieczających

przed zagrożeniem lub naruszeniem; w razie gdy jest to niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, może on zażądać zaprzestania działalności powodującej to zagrożenie lub naruszenie. Jeżeli zagrożenie lub naruszenie dotyczy środowiska jako dobra wspólnego, z roszczeniem może wystąpić Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, a także organizacja ekologiczna,

- odpowiedzialność karna – zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi w tym zakresie,
- odpowiedzialność administracyjna - jeżeli podmiot korzystający ze środowiska negatywnie oddziałuje na środowisko, organ ochrony środowiska może w drodze decyzji, nałożyć obowiązek:
 - ograniczenia oddziaływania na środowisko,
 - przywrócenia środowiska do stanu właściwego.

Instrumenty finansowe w układzie podmiotowym finansowania ochrony środowiska:

Budżet państwa

Z tego źródła finansuje się w trybie dotacji inwestycje ponadregionalne, realizowane przede wszystkim przez jednostki samorządu terytorialnego. W ten sposób finansowane mogą być m.in. inwestycje w zakresie gospodarki wodnej, zalesienia.

Fundusze ekologiczne

Obecnie funkcjonują następujące fundusze ekologiczne:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Fundusze te funkcjonują na podstawie obecnie obowiązującej ustawy - Prawo ochrony środowiska. Narodowy i wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej mają osobowość prawną..

6.1.3 Instrumenty społeczne

Do instrumentów społecznych należą działania mające na celu wypracowanie akceptacji społeczeństwa dla realizacji celów i zadań Programu ochrony środowiska. Istotne znaczenie dla ich realizacji mają:

- współdziałanie i partnerstwo, które polegać powinno na konsultacjach społecznych i debatach publicznych oraz współpracy samorządów,
- upowszechnianie w społeczeństwie informacji o środowisku zasięganie jego opinii podczas procedur prowadzonych w sprawach ochrony środowiska,
- edukacja ekologiczna, która jest jednym ze strategicznych elementów ochrony środowiska, mającym na celu kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i postaw,
- stymulacja i wspieranie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych kompetentnie i rzetelnie działających w sferze ochrony środowiska.

Współdziałanie społeczności lokalnych z samorządem terytorialnym

Narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”.

Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne:

- pierwsza dotyczy działań samorządów poprzez m.in. doskonalenie profesjonalne i systemy szkoleń, interdyscyplinarny model pracy, współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych;
- druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem, jest to przede wszystkim udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych, wprowadzanie mechanizmów, tzw. budowania świadomości między innymi poprzez udział w procesach decyzyjnych.

Koniecznym zatem będzie kontynuowanie niezbędnych rozwiązań dla stworzenia w urzędach administracji publicznej sprawnego systemu udostępniania i upowszechniania informacji oraz umożliwiania skutecznego udziału społeczeństwa w ochronie środowiska, zgodnego z projektem ustawy o postępowaniu w sprawie ocen oddziaływania na środowisko oraz dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie. Dla udrożnienia kanałów obiegu informacji w maksymalnie szerokim zakresie koniecznym będzie wykorzystanie nowoczesnych środków przekazywania informacji. Szczególnie istotnym jest znaczne poszerzenie zakresu informacji udostępnianego w postaci cyfrowej na stronach internetowych organów samorządu.

Koniecznym jest również stworzenie i systematyczne aktualizowanie publicznych rejestrów, w których następować będzie udostępnianie do opiniowania oraz dalszego wglądu:

- decyzje ustalające rodzaje i ilości substancji zanieczyszczających dopuszczonych do wprowadzania do powietrza,
- decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu przenikającego do środowiska,
- zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów,
- zezwolenia na zamierzone uwolnienie genetycznie zmodyfikowanych organizmów do środowiska w celach eksperymentalnych lub wprowadzenie do obrotu produktu zawierającego organizmy genetycznie zmodyfikowane lub składającego się z takich organizmów albo ich części,
- wykazy rodzajów i ilości zanieczyszczeń wprowadzonych do powietrza,
- decyzje o wymiarze, odroczeniu terminu płatności i rozłożeniu na raty kar pieniężnych za naruszanie wymagań ochrony środowiska,
- decyzje o wymiarze kar pieniężnych za naruszanie wymagań ochrony środowiska,
- pozwolenia na wytwarzanie odpadów,
- zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- wykazy rodzajów i ilości odpadów umieszczonych na składowisku odpadów oraz o czasie ich składowania,
- decyzje o wymiarze, odroczeniu terminu płatności i rozłożeniu na raty kar pieniężnych za składowanie odpadów w miejscu na ten cel nie wyznaczonym lub niezgodnie z wymaganiami określonymi decyzją o pozwoleniu na budowę składowiska odpadów,
- pozwolenia wodnoprawne na pobór wód,
- pozwolenia wodnoprawne na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,

- wykazy ilości pobranej wody oraz ilości, rodzaju i przeciętnego składu ścieków wprowadzonych do wód lub do ziemi,
- decyzje o wymiarze, odroczeniu terminu płatności i rozłożeniu na raty kar pieniężnych za wprowadzenie do wód lub do ziemi ścieków nie odpowiadających wymaganym warunkom,
- decyzje o karach pieniężnych za pobór wody w ilości większej niż ustalona w pozwoleniu wodno-prawnym oraz za piętrzenie wody wyższe od dozwolonego,
- decyzje w sprawie uznania lasów za ochronne lub pozbawienia ich tego charakteru,
- polityki, strategie, plany lub programy poddawane postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko,
- decyzje poddawane postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko,
- karty informacyjne oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
- raporty oddziaływania na środowisko,
- analizy porealizacyjne,
- wykazy obiektów niebezpiecznych (zgodnie z dyrektywą SEVESO II),
- wykazy notyfikowanych substancji niebezpiecznych wprowadzanych do obrotu i wyrobów (produktów) zawierających takie substancje,
- wykazy zawierające informacje o uwalnianiu i transferze zanieczyszczeń.

Edukacja ekologiczna

Ta forma edukacji jest bardzo ważnym instrumentem społecznym wspomagającym wdrażanie programu ochrony środowiska. Głównym jej celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. W społeczeństwie zaczyna istnieć coraz większa potrzeba posiadania takiej wiedzy. W ciągu ostatnich dziesięciu lat obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej. Rolę koordynującą tutaj odgrywać mogą organizacje ekologiczne, których jest brak na terenie miasta.

Szkolenia

Działania edukacyjne realizowane są w różnych formach i na różnych poziomach, poczynając od szkół wszystkich stopni, a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji. Działalność ta prowadzona jest od wielu lat, lecz ciągle wymaga dalszego poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych i społecznych.

W szczególności powinny być organizowane szkolenia dla:

- pracowników administracji,
- samorządów mieszkańców,
- nauczycieli szkół wszystkich szczebli,
- członków organizacji pozarządowych,
- dziennikarzy,
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa nt. stanu środowiska np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów

o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych. Edukacja i informacja oraz komunikacja są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

6.1.4 Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne rozumiane są jako narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

Strategie i programy wdrożeniowe

Strategia rozwoju Powiatu Poznańskiego jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska w skali miasta i gminy. Dokument ten jest bazą dla programów sektorowych (np. dot. rozwoju przemysłu, turystyki, ochrony zdrowia, itd.), a także daje ogólne wytyczne co do kierunków działań w zakresie ochrony środowiska.

Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Buk jest zarówno planem ochrony środowiska do 2020 roku, jak i programem wdrożeniowym na najbliższe 4 lata (2013-2016).

Należy jednak zaznaczyć, że program ochrony środowiska jest programem, który z jednej strony uwzględnia kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej strony wytycza pewne ramy tego rozwoju. Oznacza to, że działania realizowane np. w przemyśle czy rolnictwie, muszą być brane pod uwagę w programie ochrony środowiska i jednocześnie ochrona środowiska wymaga podejmowania pewnych działań w poszczególnych dziedzinach gospodarki i codziennego bytowania mieszkańców miasta i gminy. Również zagadnienia związane z gospodarką odpadami, uwzględnione w ramach niniejszego projektu, są planem strategicznym i wdrożeniowym. Program podaje zarówno projektowany system gospodarowania odpadami, ale także rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć oraz harmonogram uruchamiania środków finansowych i ich źródeł.

Systemy zarządzania środowiskowego

Od zakładów przemysłowych, które nadal są źródłem poważnych zagrożeń dla środowiska, oczekuje się zwiększonej aktywności na rzecz jego ochrony. Ochrona ta nie może sprowadzać się tylko do naprawy już zaistniałych szkód i spełniania wymogów zdefiniowanych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska. Konieczne staje się przede wszystkim zapobieganie powstawaniu negatywnych oddziaływań czy szkód w środowisku. Działania na rzecz ochrony środowiska wymuszane były przez czynniki zewnętrzne: społeczeństwo, przepisy prawne, administrację publiczną zajmująca się ochroną środowiska, a także międzynarodowe otoczenie.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju stwarza podstawę do zmiany nastawienia przedsiębiorców do ochrony środowiska, polegające na samodzielnym definiowaniu problemów i szukaniu (z wyprzedzeniem) środków zaradczych. Stąd powstała koncepcja zarządzania środowiskowego. Cechą zarządzania środowiskowego jest włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firmy i przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu firmy. Idea ta jest realizowana poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (systemy sformalizowane - np. normy ISO 14 000 EMAS lub

niesformalizowane - np. Program Czystszej Produkcji). Powinny być prowadzone działania inspirujące firmy do starań o wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego, wskazujące na niewątpliwie korzyści wynikające z jego wprowadzenia.

W późniejszym etapie należy poszukiwać sposobu jak włączyć system zarządzania środowiskowego w pozwolenia wydawane przez Wojewodę lub Starostę dla zakładów zlokalizowanych w mieście i gminie. Takie podejście jest zgodne z polityką Unii Europejskiej, która poleca systemy zarządzania środowiskowego jako wyraz własnej odpowiedzialności przemysłu za sprawy środowiskowe.

Wspomniane systemy zarządzania środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym Urzędu Miasta i Gminy Buk.

Instrumenty planistyczne

System planowania przestrzennego (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gmin, plany zagospodarowania przestrzennego województw oraz koncepcje polityki zagospodarowania przestrzennego kraju) stanowi jedno z podstawowych narzędzi zarządzania środowiskiem oraz realizowania w polityce państwa zasady regionalizacji (tj. dostosowania kierunków i sposobów działania w zakresie rozwoju poszczególnych obszarów kraju do ich zróżnicowanych predyspozycji) oraz zasady integrowania ze sobą polityk w różnych dziedzinach gospodarki (i wzajemnego wyważania pomiędzy sobą ich nierzadko rozbieżnych interesów).

Strategia rozwoju województwa

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego jest dokumentem nadrzędnym, wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla programów sektorowych (np. dotyczących rozwoju przemysłu, turystyki, ochrony środowiska, itd.).

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa

Plan jest elementem regionalnego planowania strategicznego. Stanowi on podstawowe narzędzie równoważenia różnych sfer rozwoju województwa w przestrzeni, a jednocześnie służy konkretyzacji przestrzennej celów sformułowanych w strategii rozwoju województwa.

Strategia rozwoju powiatu poznańskiego oraz Miasta i Gminy Buk

Strategia rozwoju powiatu poznańskiego oraz Miasta i Gminy Buk to kolejne dokumenty określające podstawowe tendencje rozwojowe, które są również wytycznymi dla programów sektorowych, w tym dla programu ochrony środowiska.

6.2 Upowszechnianie informacji o środowisku

Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008 nr 199, poz. 1227) organy administracji są obowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie, znajdujące się w ich posiadaniu (art. 8 ustawy). Zakres informacji i zasady ich udostępniania określa art. 21 Informacje o środowisku. Urząd Miasta i Gminy Buk będzie maksymalnie wykorzystywał nowoczesne środki komunikowania się. W pierwszej kolejności rozszerzony zostanie zakres informacji dostępny na stronach internetowych o dane dotyczące oceny stanu środowiska w mieście i gminie oraz informacje nt. realizacji niniejszego programu.

Zgodnie z art. 25 ustęp 1 wzmiankowanej powyżej ustawy, burmistrz jest zobligowany do udostępnienia w Biuletynie Informacji Publicznej danych:

- a) z zakresu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska:
- gminne programy ochrony środowiska, o których mowa w art. 17 ust. 1 tej ustawy,
 - raporty z wykonania gminnych programów ochrony środowiska, o których mowa w art. 18 ust. 2 tej ustawy.

Zostaną podjęte działania zmierzające do udostępniania społeczeństwu danych poprzez elektroniczne bazy łatwo osiągalne poprzez publiczne sieci telekomunikacyjne.

Istotną rolę będą pełniły pozarządowe organizacje ekologiczne prowadzące działalność informacyjną lub konsultacyjną dla społeczeństwa. Intensyfikowane będą działania wynikające z „Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej” oraz jej programu wykonawczego.

6.3 Organizacja zarządzania środowiskiem

6.3.1 Wprowadzenie

Zarządzanie środowiskiem w okresie początkowym będzie wymagało wyodrębnienia struktury zarządzania środowiskiem od struktury zarządzania tym programem. Jednakże, docelowo program ten powinien utożsamiać się z systemem zarządzania środowiskiem w powiecie. Jest to jeden z najważniejszych celów postawionych przed zarządzającymi programem. Program powinien wypracować instrumentarium, które umożliwi osiągnięcie unifikacji zarządzania programem z zarządzaniem środowiskiem.

6.3.2 Ogólne zasady zarządzania środowiskiem

Dotychczasowy rozwój teorii i praktyki zarządzania ekologicznego wskazuje, że system zarządzania realizujący cele ekologiczne powinien opierać działania na następujących zasadach:

- zanieczyszczający płaci, użytkownik płaci,
- przezorności,
- współodpowiedzialności,
- pomocniczości.

Są to zasady powszechnie już akceptowane i stosowane w wielu krajach. Jednocześnie z istoty koncepcji zrównoważonego rozwoju wynikają tzw. złote reguły zarządzania ekologicznego:

- nieodnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane w takim zakresie, w jakim istnieje możliwość ich substytucyjnego kompensowania zasobami odnawialnymi,
- odnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane tylko w zakresie nie przekraczającym stopnia ich odnawialności,
- chłonność środowiska nie powinna być w żadnym zakresie przekroczona,
- różnorodność biologiczna środowiska nie powinna maleć.

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach. W mieście i gminie zarządzanie dotyczy działań własnych (podejmowanych przez samorząd) oraz ważnych w skali powiatu, a także jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto administracja publiczna województwa również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem w mieście. Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymywanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Jak wcześniej powiedziano, podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska są wojewoda i starosta. Istotnym novum w nowym podziale kompetencji jest nałożenie na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych ochrony środowiska obowiązku wzajemnego informowania się i uzgadniania. Na uwagę zasługuje w tym kontekście wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działania Inspekcji Ochrony Środowiska, a także przyznanie odpowiednich uprawnień kontrolnych organom samorządowym. Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

Organy wykonawcze województw, powiatów i gmin sporządzają programy ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na wszystkich szczeblach, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego, najmocniejszą pozycję w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Oznacza to w uproszczeniu, że wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szanse

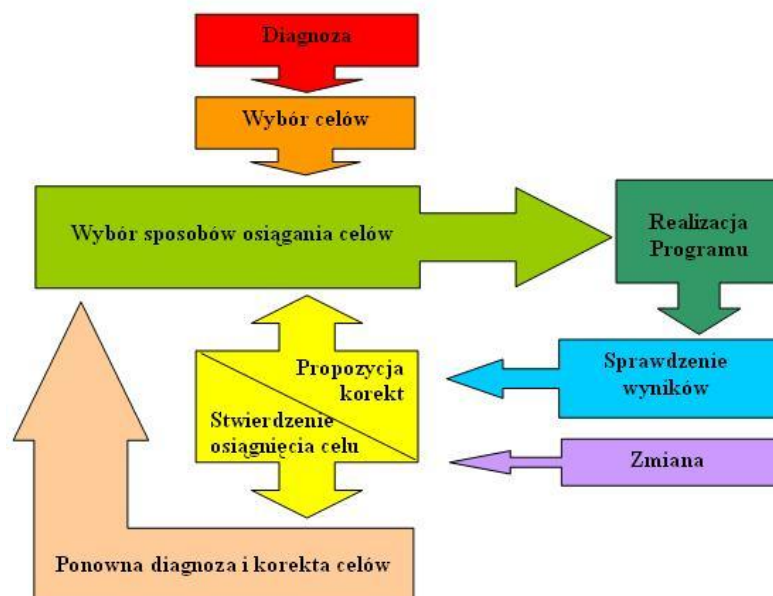
realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Samorząd miasta i gminy określa również strategię rozwoju, na którą składa się m.in. racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

6.3.3 Zarządzanie Programem

Podstawową zasadę realizacji Programu powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia Programu i swojego uczestnictwa w nim.

Ogólny schemat zarządzania Programem przedstawiono na schemacie poniżej.

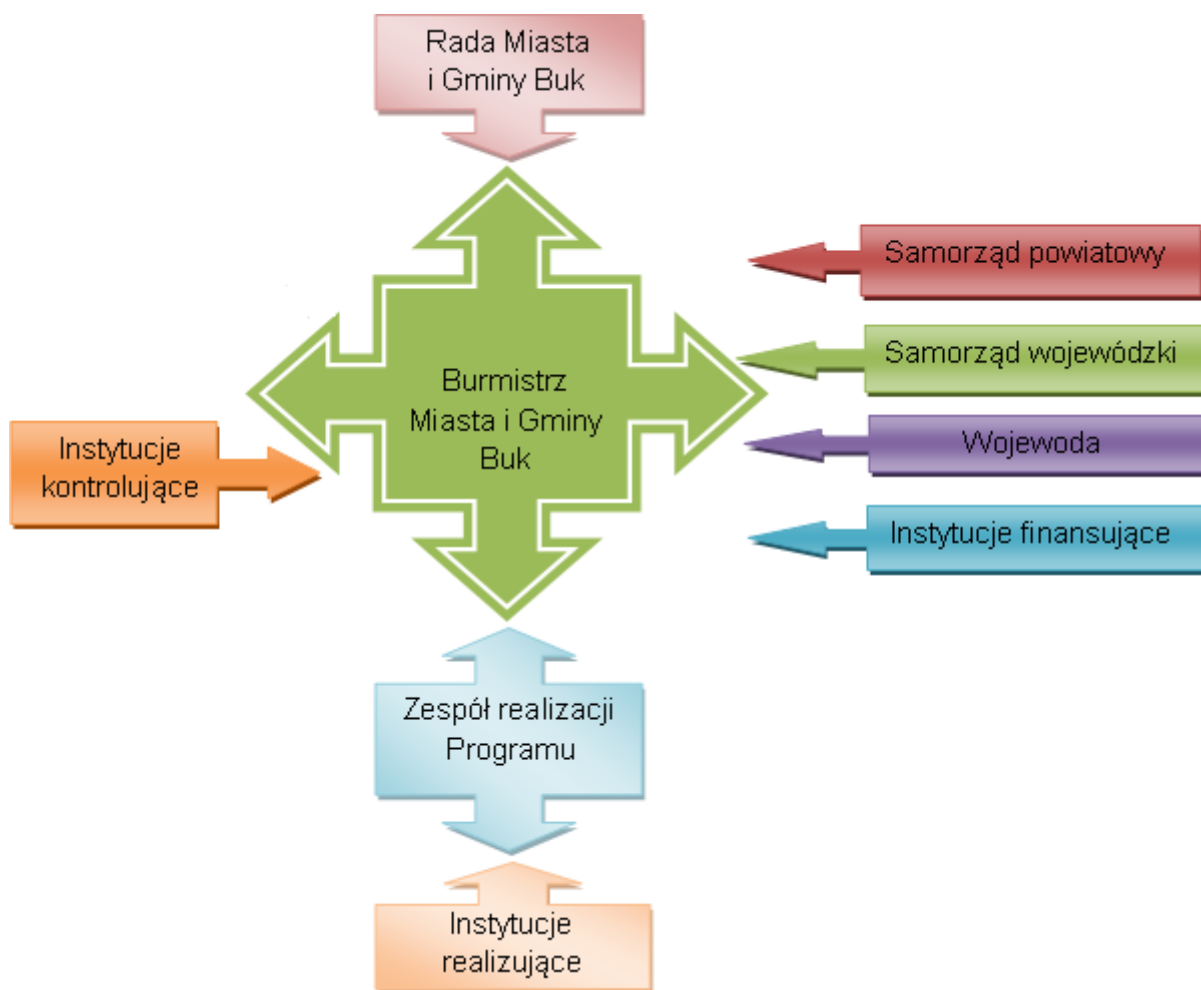

Ryc. 6-1 Schemat zarządzania Programem

Szanse na skuteczne wdrożenie Programu daje dobra organizacja zarządzania nim.

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji Programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu Programem,
- podmioty realizujące zadania Programu, w tym instytucje finansujące,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu,
- społeczność miasta jako główny podmiot odbierający wyniki działań Programu.

Ryc. 6-2 Relacje między podmiotami i instytucjami uczestniczącymi w realizacji Programu

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Burmistrzu, który składa Radzie Miasta i Gminy Buk raporty z wykonania Programu. Burmistrz współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz samorządem powiatowym, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań Programu (poprzez WFOSiGW). Ponadto, Burmistrz współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (IŚ, WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW).

6.3.4 System oceny realizacji Programu wraz z proponowanymi wskaźnikami

Zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa, ocena realizacji polityki ekologicznej państwa będzie prowadzona w oparciu o wskaźniki, których wykaz zostanie opracowany na podstawie następujących założeń:

- ich ilość będzie ograniczona,
- odnosić się będą do podstawowych celów i priorytetów polityki ekologicznej,

- opierać przede wszystkim na informacjach pozyskanych: w ramach prac Głównego Urzędu Statystycznego, Państwowego Monitoringu Środowiska oraz w ramach tworzonych przez administrację zespoloną systemów informacyjnych.

Poniżej zaproponowano istotne wskaźniki efektywności Programu. Przyjęto, że lista ta będzie obejmowała wskaźniki wyznaczone w wojewódzkim programie ochrony środowiska i dodatkowo została uzupełniona o elementy charakteryzujące Miasto i Gminę Buk.

Większość zaproponowanych wskaźników powinna być przyporządkowana do schematu P-S-R (presja, stan, reakcja), który dzięki uniwersalnemu i szerokiemu podejściu do ochrony środowiska pozwala całościowo opisać zagadnienie polityki ochrony środowiska i daje możliwość międzynarodowych porównań.

- Ocena stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych (procent JCW, gdzie stwierdzono dany stan ekologiczny spośród badanych).
- Ocena jakości wód podziemnych (procent punktów pomiarowych, gdzie stwierdzono daną klasę wód)*
- Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności.
- Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności.
- Zużycie wody na cele produkcyjne ogółem i w obiegach zamkniętych .
- % udział ścieków oczyszczanych biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w ściekach wymagających oczyszczenia.
- Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków.
- Wskaźnik gęstości sieci kanalizacyjnej.
- Wskaźnik gęstości sieci wodociągowej.
- Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej.
- Ludność korzystająca z sieci wodociągowej.
- Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych.
- Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych.
- Liczba stref o klasie C kryterium ochrony zdrowia dla PM10.
- Lesistość województwa (% ogólnej powierzchni województwa).
- Powierzchnia terenów objęta formami prawnej ochrony obszarowej (% ogólnej powierzchni województwa).
- Powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wymagających rekultywacji.
- Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gosp. wodną/rok.

Tam, gdzie będzie to zasadne, wprowadzone zostaną wskaźniki zgodne z modelem D-P-S-I-R (czynniki sprawcze presje-stan-oddziaływania-przeciwdziałania). Wskaźniki, systematycznie modyfikowane, będą wykorzystywane dla cyklicznej oceny skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa oraz wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, a także oceny realizacji programów naprawczych.

Oceny te będą dokonywane wg następującego schematu:

- co 4 lata - oceny realizacji polityki ekologicznej państwa,
- co 2 lata - oceny realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

W nawiązaniu do wykonywanych ocen będą sporządzane 2 rodzaje raportów:

- raporty Rady Ministrów z realizacji polityki ekologicznej państwa przedkładane Sejmowi (co 4 lata),

- raporty organów wykonawczych województwa, powiatu i gminy, przedkładane odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu, radzie gminy (co 2 lata).

6.3.4.1 Monitoring i ewaluacja Programu

Realizacja określonych w ramach Programu celów i zadań będzie podlegać systematycznemu monitorowaniu oraz ewaluacji. Dla rozróżnienia obu terminów należy wskazać, że monitoring to bieżące badanie procesu wdrażania zapisów strategicznych, natomiast ewaluacja sprowadza się do oceny wykonania sformułowanych zadań oraz stopnia realizacji całego planu i na podstawie wyników monitoringu. W związku z tym, monitoring może być prowadzony przez wyznaczone jednostki koordynujące realizację działań, np. wydziały merytoryczne urzędu. Ewaluacja zaś winna być przeprowadzana przy współudziale Rady Programowej, która już została ukonstytuowana dla potrzeb opracowania niniejszego Programu. Rada Programu będzie nadzorowała realizację Programu, zapoznając się z okresowymi raportami dotyczącymi wykonania zadań i uzyskanych efektów ekologicznych. Efektem ewaluacji mogą być wprowadzane modyfikacje niektórych zapisów strategicznych. Nie powinny one dotyczyć celów strategicznych, w niewielkim stopniu mogą odnosić się do celów szczegółowych. Modyfikacjom mogą natomiast ulegać cele operacyjne i konkretne działania. Należy jednak pamiętać, że plan w zaproponowanym kształcie jest dokumentem otwartym, który powinien na bieżąco odpowiadać na nowe wyzwania. Zatem proponowane przez powołany komitet ewaluacyjny mogą już bezpośrednio przenosić się na rozwiązania zastosowane w aktualizacji planie rozwoju. Do monitoringu i ewaluacji Strategii zobowiązuje się samorząd, zatwierdzając dokument. Dzięki wprowadzeniu systemu monitoringu i ewaluacji zostaje także rozwiązany problem dezaktualizacji założeń Programu wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania samorządu, prawodawstwa i innych czynników mogących deformować zasadność podejmowanych działań w ramach dokumentu.

Proponuje się, aby monitoring Programu był prowadzony w przynajmniej półrocznych okresach, natomiast ewaluacja raz na dwa lata.

Bezpośrednim realizatorem zadań nakreślonych w Programie jest samorząd miasta oraz spółki będące własnością samorządu jako realizatorzy inwestycji w zakresie ochrony środowiska na własnym terenie oraz podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program. Wypracowane procedury i strategie powinny po ustaleniu i weryfikacji stać się rutyną i podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Następuje uporządkowanie i uczynienie samego procesu planowania i zarządzania na tyle, że pewne działania stając się rutyną, powodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji. Jak już wspomniano wcześniej, odbiorcą Programu są mieszkańcy miasta, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć. Ocenę taką można uzyskać poprzez wprowadzenie odpowiednich mierników świadomości społecznej, co opisano w dalszej części dokumentu.

Ocena realizacji Programu polega przede wszystkim na monitorowaniu, czyli obserwacji zmian w wielu wzajemnie ze sobą powiązanych sferach funkcjonowania danego obszaru (ekonomicznej, społecznej, ekologicznej itp.).

Analogicznie jak na poziomie wojewódzkim został określony „system monitoringu i oceny”, zatem proponujemy stworzenie:

- systemu zbierania i selekcjonowania informacji,
- systemu oceny i interpretacji zgromadzonych danych.

Procesy te powinny być analogiczne na poziomie Gminy i Województwa. Proponowany więc system monitoringu powinien zawierać działania określone w Programie Operacyjnym Województwa:

- permanentne pozyskiwanie danych liczbowych oraz informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań Programu (materiał stanowiący podstawę do analiz i ocen),
- przetworzenie i analiza danych,
- przygotowanie raportów z realizacji zadań ujętych w Programie,
- analiza porównawcza osiągniętych wyników z założeniami Programu; określenie stopnia wykonania zapisów przyjętego Programu oraz identyfikacja ewentualnych rozbieżności,
- analiza przyczyn zarejestrowanych odstępstw oraz identyfikacja działań korygujących polegających na modyfikacji dotychczasowych oraz ewentualne wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia,
- wykonanie działań korygujących.

Zbudowanie takiego systemu monitoringu i prowadzenie opisanych działań pozwoli na bieżące monitorowanie realizacji Programu. Podstawą dla sprawnego zbierania danych monitoringu jest opracowany zestaw mierników.

6.3.4.2 Mierniki ekorozwoju

Realizacyjną formą wskaźników monitoringu Programu Ochrony Środowiska są mierniki realizacji zadań. Zostały one określone jako narzędzie oceny efektywności systemu wdrażania strategii ochrony środowiska i planów operacyjnych na lata 2009-2012 z perspektywą do 2020 roku. Mierniki realizacyjne zostały wydzielone w ramach analizowanych obszarów środowiskowych i zostały przedstawione w poniższych tabelach.

Tab. 6-1. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Liczba i powierzchnia użytków ekologicznych	ha	gmina
2	Liczba i powierzchnia nowych stanowisk dokumentacyjnych	ha	gmina
3	Liczba nowych pomników przyrody	szt.	gmina
4	Lesistość	%	GUS, LP
5	Powierzchnia gruntów zalesionych i zadrzewionych	ha	GUS
6	Liczba szkoleń dla pracowników administracji publicznej i mieszkańców	szt.	Powiat, gmina
7	Liczba interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców w zakresie ochrony środowiska	szt.	Powiat, gmina, służby ds. ochrony środowiska, NGO
8	Liczba gospodarstw agroturystycznych i ekoturystycznych	szt.	Powiat, gmina

Tab. 6-2. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony środowiska wodnego

L.p.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	GUS
2	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	GUS
3	Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	GUS
4	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	GUS

L.p.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
5	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	GUS
6	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	GUS
7	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność gminy	km	GUS
8	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność gminy eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	GUS
9	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	GUS
10	ścieki odprowadzone	dam ³	GUS
11	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	GUS
12	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	GUS
13	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	GUS
14	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem	dam ³ /rok	GUS
15	Zużycie wody na potrzeby przemysłu	dam ³ /rok	GUS
16	Zużycie wody na potrzeby rolnictwa i leśnictwa	dam ³ /rok	GUS
17	Zużycie wody na potrzeby gospodarstw domowych	dam ³ /rok	GUS
18	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej w gminie	km	GUS
19	Jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (kl. Ia i Ib)	klasy	WIOŚ
20	Jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	klasy	WIOŚ
21	Ilość wybudowanych i zmodernizowanych stacji uzdatniania wody	szt.	GUS
22	Ilość oczyszczalni mechanicznych	obiekt	GUS
23	Ilość oczyszczalni biologicznych	obiekt	GUS
24	Ilość oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów	obiekt	GUS
25	Ilość ścieków oczyszczonych odprowadzanych ogółem	dam ³ /rok	GUS
26	Ilość ścieków oczyszczanych mechanicznie	dam ³ /rok	GUS
27	Ilość ścieków oczyszczanych biologicznie	dam ³ /rok	GUS
28	Ilość ścieków oczyszczanych z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam ³ /rok	GUS
29	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię ogółem	osoba	GUS
30	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię mechaniczną	osoba	GUS
31	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię biologiczną	osoba	GUS
32	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię z podwyższonym usuwaniem biogenów	osoba	GUS
33	Osady wytworzone w ciągu roku ogółem	Mg	GUS
34	Osady wytworzone w ciągu roku stosowane w rolnictwie	Mg	GUS
35	Osady wytworzone w ciągu roku stosowane do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne	Mg	GUS
36	Osady wytworzone w ciągu roku stosowane do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu	Mg	GUS
37	Osady wytworzone w ciągu roku przekształcone termicznie	Mg	GUS
38	Osady wytworzone w ciągu roku składowane razem	Mg	GUS
39	Osady wytworzone w ciągu roku magazynowane czasowo	Mg	GUS
40	Ilość BZT ₅ w ściekach oczyszczonych	mg O ₂ /l	WIOŚ
41	Ilość ChZT w ściekach oczyszczonych	Mg O ₂ /l	WIOŚ
42	Ilość azotu ogólnego w ściekach oczyszczonych	mg N/l	WIOŚ
43	Ilość fosforu ogólnego w ściekach oczyszczonych	mg P/l	WIOŚ
44	Długość zmodernizowanych systemów melioracyjnych	km	WZMiUW, RZGW

Tab. 6-3. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Ilość budynków użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację	szt	UM
2	Powierzchnia termomodernizacji	m ²	UM
3	Liczba opracowanych programów ochrony powietrza	szt	Urząd Marszałkowski
4	Ilość wybudowanych elektrowni wiatrowych	szt	Zakład Energetyczny
5	Ilość wybudowanych energetycznego wykorzystania biomasy	szt	Zakład Energetyczny
6	Ilość zainstalowanych kolektorów słonecznych	szt	Zakład Energetyczny
7	Ilość odbiorców korzystających z sieci gazowej	os	GUS
8	Ilość przyłączy urządzeń gazowych	szt	GUS
9	Ilość odbiorców ogrzewających mieszkania gazem	os	GUS

Tab. 6-4. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony środowiska glebowego

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Powierzchnia gruntów wyłączonych z produkcji rolnej	ha	GUS
2	Zużycie nawozów wapniowych	kg/ha UR	GUS
3	Liczba gospodarstw wdrażających programy rolnośrodowiskowe	szt.	GUS, ODR
4	Powierzchnia gruntów rolnych zagrożonych erozją	ha	GUS
5	Powierzchnia gruntów zakrzaczonych i zadrzewionych	ha	GUS
6	Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji	ha	GUS
7	Powierzchnia zrehabilitowanych terenów poeksploatacyjnych	ha	GUS

Tab. 6-5. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony warunków sanitarnych

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Liczba eksploatowanych pojemników na odpady zwierzęce komunalne	szt.	samorząd

Tab. 6-6. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony przed hałasem

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Długość wybudowanych ekranów akustycznych	m	zarządcy dróg
2	Długość wybudowanych ekranów akustycznych	m	zarządcy dróg
3	Długość zmodernizowanych dróg	km	zarządcy dróg
4	Długość nowo wybudowanych dróg	km	zarządcy dróg
5	Długość wybudowanych obwodnic	km	zarządcy dróg
6	Liczba punktów monitoringu hałasu, w których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu	szt.	WIOŚ

Tab. 6-7. Lista mierników realizacji w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Wielkość promieniowania elektromagnetycznego w stałych punktach pomiaru	Hz	WIOŚ
2	Liczba nowych punktów pomiarowych, w których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości promieniowania	szt	WIOŚ

Tab. 6-8. Lista mierników realizacji w zakresie edukacji ekologicznej

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Program edukacji ekologicznej - opracowanie	szt.	UM
2	Program edukacji ekologicznej - wdrożenie	szt.	UM
3	Liczba festynów, konkursów i innych imprez dotyczących ekologii	szt.	UM
4	Wielkość środków finansowych przeznaczonych na edukację ekologiczną	zł	UM
5	Długość ścieżek edukacyjno-przyrodniczych	m	UM
6	Liczba wniosków o udostępnienie informacji o środowisku	szt.	UM
7	Liczba ogólnodostępnych baz danych zawierających inf. o środowisku	szt.	UM
8	Liczba pracowników urzędów przeszkolonych z zakresu udostępniania informacji o środowisku	szt.	UM

Tab. 6-9. Lista mierników realizacji w zakresie awarii przemysłowej

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Liczba zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii	szt.	WKSP
2	Ilość opracowanych i aktualizowanych planów operacyjno - ratowniczych	szt.	Wojewoda, WKSP
3	Ilość prowadzonych szkoleń oraz instruktaży z zakresu występowania skutków poważnych awarii	szt.	WKSP
4	Ilość awarii związanych z przewozem materiałów niebezpiecznych	szt.	WKSP
5	Długość dróg poddanych szczególnym procedurom dla określenia stopnia bezpieczeństwa przewozu materiałów niebezpiecznych i zakwalifikowanych do takich przewozów	km	Wojewoda, WKSP
6	Długość linii kolejowych poddanych szczególnym procedurom dla określenia stopnia bezpieczeństwa przewozu materiałów niebezpiecznych i zakwalifikowanych do takich przewozów	km	Wojewoda, WKSP

Tab. 6-10. Lista mierników realizacji w zakresie racjonalizacji wykorzystania materiałów i surowców

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Ilość zużycia energii na jednostkę PKB		GUS
2	Zużycie wody przez przemysł ze źródeł powierzchniowych i podziemnych		GUS
3	Liczba wdrożonych programów naprawczych	szt	powiat, gmina
4	Liczba koncesji na wydobywanie kopalin	szt	starostwo, Urząd Marszałkowski
5	Liczba koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż	szt	starostwo, Urząd Marszałkowski
6	Liczba nowo udokumentowanych złóż oraz ich zasobność	szt.	starostwo, Urząd Marszałkowski
7	Liczba interwencji (wniosków) dotyczących konfliktów przestrzennych na terenach prawnie chronionych	szt.	powiat, gmina

Tab. 6-11. Lista mierników realizacji w zakresie rozwoju turystyki

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Liczba utworzonych parków kulturowych	szt.	UM, WUOZ, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami
2	Liczba imprez o charakterze folklorystycznym	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki, Domy Kultury
3	Liczba opracowań i folderów promocyjnych kulturę regionu i jego	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki,

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
	produkty		Domy Kultury
4	Liczba przeprowadzonych rewitalizacji układów ruralistycznych	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki, podmioty prawne, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami
5	Liczba programów rewaloryzacji terenów zieleni	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki
6	Liczba przeprowadzonych rewaloryzacji terenów zieleni	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki, podmioty prawne, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami
7	Liczba utworzonych stref ochrony konserwatorskiej	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki, podmioty prawne, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami
8	Liczba obiektów cmentarnych poddanych pracom konserwatorskim	szt.	UM, Zarząd Wojewódzki, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami
9	Liczba zabytków uznanych za pomniki historii	szt.	Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków
10	Liczba parków kulturowych uznanych za pomniki historii	szt.	Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków
11	Ilość oznakowanych szlaków turystycznych	szt.	UM, WUOZ
12	Długość oznakowanych szlaków turystycznych	m	UM
13	Liczba wydanych folderów i przewodników o szlakach kulturowych w powiecie	szt.	UM, WUOZ
14	Liczba opracowanych koncepcji funkcjonalno-przestrzennych szlaków turystycznych	szt.	UM, WUOZ
15	Liczba zintegrowanych akcji promujących walory kulturowe i turystyczne miasta	szt.	UM, WUOZ
16	Liczba wydrukowanych map turystycznych przez UM/Starostwo	tys. szt.	UM
17	Liczba zamontowanych tablic informacyjnych - edukacyjnych	szt.	UM

Tab. 6-12. Lista mierników realizacji w zakresie zapobiegania szkodom w środowisku

Lp.	Mierniki realizacji	Jednostki	Organ monitorujący
1	Liczba wniosków DSU	szt.	UM
2	Liczba postępowań OOS	szt.	UM
3	Liczba przeprowadzonych strategicznych ocen oddziaływania na Środowisko	szt.	UM
4	Ilość szkód w środowisku zgłoszonych organowi ochrony środowiska i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska	szt.	Wojewoda, WIOŚ
5	Ilość przeprowadzonych działań naprawczych	szt.	Wojewoda, WIOŚ

Użyte skróty

UM – Urząd Miasta

WUOZ - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków

WKSP – Wielkopolski Komisarzat Straży Pożarnej

WZMiUW – Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego

LP – Lasy Państwowe

6.4 Główne działania w ramach zarządzania Programem

W oparciu o zapisy niniejszego rozdziału w poniższej tabeli (Tab. 6-13) przedstawiono najważniejsze działania w ramach następujących zagadnień: wdrażanie Programu (koordynacja, weryfikacja celów ekologicznych, strategii ich i listy przedsięwzięć, współpraca z różnymi jednostkami), edukacja i komunikacja ze społeczeństwem (w tym system informacji o środowisku), systemy zarządzania środowiskiem, monitoring stanu środowiska. Dla każdego zagadnienia wskazano instytucje uczestniczące w realizacji wyszczególnionych działań.

Tab. 6-13 Najważniejsze działania w ramach zarządzania środowiskiem

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2009 – 2012	Instytucje Uczestniczące
1	Wdrażanie "Programu ochrony środowiska"	Koordinacja wdrażania, Współpraca z różnymi jednostkami, Ocena wdrożenia przedsięwzięć: a) Ewaluacja Programu na podstawie Raportu z roku 2014, b) Ewaluacja Programu na podstawie Raportu z roku 2016, Raporty z realizacji Programu: a) Raport w roku 2014 z realizacji Programu ochrony środowiska za lata 2013-2014 b) Raport w roku 2014 z realizacji Programu ochrony środowiska za lata 2015-2016 Aktualizacja Programu ochrony środowiska na lata 2017-2020,	Samorząd miasta i gminy, Inne jednostki wdrażające Program
2	Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Rozwój różnorodnych form edukacji ekologicznej w oparciu o instytucje zajmujące się tym zagadnieniem, Realizacja ustawy Prawo ochrony środowiska w zakresie dostępu do informacji o środowisku, Większe wykorzystanie mediów (prasa, telewizja, Internet) w celach informowania społeczeństwa o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska, w tym realizacji programów, Stosowanie systemu "krótkich informacji" o środowisku (wydawanie ulotek i broszur informacyjnych), Szersze włączenie organizacji pozarządowych w proces edukacji ekologicznej i komunikacji ze społeczeństwem	Samorząd miasta i gminy, Starosta, Zarząd Województwa WIOŚ, Organizacje pozarządowe UM
3	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem.	Starosta, Wojewoda Fundusze Celowe
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi. Informacje o stanie środowiska w mieście i gminie.	WIOŚ, WSSE Starosta UM

7 Aspekty finansowe wdrażania Programu

Źródła finansowania działań związanych z ochroną środowiska zaprezentowanych w niniejszym dokumencie to głównie:

- środki własne samorządów oraz podmiotów gospodarczych,
- budżet państwa,
- fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- zagraniczna pomoc finansowa,
- fundusze Unii Europejskiej,
- kredyty preferencyjne z Banku Ochrony Środowiska (BOŚ),
- kredyty udzielane przez banki a w tym międzynarodowe instytucje finansowe.

7.1.1 Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Fundusze ochrony środowiska działają na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. 2008 Nr 25, poz. 150 z późniejszymi zmianami). Fundusze (narodowy i wojewódzkie) mają osobowość prawną i są odpowiednio państwowym funduszem celowym oraz wojewódzkimi funduszami celowymi. Prowadzą one samodzielną gospodarkę finansową w sposób zapewniający wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej nie podlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Uzupełniają one fundusze gminne i powiatowe, które nie mają osobowości prawnej i z tego tytułu nie mogą udzielać pożyczek.

Przychodami funduszy są głównie wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy oraz przepisów szczególnych.

Środki funduszy przeznacza się na finansowanie działań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej, a także działań realizowanych z udziałem środków bezzwrotnych, pozyskiwanych w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)

Podstawą działania Narodowego Funduszu jest ustawa Prawo Ochrony Środowiska. Najważniejszym zadaniem Narodowego Funduszu w ostatnich latach jest efektywne i sprawne wykorzystanie środków z Unii Europejskiej przeznaczonych na rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska w naszym kraju. Wdrażanie projektów ekologicznych, które uzyskały lub uzyskają wsparcie finansowe z Komisji Europejskiej oraz dofinansowanie tych przedsięwzięć ze środków Narodowego Funduszu będzie służyło osiągnięciu przez Polskę efektów ekologicznych wynikających z zobowiązań międzynarodowych.

Źródłem wpływów NFOŚiGW są opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska i kary za naruszanie prawa ekologicznego. Dzięki temu, że główną formą dofinansowania działań są pożyczki, Narodowy Fundusz stanowi „odnawialne źródło finansowania” ochrony środowiska. Pożyczki i dotacje, a także inne formy dofinansowania, stosowane przez

Narodowy Fundusz, przeznaczone są na dofinansowanie w pierwszym rządzie dużych inwestycji o znaczeniu ogólnopolskim i ponadregionalnym w zakresie likwidacji zanieczyszczeń wody, powietrza i ziemi. Finansowane są również zadania z dziedziny geologii i górnictwa, monitoringu środowiska, przeciwdziałania zagrożeniom środowiska, ochrony przyrody i leśnictwa, popularyzowania wiedzy ekologicznej, profilaktyki zdrowotnej dzieci a także prac naukowo-badawczych i ekspertyz. W ostatnim czasie szczególnym priorytetem objęte są inwestycje wykorzystujące odnawialne źródła energii.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu jest samorządową osobą prawną w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, posiadającą osobowość prawną, powołaną w 1993 roku na podstawie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska. Obecnie ich działalność określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. WFOŚiGW w Poznaniu, wraz z pozostałymi piętnastoma funduszami wojewódzkimi i z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, tworzy sprawny system wspierania przedsięwzięć ekologicznych w Polsce.

Podstawowym zadaniem wojewódzkich funduszy jest finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju.

Zgodnie z zapisami uchwalonej we wrześniu 2012 Strategii Działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku kierunki finansowania zostały pogrupowane w nowe obszary problemowe i wymagają dalszego systematycznego wspierania finansowego ze środków WFOŚiGW w Poznaniu. Określono priorytety które są odpowiedzią na wnioski wynikające z diagnozy stanu środowiska, diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej, zaprezentowanych w rozdziale III Strategii, jak i wymogów Unii Europejskiej.

- Priorytet I: Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi.
- Priorytet II: Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi
- Priorytet III: Ochrona atmosfery.
- Priorytet IV: Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów.
- Priorytet V: Edukacja ekologiczna
- Priorytet VI: Zarządzanie i monitorowanie środowiska

7.1.2 Zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocowe

7.1.2.1 Fundusze unijne

Podstawowymi instrumentami finansowania ochrony środowiska ze środków unijnych jest Fundusz Spójności (realizacja Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko) a także Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (realizacja WRPO).

Pierwszeństwo w finansowaniu zadań będą miały przedsięwzięcia niezbędne dla realizacji środowiskowych zobowiązań Traktatu Akcesyjnego, a więc dotyczące przede wszystkim realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

W odniesieniu do finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej największe znaczenie ze środków UE ma Fundusz Spójności, z którego na realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ) planuje się przeznaczyć ok. 21,5 mld euro w latach 2007 - 2013.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, którego głównym celem jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej. Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wynosi 37,7 mld euro, z czego wkład unijny to 28,3 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,4 mld euro. Rozwój ten związany jest z ochroną oraz poprawą stanu środowiska, zdrowia, zachowaniem tożsamości kulturowej i spójnością terytorialną. W ramach programu realizowanych jest 15 priorytetów m. in.:

- Gospodarka wodno-ściekowa – 3 697,4 mln euro (w tym 3 142,8 mln euro z FS).
- Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1 208,1 mln euro (w tym 1 026,9 mln euro z FS).
- Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln euro (w tym 556,8 mln euro z FS).
- Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 834,4 mln euro (w tym 250,0 mln euro z EFRR).
- Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln euro (w tym 89,9 mln euro z EFRR).
- Transport przyjazny środowisku – 11 589,5 mln euro (w tym 7 676,0 mln euro z FS).
- Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna – 1 403,0 mln euro (w tym 748,0 mln euro z FS).

Jedną z instytucji odpowiedzialnych za realizację programu jest Ministerstwo Środowiska.

Oczekiwane efekty programu to m.in.: nowe oczyszczalnie ścieków, nowe ponadregionalne zakłady zagospodarowania odpadów, więcej osób objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, zmniejszenie poziomu składowania odpadów.

7.1.3 Bank Ochrony Środowiska S.A.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest jednym z kilkudziesięciu banków komercyjnych, działających na polskim rynku, ale jedynym specjalizującym się w finansowaniu ochrony środowiska co powoduje, że jest jednym z filarów systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce.

7.1.4 Inicjatywa JESSICA

JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas), co oznacza wspólne europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji w obszarach miejskich. Inicjatywa ta jest instrumentem inżynierii finansowej opracowanym przez Komisję Europejską, Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) oraz Bank Rozwoju Rady Europy (CEB).

Założeniem tego instrumentu jest umożliwienie wykorzystania części środków unijnych z funduszy strukturalnych w postaci zwrotnych inwestycji (pożyczki, gwarancje, wkłady kapitałowe) w projekty dotyczące trwałego rozwoju obszarów miejskich i przyczyniające się do ich wzrostu i atrakcyjności.

Celem Inicjatywy JESSICA jest wsparcie rozwoju obszarów miejskich oraz ich rewitalizacja, zarówno w aspekcie ekonomicznym jak i społecznym.

Mechanizm finansowy JESSICA zakłada, iż Fundusz Powierniczy dofinansowuje Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich, tworzone przez poszczególne miasta ze środków własnych oraz innych partnerów publicznych i prywatnych, na podstawie ściśle określonych

umów. Fundusze miejskie inwestują w konkretne projekty miejskie, poprzez pożyczki, gwarancje etc. Projekty realizowane przy wsparciu z Inicjatywy JESSICA, z założenia powinny generować dochód.

Podstawowe fazy wdrażania Inicjatywy JESSICA:

- Opracowanie studiów wykonalności;
- Wybór Funduszy Powierniczych (opcjonalnie);
- Wybór Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM);
- Wybór projektów miejskich.

W Polsce JESSICA jest wdrażana regionalnie, w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO). Decyzja o przystąpieniu do Inicjatywy JESSICA należała do zarządów województw na etapie przygotowania RPO. Dotychczas 3 województwa podjęły decyzję o wdrażaniu Inicjatywy, tj. wielkopolskie, zachodniopomorskie oraz śląskie. Dla wszystkich spośród wyżej wymienionych województw, opracowane zostały studia wdrożenia Inicjatywy, stanowiące analizę potrzeb i możliwości jej wdrożenia, w ramach poszczególnych regionalnych programów.

Orientacyjna kwota przeznaczona na realizację Inicjatywy JESSICA w Polsce, wynosić ma ponad 194 mln euro dla trzech powyższych województw.